Drepturile persoanelor deținute și închise în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș

Această lucrare a fost elaborată de Liga PRO EUROPA
Proiect finanțat de programul PHARE pentru Democrație al Uniunii Europene

Drepturile persoanelor deținute și închise în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș

Această lucrare a fost elaborată de Liga PRO EUROPA.
Proiect finanțat de programul PHARE pentru Democrație al Uniunii Europene

Penitenciarul Tg. Mureş este subordonat Ministerului de Interne, Direcţiei Generale a Penitenciarelor. Se află amplasat în localitatea Tg. Mureş, în vecinătatea Tîrbunalului şi este profilat pe asigurarea executării pedepselor privative de libertate pentru condamnaţii nerecidivişti cu pedepse de pînă la 10 ani.

Unitatea deserveşte următoarele instanţe şi parchete:

a) Judecătoriile: Tg. Mureş, Sighişoara, Tîrnăveni:

b) Tribunalul Tg. Mureş

c) Curtea de Apel Mureş

d) Parchetele de pe lîngă:

- *Judecatoriile: Tg. Mureş, Sighişoara, Tîrnăveni*
- *Tribunalul judeţean Mureş*
- *Curtea de Apel Mureş*
- *Parchetul Militar Tg. Mureş*

e) Laboratorul Exterior de Medicină Legală

Documente utilizate în prezenta lucrare:

Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenţie sau încarcerare, document aprobat de a 76-a Sesiune plenară a Organizaţiei Naţiunilor Unite din 9 decembrie 1988
(**AP**)

Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deţinuţilor şi recomandările referitoare la acesta, aprobat de Consiliului Economic şi Social al Organizaţiei Naţiunilor Unite prin rezoluţia nr. 663 C (XXIV) din 31 iulie 1957
(**ARM**)

Carta drepturilor şi libertăţilor fundamentale, făcînd parte din ordinea constituţională a Republicii Cehe prin rezoluţia din 16 decembrie 1992

Codul Penal al României, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, cu ultima modificare prin Legea 140 din 5 noiembrie 1996
(**CP**)

Codul de Procedură penală al României, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, cu ultima modificare prin Legea 140 din 5 noiembrie 1996
(**CPP**)

Constituţia Federaţiei Ruse din 12 decembrie 1993

Constituţia Regatului Spaniei din 27 decembrie 1997

Constituţia Republicii Bulgaria din 12 iulie 1991

Constituţia Republicii Italiene din 27 decembrie 1947

Constituţia Republici Macedoniene din 6 ianuarie 1992

Constituţia Republicii Slovace din 1 septembrie 1992

Constituţia Republicii Ungaria din 20 august 1949

Constituţia României, întrată în vigoare în urma referendumului naţional din 8 decembrie 1991
(**CR**)

Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, semnată de ţările membre ale Consiliul Europei la 4 noiembrie 1950
(**CADO**)

Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 10 decembrie 1948
(**DU**)

Legea nr. 23 din 18 noiembrie 1969 privind executarea pedepselor, publicată în B. Of. nr. 132 din 18 noiembrie 1969
(**LEP**)

Legea nr. 3/1970, intrată în vigoare la 3 mai 1970
(**L. 3/70**)

Regulamentul interior al Penitenciarului Tîrgu-Mureş, aprobat de comandantul unităţii
(**RI**)

Regulile europene pentru penitenciare, recomandarea nr. R (87) 3 adoptată de Comitetul Miniştrilor Consiliului Europei (12 februarie 1987)
(**REP**)

Redactor: István Haller, referent al Biroului pentru Drepturile Omului, Liga PRO EUROPA
Această lucrare a fost elaborată în cadrul microproiectului „Biroul pentru Drepturile Omului", finanţat de **Programul Phare pentru Democraţie** al Uniunii Europene, desfăşurat de Liga PRO EUROPA între 1 martie — 31 decembrie 1997.

Conținut

Introducere 4

Ce este arestarea, detenția și încarcerarea, cum pot fi ele efectuate? 8

Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deținute și arestate 26

Personalul penitenciarului și limitele activității sale 50

Unele aspecte privind respectarea drepturilor universale în penitenciare 65

Obligațiile persoanelor deținute și încarcerate 68

Declarațiile deținuților despre situația din Penitenciarul Tîrgu-Mureș 76

Concluzii și propuneri 78

Introducere

Majoritatea cetăţenilor nu înţeleg de ce îşi irosesc organizaţiile de drepturile omului energia pentru a apăra delincvenţii, criminalii periculoşi, oamenii care nu respectă legile şi pericliteză societatea. Ba mai mult, datorită acţiunilor concertate asupra acestui domeniu, ei percep activitatea organizaţiilor de drepturile omului ca fiind aberantă şi în defavoarea oamenilor „civilizaţi".

Dacă aruncăm o privire în trecut, putem observa o lungă istorie a detenţiei pe nedrept, a încarcerării oamenilor în condiţii în care nici animalele nu merită să fie ţinute. Acest trecut nu este prea îndepărtat în Europa, dacă ne gîndim la lagărele de concentrare din Germania nazistă ori la gulagurile Uniunii Sovietice, sau devine chiar prezent în unele ţări din lumea a treia. Omenirea, pentru prevenirea ororilor care au avut loc, a „inventat" drepturile omului, care sînt universale, valabile oricărei fiinţe umane. Conform *Preambul*ului, Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite a proclamat la 10 decembrie 1948 **Declaraţia Universală a Drepturilor Omului** (în continuare **DU**),

Considerînd *că recunoaşterea demnităţii inerente tuturor membrilor familiei umane şi a drepturilor lor egale şi inalienabile constituie fundamentul libertăţii, dreptăţii şi păcii în lume,*

Considerînd *că ignorarea şi disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conştiinţa omenirii şi că făurirea unei lumi în care fiinţele umane se vor bucura de libertatea cuvîntului şi a convingerilor şi vor fi eliberate de teamă şi mizerie a fost proclamată drept cea mai înaltă aspiraţie a oamenilor* [...].

Detenţia şi încarcerarea sînt limitări ale mai multor drepturi, iar limitările pot fi aplicate doar în anumite condiţii.

Referitor la aceste limitări, **DU**, prin art. 29 al. 2 prevede:

În exercitarea drepturilor şi libertăţilor sale, fiecare om nu este supus decît numai îngrădirilor stabilite prin lege, exclusiv în scopul de a asigura cuvenita recunoaştere şi respectare a drepturilor şi libertăţilor altora şi ca să fie satisfăcute justele cerinţe ale moralei, ordinii publice şi bunăstării generale într-o societate democratică.

La capitolul *Restrîngerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi* (art. 49, al. 1), **Constituţia României** (în continuare **CR**) foloseşte următoarea formulare:

Exerciţiul unor drepturi sau al unor libertăţi poate fi restrîns numai prin lege şi numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea siguranţei naţionale, a ordinii, a sănătăţii ori a moralei publice, a drepturilor şi a libertăţilor cetăţenilor; desfăşurarea instrucţiei penale; prevenirea consecinţelor unei calamităţi naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav.

Asupra scopului privării de libertate există două teorii. Prima consideră că încarcerarea trebuie să fie o pedeapsă, a doua o percepe în primul rînd ca o formă de autoapărare a societăţii prin îndepărtarea — pentru un interval de timp definit — a persoanelor periculoase. Chiar dacă se acceptă privarea de libertate ca o pedeapsă, aceasta *în sine* este pedeapsa, la care nu se pot adăuga şi altele.

Codul penal al României (în continuare **CP**), prin articolul 52, defineşte scopul pedepselor:

Pedeapsa este o măsură de constrîngere şi un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvîrşirii de noi infracţiuni.

Prin executarea pedepsei se urmăreşte formarea unei atitudini corecte faţă de muncă, faţă de ordinea de drept şi faţă de regulile de convieţuire socială. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferinţe fizice şi nici să înjosească persoana condamnatului.

Încarcerarea nu poate însemna lipsa totală a drepturilor. În acest sens, articolul 49, al. 2 din **CR** stabileşte:

Restrîngerea trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi nu poate atinge existenţa dreptului sau a libertăţii.

Regulile europene pentru penitenciare (în continuare **REP**), prin ***Partea a IV-a*** (***Tratarea obiectivelor şi regimurile***) oferă o amănunţită descriere a obiectivelor arestării:

Regula 64

Prin lipsirea de libertate încarcerarea este o pedeapsă ea însăşi. De aceea, condiţiile închisorii şi regimurile din penitenciare vor avea în vedere ca separaţiunea să se facă pentru menţinerea disciplinei fără însă să agraveze prin aceasta situaţia deţinuţilor.

Regula 65

Trebuie făcut orice efort pentru a asigura ca regimul acestor instituţii să fie organizat şi condus astfel încît:

a) să asigure condiţii de viaţă compatibile cu demnitatea umană şi în conformitate cu normele comunităţii;

b) să minimalizeze efectele grele ale închisorii şi diferenţele dintre viaţa din închisoare şi viaţa în libertate, care duc la micşorarea respectului faţă de propria persoană şi a simţului responsabilităţii personale a deţinuţilor;

c) să susţină şi să întărească legăturile cu rudele şi comunitatea exterioară pentru a promova cele mai bune interese ale deţinuţilor şi ale familiilor lor;

d) să asigure posibilitatea pentru ca deţinuţii să-şi dezvolte aptitudinile şi deprinderile care să le îmbunătăţească perspectivele unei reintegrări pline de succes după liberare.

Regula 66

Să se asigure toate resursele de remediere, educaţionale, morale, spirituale şi altele care sînt la îndemînă şi care să fie folosite în concordanţă cu tratarea nevoilor prizonierilor în mod individual. De aceea regimurile trebuie să conţină:

a) suportul spiritual, calea şi posibilităţile pentru o muncă importantă, vocaţia îndrumării şi pregătirii, instruirea, educaţia fizică, dezvoltarea deprinderilor sociale, sfătuirea, recreere în grup sau individual;

b) aranjamentele care să asigure ca toate aceste activităţi să fie organizate, atît cît este posibil, în vederea creşterii contactelor şi cu posibilităţi în cadrul comunităţii, astfel încît să sporească perspectivele reintegrării sociale după liberare;

c) procedee pentru stabilirea şi revizuirea tratamentului individual şi a programelor de pregătire pentru deţinuţi după consultări între personalul penitenciarului cu deţinuţii care vor fi implicaţi în acestea, atît cît este posibil;

d) sisteme de comunicaţie şi un stil de conducere care va încuraja relaţiile potrivite între personal şi deţinuţi, care să îmbogăţească perspectivele regimurilor efective, suportabile şi programele elaborate pe această temă.

Regula 67

1 — Din moment ce împlinirea acestor obiective necesită dualizarea tratamentului şi, în acest scop, un sistem flexibil de atribuire deţinuţii vor fi plasaţi în instituţii separate sau în unităţi unde fiecare parte poate primi tratamentul şi pregătirea necesară.

2 — Tipul, mărimea, organizarea şi capacitatea acestor instituţii sau unităţi vor fi determinate în mod esenţial de natura tratamentului ce se asigură.

3 — Este necesar să se asigure ca deţinuţii să respecte normele de siguranţă şi posibilitatea controlului, dar astfel de măsuri trebuie să fie compatibile cu asigurarea şi înţelegerea nevoilor speciale ale deţinuţilor. Trebuie făcut orice efort pentru a plasa deţinuţii în instituţii care sînt deschise contactelor sau beneficiază de măsuri ample pentru a înlesni contactele cu comunitatea din afară. În cazul altor naţionalităţi, legăturile deţinuţilor cu oamenii de aceeaşi naţionalitate trebuie să fie privite ca fiind importante.

Regula 68

Cît de curînd posibil, după intrarea în penitenciar şi după studierea personalităţii fiecărui deţinut cu condamnare definitivă va fi alcătuit un program de tratament adecvat cunoştinţelor obţinute despre nevoile individuale, capacităţile şi dispoziţiile deţinutului în vederea apropierii sale de rude.

Regula 69

1 — În cadrul regimurilor, deţinuţilor li se va crea posibilitea de a participa la activităţile instituţiei în vederea dezvoltării simţului de responsabilitate, de încredere şi de a li se stimula interesul în participarea la propriul mod de tratare.

2 — Se vor face eforturi pentru dezvoltarea metodelor de încurajare a cooperării deţinuţilor şi a participării lor la acest tratament, în acest fel, deţinuţii vor fi încurajaţi să-şi asume, în conformitate cu limitele specificate în Regula 34, responsabilităţi în anumite sectoare ale activtăţii instituţiei.

Regula 70

1 — Pregătirea deţinuţilor în vederea liberării trebuie să înceapă de îndată ce este posibil după primirea într-o instituţie penitenciară. De aceea, tratamentul deţinuţilor trebuie să evidenţieze nu exclusiv lipsa lor din cadrul comunităţii, ci faptul că ei continuă să fie o parte din ea. Agenţii comunităţii şi lucrătorii sociali trebuie, de aceea, să-şi dea ajutorul pentru a asista personalul din instituţiile penitenciare în sarcina lor de reeducare socială a deţinuţilor, în menţinerea şi în îmbunătăţirea relaţiilor cu familiile lor, cu alte persoane şi cu agenţiile sociale. Trebuie luate măsuri pentru păstrarea drepturilor legate de interesele civile, drepturile securităţii sociale şi alte beneciii sociale ale deţinuţilor în conformitate cu legea şi sentinţa.

2 — Programele incluse în tratament trebuie să conţină acordarea permisiunii de părăsire a închisorii, pentru fiecare deţinut pe considerente medicale, educaţionale, ocupaţionale, familiale şi sociale.

3 — Străinii nu vor fi excluşi de la programele pentru implementarea celor de mai sus pe considerentul cetăţeniei lor. Mai cu seamă, orice efort trebuie făcut pentru a li se permite şi lor să participe la activităţile în comun, astfel încît să le atenueze sentimentele de izolare.

La fel, şi în **Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deţinuţilor şi recomandările referitoare la acesta** (în continuare **ARM**) sînt definite principiile conducătoare:

Art. 56

Principiile conducătoare care urmează, au ca scop a defini spiritul în care sistemele penitenciare trebuie să fie administrate şi obiectivele la care trebuie să tindă [...].

Art. 57

Încarcerarea şi celelalte măsuri care au ca efect izolarea deţinutului de lumea exterioară sînt întristătoare prin însăşi faptul că ele îl privează pe deţinut de dreptul de a dispune de persoana sa, lipsindu-l de libertatea sa. Sub rezerva măsurilor de segregaţie justificate sau menţinerii disciplinei, sistemul penitenciar nu trebuie deci să agraveze suferinţele inerente unei astfel de situaţii.

Art. 58

Scopul şi justificarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate sînt de fapt de a proteja societatea împotriva crimei. Un astfel de scop nu va fi atins decît dacă perioada de privare de libertate este în folosul de a obţine, în măsura posibilului, ca delicventul, o dată pus în libertate, să nu fie numai dornic dar şi capabil de a trăi respectînd legea şi îngrijindu-se de nevoile sale.

Art. 59

În acest scop regimul penitenciar trebuie să facă apel la toate mijloacele curative, educative, morale, spirituale şi altele şi la toate formele de asistenţă de care poate dispune, căutînd să le aplice în conformitate cu nevoile tratamentului individual al delicvenţilor.

Art. 60

1. Regimul locurilor de deținere trebuie să caute să reducă diferențele care pot exista între viața din închisoare și viața liberă, în măsura în care aceste diferențe tind să slăbească simțul de responsabilitate al deținutului sau respectul demnității persoanei sale.

2. Înainte de sfîrșitul executării unei pedepse sau măsuri este de dorit să se ia măsuriile necesare pentru a asigura deținutului revenire progresivă la viața în societate. Acest scop va putea fi atins, după caz, de către un regim pregătitor al eliberării organizat chiar la locul de deținere sau în alt așezămînt apropiat sau printr-o punere în libertate de probă sub control, în care nu trebuie să fie încredințat poliției, dar care va cuprinde o asistență socială eficace.

Art. 61

Tratamentul nu trebuie să pună accentul pe excluderea deținuților din societate, ci dimpotrivă, pe faptul că ei continuă să facă parte din ea. În acest scop, trebuie recurs în măsura posibilului, la cooperarea organismelor comunității pentru a ajuta personalul locului de deținere în sarcina sa, de reclasare a deținuților. Asistenții sociali, în colaborare cu locurile de deținere, să aibă misiunea de a menține sau a ameliora relațiile deținutului cu familia sa și cu autoritățile sociale care îi pot fi folositoare. Trebuie să se facă demersuri în vederea salvgardării, în măsura compatibilă cu legea și pedeapsa de executat, a drepturilor referitoare la interesele civile, beneficiul drepturilor siguranței sociale și a altor avantaje sociale ale deținuților.

Art. 62

Serviciile medicale ale așezămîntului să se străduiască să descopere și să trateze toate deficiențele sau maladiile fizice sau mintale care ar putea fi un obstacol la reclasarea unui deținut. În acest scop, orice tratament medical, chirurgical sau psihiatric găsit necesar, trebuie să fie aplicat.

Art. 63

1. Realizarea acestor principii impune individualizarea tratamentului și în acest scop un sistem maleabil de clasificare a deținuților în grupe; este deci de dorit ca aceste grupe să fie amplasate în așezăminte distincte, unde fiecare grupă să poată primi tratamentul adecvat.

2. Aceste așezăminte nu trebuie să prezinte aceeași securitate pentru fiecare grupă. Este de dorit să se prevadă grade de securitate în conformitate cu nevoile diferitelor grupe. Așezămintele deschise, prin însuși faptul că ele nu prevăd măsuri de securitate fizică împotriva evadărilor, în această privință se lasă în grija autodisciplinei deținuților, și dau deținuților aleși cu grijă condițiile cele mai favorabile pentru reclasarea lor.

3. Este de dorit ca în așezămintele închise, individualizarea tratamentului să nu fie împiedicată, datorită numărului prea mare de deținuți. În unele țări se evaluează că efectivele unor asemenea locuri de deținere nu trebuie să depășească 500. În așezămintele deschise efectivele trebuie să fie de asemenea cît mai reduse.

4. Dimpotrivă, este prea puțin de dorit a se menține așezăminte care sînt prea mici pentru a se putea organiza în ele un regim convenabil.

Art. 64

Datoria societății nu încetează la punerea în libertate a unui deținut. Ar trebui deci să se dispună de organisme gubernamentale sau particulare capabile să-i aducă deținutului pus în libertate, un ajutor eficace, după ieșirea din penitenciar, care să tindă a micșora prejudiciile personale și care să-i permită a se reclasa în colectivitate.

Art. 65

Tratamentul indivizilor condamnați la o pedeapsă sau măsură privativă de libertate trebuie să aibă scop, atît cît permite durata condamnării, de a crea în ei voința și aptitudinile care să le dea posibilitatea ca după liberarea lor să trăiască respectînd legea și satisfăcînd nevoile lor. Acest tratament trebuie să fie de natură de a amenaja respectul față de ei înșiși, și a le dezvolta simțul lor de răspundere.

Art. 66

1. În acest scop trebuie să se recurgă mai ales la preocupările religioase în țările în care aceasta este posibil, la instruirea, orientarea și la calificarea profesională, la mijloacele asistenței sociale individuale, la sfatul referitor la serviciu, la dezvoltarea fizică și la educația caracterului moral, în conformitate cu nevoile individuale ale fiecărui deținut. Trebuie să se țină seama de trecutul social și criminal al condamnatului, de capacitățile sale și aptitudinile fizice și mintale, de înclinațiile sale personale, de durata condamnării și perspectivele sale de reclasare.

2. Pentru fiecare deținut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită durată, directorul așezămîntului trebuie să întocmească în timpul cel mai scurt posibil de la intrarea acestuia, raporturi complete asupra diverselor aspecte menționate la paragraful precedent. Aceste rapoarte trebuie întotdeauna să cuprindă pe acela al unui medic, pe cît posibil specializat în psihiatrie, asupra condiției fizice și mintale a deținutului.

3. Rapoartele și alte acte valabile vor fi introduse în dosarul individual. Acest dosar va fi ținut la zi și clasat în asemenea mod, încît să poată fi consultat de către personalul răspunzător, de fiecare dată cînd este nevoie.

Dacă aparent organizațiile care promovează drepturile omului se ocupă „prea" mult de persoanele private de libertate, acest lucru se datorează faptului că ele își concentrează activitatea mai ales (dar nu exclusiv) asupra grupurilor de persoane care au posibilități reduse de autoapărare. Iar ființele umane private de libertate sînt deosebit de expuse exceselor și lezărilor.

* * *

Prezentul studiu, elaborat de Liga PRO EUROPA în cadrul proiectului *Biroul pentru drepturile omului*, finanţat de **Uniunea Europeană** prin **Programul PHARE**, compară documentele internaţionale şi interne cu privire la drepturile persoanelor private de libertate, cu scopul:

- de a analiza diferenţele existente între ele;*
- de a propune unele modificări ale legislaţiei interne, necesare alinierii României la standardele europene;
- de a oferi un instrument de lucru atît celor care au contacte cu persoanele deţinute şi încarcerate, cît şi celor privaţi de libertate.

Acţiunile de protest ale deţinuţilor din România, începute în ziua de 17 februarie 1997 la Penitenciarul din Jilava datorită modificării sistemului de liberare condiţionată în noul **CP** (art. 59 prevede *executarea a cel puţin două treimi din durata pedepsei*, vechiul **CP** fiind mai favorabil, permiţînd executarea doar a jumătăţii din durata pedepsei), care s-au extins în cîteva zile şi la Galaţi, Slobozia, Arad, Colibaşi, Timişoara, Craiova, Tîrgu-Mureş, Turnu Severin, Aiud, Deva, Mărgineni, Codlea, Colibaşi, Focşani, Iaşi, Bacău, Miercurea Ciuc, Vaslui au atras atenţia opiniei publice asupra problemelor grave cu care se confruntă sistemul de penitenciare din România. În principiu, revendicările urmăreau două aspecte: reducerea timpul considerabil petrecut în arest preventiv şi îmbunătăţirea condiţiilor de detenţie. Factorii de răspundere, Direcţia Generală a Penitenciarelor şi Ministerul Justiţiei au recunoscut în principiu justeţea acestor cereri, promiţînd modificări în Codul Penal.

La Penitenciarul Tîrgu-Mureş, acţiunea de protest a început în dimineaţa zilei de 20 februarie 1997. Comandantul unităţii, col. Szöllösi Géza a afirmat că deţinuţii sînt îndreptăţiţi să protesteze, condamnînd însă metoda prin care acest protest s-a manifestat. Comandantul a considerat că protestele sînt cauzate de situaţia financiară grea a instituţiei. În urma unei conferinţe de presă, la care au participat şi reprezentanţii deţinuţilor, la 21 februarie greva din Penitenciarul Tîrgu-Mureş a luat sfîrşit.

---

* *Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, şi legile interne, au prioritate reglementările internaţionale.* (**CR**, art. 20 al. 2)

Ce este arestarea, detenția și încarcerarea, cum pot fi ele efectuate?

Terminologia clară privind arestarea, deținerea și încarcerarea este stabilită de **Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare** (în continuare **AP**), care la capitolul ***Folosirea termenilor*** specifică:

a) Termenul „arestare" — prin aceasta se înțelege actul care constă din reținerea unei persoane pe baza unei presupuse infracțiuni sau pe baza hotărîrii unei autorități;

b) Termenul „persoană deținută" — prin aceasta se înțelege orice persoană privată de libertatea individuală fără ca aceasta să fie urmare a unei condamnări pentru vreo infracțiune;

c) Termenul „persoană închisă" — prin aceasta se înțelege orice persoană lipsită de libertatea individuală ca urmare a unei condamnări pentru infracțiune;

d) Termenul „detenție" — prin aceasta se înțelege condiția unor persoane deținute așa cum a fost definit mai sus;

e) Termenul „încarcerare" — prin aceasta se înțelege starea persoanelor încarcerate așa cum sînt ele definite mai sus;

f) Expresia „o autoritate judiciară sau alta" — prin aceasta se înțelege o autoritate judiciară sau alta abilitată prin lege și al cărei statut și durata mandatului oferă garanțiile cele mai puternic posibile de competență, imparțialitate și independență.

Astfel arestarea este momentul cu care începe o privare de libertate, detenția perioada de privare pînă la enunțarea sentinței definitive, iar încarcerarea o privarea de libertate ca urmare a unei condamnări. Față de această terminologie, se observă diferențe ușoare în alte documente: „autoritatea judiciară" este denumită și „tribunal competent", iar termenul de „detenție" se folosește mai larg, incluzînd și încarcerarea. „Reținerea" este o detenție fără mandat de arestare.

Conform art. 5 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale** (în continuare **CADO**):

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și în conformitate cu căile legale:

a. dacă este deținută legal în urma condamnării de către un tribunal competent;

b. dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei deținere legale pentru nesupunerea la o hotărîre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;

c. dacă aceasta a fost arestată și deținută în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci cînd există motive verosimile de a bănui că a săvîrșit o infracțiune sau cînd există motive temeinice de a crede în necesitatea de a o împiedica să săvîrșească o infracțiune sau să fugă după săvîrșirea acesteia;

d. dacă este vorba despre deținerea legală a unui minor, hotărîtă pentru educația sa supravegheată sau despre deținerea legală a unei persoane, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;

e. dacă este vorba despre deținerea legală a unei persoane susceptibilă să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;

f. dacă este vorba despre arestarea sau deținerea legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod nelegal pe teritoriu, sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1. c. din prezentul articol, trebuie de îndată adusă înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil, sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea celui interesat la judecată.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei deținere în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la despăgubiri.

În acest sens, **AP** prevede:

Principiul 2

Măsurile de arestare, detenție sau încarcerare nu sînt aplicate decît în strictă conformitate cu dispozițiile legii și de către autoritățile competente sau persoanele care au dreptul de a face acest lucru.

Principiul 4

Orice formă de detenție sau de încarcerare și orice măsură punînd în discuție drepturile individuale ale unei persoane supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare trebuie să fie hotărîte fie de către o autoritate judiciară sau alta, fie sub controlul său efectiv.

Principiul 9

Autoritățile care arestează o persoană, o menține în detenție sau anchetează afacerea, trebuie să-și exercite strict puterile ce le-au fost conferite prin lege, și să-și exercite aceste puteri fără a deveni prin aceasta obiectul unui recurs în fața unei autorități judiciare sau alta.

Principiul 10

Orice persoană arestată va fi informată de motivele acestei măsuri în momentul arestării sale şi va fi încunoştinţată fără întîrziere de orice acuzaţie adusă împotriva ei.

Principiul 11

1. — O persoană nu va fi ţinută în detenţie fără a avea posibilitatea efectivă de a fi audiată fără nici o întîrziere de o autoritate judiciară sau alta. O persoană deţinută are dreptul de a-şi asigura propria sa apărare sau să fie asistată de un apărător în conformitate cu legea.

2. — Persoana deţinută şi, dacă este cazul, apărătorul său vor primi fără întîrziere şi în întregime comunicarea ordinului de detenţie cît şi a cauzelor care îl motivează.

3. — O autoritate judiciară sau alta va fi împuternicită să controleze, după cum va hotărî menţinerea detenţiei.

Principiul 12

1. — Vor fi consemnate:

a) motivele arestării;

b) ora arestării, ora la care persoana arestată a fost condusă la locul de detenţie şi aceea a primei apariţii în faţa unei autorităţi judiciare sau alta;

c) identitatea responsabililor cu aplicarea legilor referitoare;

d) indicaţii precise privind locul de detenţie.

2. — Aceste informaţii vor fi comunicate persoanei deţinute sau, dacă este cazul, apărătorul său, în formele precizate de lege.

Principiul 13

I se va furniza fiecărei persoane în momentul arestării şi la începutul detenţiei sau încarcerării sau puţin după acest moment, de către autorităţile responsabile de arestarea, detenţia sau încarcerarea sa, după cum este cazul, datele şi explicaţiile cu privire la drepturile sale cît şi felul în care persoana în cauză poate face uz de ele.

Principiul 14

Fiecare persoană care nu înţelege sau nu vorbeşte suficient de bine limba folosită de către autorităţile responsabile de arestarea sa, de detenţia sa sau de încarcerarea sa, are dreptul de a primi fără întîrziere, într-o limbă pe care o înţelege, aceste informaţii ce vizează principiul 10, paragraful 2 al principiului 11, paragraful 1 al principiului 12 şi principiul 13 şi beneficiază de asistenţă gratuită dacă este nevoie şi de un interpret în cadrul procedurii judiciare care urmează arestării sale.

Principiul 16

1. — În cel mai scurt timp după arestare şi după ce a fost transferată de la un loc de detenţie sau încarcerare la altul, persoana deţinută sau închisă poate pretinde sau decide ca autoritatea competentă să înştiinţeze pe membrii familiei sale, sau, dacă este cazul, pe alte persoane la alegerea sa, de arestarea sa sau de transferarea sa şi locul unde este deţinută.

2. — Dacă este vorba de o persoană străină, ea va fi de asemenea informată, fără nici o întîrziere, asupra dreptului său de a comunica prin mijloacele adecvate cu postul consular sau misiunea diplomatică a ţării cărei persoana îi aparţine prin cetăţenia sa sau care este împuternicită să primească această comunicare în conformitate cu dreptul internaţional, sau cu reprezentantul unei organizaţii internaţionale competente dacă această persoană este refugiată sau dacă este sub o altă formă, sub protecţia unei organizaţii interguvernamentale.

3. — În cazul unui adolescent sau al unei persoane incapabile de a înţelege care îi sînt drepturile, autoritatea competentă trebuie, din propria sa iniţiativă, să procedeze la notificarea vizată de prezentul principiu. Ea va veghea mai ales asupra înştiinţării părinţilor sau a tutorilor.

4. — Înştiinţarea vizată în prezentul principiu va fi făcută sau autorizată fără întîrziere. Autoritatea competentă va putea totuşi să diferenţieze o notificare pe timpul unei perioade rezonabile dacă nevoile excepţionale ale anchetei o cer.

Principiul 17

1. — Orice persoană deţinută va putea beneficia de asistenţa unui avocat. Autoritatea competentă va informa asupra acestui drept de îndată, după arestarea persoanei şi îi va furniza acesteia înlesniri pentru a o putea exercita.

2. — Dacă o persoană deţinută nu a ales un avocat, ea are dreptul de a i se desemna unul de către o autoritate judiciară sau alta în toate situaţiile în care interesul justiţiei o cere, şi aceasta se face fără plată dacă persoana deţinută nu are mijloace de a remunera avocatul.

Principiul 18

1. — Orice persoană deţinută sau închisă trebuie să fie autorizată să comunice cu avocatul său şi să îl consulte.

2. — Orice persoană deţinută sau închisă trebuie să dispună de timpul şi de facilităţile necesare pentru a se întreţine cu avocatul ei.

3. — Dreptul persoanei deţinute sau închise de a primi vizita avocatului ei, de a-l consulta şi de a comunica cu el fără nici o întîrziere şi fără nici o cenzură şi în deplină confidenţialitate nu poate face obiectul nici unei suspendări, nici unei restricţii în afara circumstanţelor excepţionale, care vor fi specificate prin lege sau prin reglementări luate în conformitate cu legea în care o autoritate judiciară sau alta le va estima ca indispensabile pentru asigurarea securităţii şi pentru menţinerea ordinii.

4. — Întrevederile unei persoane deţinute sau închise cu avocatul său se pot derula sub supraveghere vizuală dar nu sub supraveghere audio, supraveghere făcută de un responsabil cu aplicarea legii.

5. — Comunicațiile între o persoană deținută sau închisă și avocatul său, menționate în prezentul principiu, nu pot fi reținute drept probe împotriva persoanei deținute sau închise decît dacă ele se refereră la o infracțiune continuă sau vizată.

Principiul 23

1. — Pe întreaga durată a interogatoriului la care va fi supusă o persoană deținută sau închisă și pe perioada intervalurilor dintre interogatorii calitatea cît și numele agenților care au procedat la efectuarea acestora sau oricare altă persoană care a asistat, vor fi consemnate și autentificate în formele prescrise de lege.

2. — Persoana deținută sau închisă sau apărătorul ei, dacă legea îl prevede, vor avea acces la aceste date vizate în paragraful 1 al prezentului principiu.

Principiul 24

Orice persoană deținută sau închisă se va supune unui examen medical adecvat îndată ce este posibil după intrarea sa la locul de detenție sau de închidere, prin urmare ea va beneficia de mijloace și tratamente medicale de fiecare dată cînd va avea nevoie. Acestea vor fi gratuite.

Principiul 27

Nerespectarea prezentelor principii în obținerea de dovezi va fi luată în evidență pentru determinarea faptului dacă probele produse împotriva unei persoane deținute sau închise sînt admisiblie.

Principiul 32

1. — Persoana deținută sau apărătorul ei va avea dreptul de a introduce în orice moment recurs, în conformitate cu dreptul intern, în fața unei autorități judiciare sau de a contesta legalitatea măsurii de detenție și de a obține punerea în libertate fără întîrziere, dacă această măsură este neregulamentară.

2. — Procedura menționată la paragraful 1 al prezentului principiu trebuie să fie simplă și rapidă și ea trebuie să fie gratuită pentru persoanele deținute care sînt lipsite de mijloace pecuniare. Autoritatea responsabilă cu detenția trebuie să prezinte fără întîrziere persoana deținută în fața autorității sesizate prin recurs.

Principiul 35

1. — Prejudiciile suportate ca urmare a unui act sau omisiuni comise de un agent al funcțiunii publice ce violează drepturile enunțate în prezentele principii, vor fi îndemnizate în conformitate cu regulile aplicabile în virtutea dreptului intern.

2. — Datele înainte de a fi consemnate în virtutea prezentelor principii vor trebui să fie accesibile în conformitate cu procedurile prevăzute prin dreptul intern.

Principiul 36

1. — Orice persoană deținută, suspectată sau inculpată ca urmare a unei infracțiuni penale este presupusă nevinovată și trebuie să fie tratată în consecință pînă cînd culpabilitatea este legal stabilită în cursul unui proces public pentru care persoana în cauză va primi toate garanțiile necesare pentru apărarea sa.

2. — Orice persoană suspectată sau inculpată nu poate fi arestată și deținută în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului decît pentru nevoile administrației justiției, pentru motive aflate sub incidența legii. Sînt interzise constrîngerile impuse unei astfel de persoane care nu sînt în mod strict necesare.

Principiul 37

Orice persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este, după arestarea sa, trimisă fără nici o întîrziere în fața unei autorități judiciare sau alta, prevăzută prin lege. Această autoritate statuează fără întîrziere legalitatea și necesitatea detenției. Nimeni nu poate fi ținut în detenție în așteptarea deschiderii instrucției sau a procesului dacă nu există un ordin scris al susnumitei autorități. [...]

Principiul 38

Orice persoană deținută în urma unei infracțiuni penale va trebui să fie judecată într-un termen rezonabil sau să fie pusă în libertate în vederea așteptării deschiderii procesului.

Principiul 39

Cu excepția cazurilor particulare prevăzute prin lege, o persoană deținută ca urmare a unei infracțiuni penale este îndreptățită să fie pusă în libertate în așteptarea deschiderii procesului, cu rezerva ca acest lucru să nu contravină condițiilor care pot fi impuse în conformitate cu legea și atunci cînd punerea ei în libertate nu contravine unei hotărîri a unei autorități judiciare sau a alteia, sau cînd o numită autoritate menține în studiu problema necesității detenției.

REP prevede următoarele drepturi din momentul arestării:

Primirea și înregistrarea:

Regula 7

1 — Nici o persoană nu va fi primită într-o instituție fără un ordin valid de arestare.

2 — Detaliile esențiale ale arestării și primirii vor fi imediat înregitrate.

Regula 8

În oricare loc unde sînt închise persoane se va păstra un dosar complet și sigur care să conțină următoarele cu privire la fiecare deținut primit:

a) infomații în legătură cu identitatea deținutului;

b) motivul aretării și autoritatea care a făcut-o;

c) ziua și ora intrării și aliberării.

Regula 9

Aranjamentele de primire vor fi în conformitate cu principiile şi regulile de bază şi se va avea în vedere ajutorarea deţinuţilor în rezolvarea problemelor personale urgente.

Regula 10

1 — De îndată ce este posibil se vor întocmi rapoarte complete şi se vor înainta directorului penitenciarului pentru informare şi aprobare, rapoarte despre situaţia personală a fiecărui deţinut şi despre programul de pregătire al acestuia — program care va avea în vedere şi pregătirea pentru liberare.

2 — Astfel de rapoarte vor include de fiecare dată şi un raport medical făcut de un ofiţer şi de personalul care răspunde direct de deţinut.

3 — Rapoartele şi informaţiile cu porivire la deţinut vor fi ţinute confidenţial şi individual, reactualizate şi accesibile doar persoanelor autorizate.

Regula 92

1 — Deţinuţilor nejudecaţi li se va permite să-şi informeze familia despre detenţie imediat şi li se vor acorda toate înlesnirile rezonabile în vederea comunicării cu familia, prietenii şi persoane cu care au interesul să intre în contact.

3 — Dacă un deţinut nejudecat nu doreşte să informeze vreuna din persoanele enumerate mai sus, administraţia închisorii nu va lăsa astfel lucrurile şi din proprie iniţiativă o va face, mai ales dacă sînt motive justificate pentru a proceda aşa, cum ar fi de exemplu vîrsta, starea mentală sau orice altă incapacitate a deţinutului.

Regula 93

Deţinuţilor nejudecaţi li se va înlesnialegerea unui reprezentant legal sau li se va permite apelarea la ajutorul legal liber (gratuit) a acestuia acolo unde acest gen de ajutor este admis şi li se permite să primească vizite de la avocat în vederea apărării şi a pregătirii procesului; să comunice avocatului date în susţinerea apărării; înlesnirea primirii de la avocat a instrucţiunilor confidenţiale. La cerere vor fi acordate toate înlesnirile necesare acestui scop. În particular se va asigura asistenţa gratuită a unui interpret pentru toate contactele esenţiale cu administraţia şi pentru apărare. Întrevederile deţinuţilor cu avocaţii lor pot avea loc fără prezenţa unui poliţist sau a unui angajat al personalului instituţiei, dar nu fără posibilitatea acestora de a supraveghea conversaţia şi de a auzi — fie direct, fie indirect. [...]

Modul de înregistrare a deţinuţilor şi dreptul la apărător este prevăzut şi în **ARM**:

Înregistrarea

Art. 7

1. În toate locurile în care există persoane deţinute trebuie să se ţină la zi un registru cartonat şi numerotat, înscriindu-se pentru fiecare deţinut:

a) identitatea sa;

b) motivele deţinerii sale şi autoritatea competentă care a decis aceasta;

c) ziua şi ora primirii şi a ieşirii.

2. Nici o persoană nu poate fi admisă într-un aşezămînt fără un mandat de deţinere valabil, ale cărui date vor trebui trecute mai întîi în registru.

Art. 69

Îndată ce este posibil, după primire şi după un studiu al personalităţii fiecărui deţinut condamnat la o pedeapsă sau măsură de o anumită asprime, trebuie să se pregătească un program de tratament pentru el, în lumina datelor de care se dispune asupra nevoilor sau capacităţilor sale şi a stării sale de spirit.

Art. 93

Unui prevenit trebuie să i se aprobe să ceară desemnarea unui avocat din oficiu, dacă această asistenţă este prevăzută şi să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale. El trebuie să poată pregăti şi remite acestuia instrucţiunile confidenţiale. În acest scop trebuie să i se dea, dacă doreşte, material pentru scris. Întrevederile între prevenit şi avocatul său pot fi în văzul, dar nu pot fi în auzul unui cadru de poliţie sau al aşezămîntului.

La capitolul *Libertatea individuală* (art. 23), referitor la arestare, reţinere şi arest preventiv, **CR** stabileşte:

(1) Libertatea individuală şi siguranţa persoanei sînt inviolabile.

(2) Perchiziţionarea, reţinerea sau arestarea unei persoane sînt permise numai în cazurile şi cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reţinerea nu poate depăşi 24 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat emis de magistrat, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalităţii mandatului, arestatul se poate plînge judecătorului, care este obligat să se pronunţe prin hotărîre motivată. Prelungirea arestării se aprobă numai de instanţa de judecată.

(5) Celui reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă, în limba pe care o înţelege, motivele reţinerii sau ale arestări, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reţinut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut.

(7) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauţiune.

(8) Pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătoreşti de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

(9) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decît în condiţiile şi în temeiul legii.

CP prevede:

Art. 63[1]. Înlocuirea pedepsei amenzii

Dacă cel condamnat se sustrage cu rea-credință de la executarea amenzii, instanța poate înlocui această pedeapsă cu pedeapsa închisorii în limitele prevăzute pentru infracțiunea săvîrșită, ținînd seama de partea din amendă care a fost achitată.

Art. 113. Obligarea la tratament medical

Dacă făptuitorul, din cauza unei boli ori intoxicării cronice prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe, prezintă pericol pentru societate, poate fi obligat a se prezenta în mod regulat la tratament medical pînă la însănătoșire.*

Cînd persoana față de care s-a luat această măsură nu se prezintă regulat la tratament, se poate dispune internarea medicală.

Art. 189. Lipsirea de libertate în mod ilegal

Lipsirea de libertate în mod ilegal se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani. [...]

Art. 266. Arestarea nelegală și cercetarea abuzivă

Reținerea sau arestarea nelegală, ori supunerea unei persoane la executarea unei pedepse, măsuri de siguranță sau educative, în alt mod decît cel prevăzut prin dispozițiile legale, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

Întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe împotriva unei persoane aflate în curs de cercetare, anchetă penală ori de judecată, pentru obținerea de declarații, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează și întrebuințarea de promisiuni, amenințări sau violențe față de un martor, expert sau interpret.

Conform **Codului de procedură penală a României** (în continuare **CPP**):

Art. 6. Garantarea dreptului de apărare

Dreptul de apărare este garantat învinuitului, inculpatului și celorlalte părți în tot cursul procesului penal.

În cursul procesului penal, organele judiciare sînt obligate să asigure părților deplina exercitare a drepturilor procesuale în condițiile prevăzute de lege și să administreze probele necesare în apărare.

Organele judiciare au obligația să încunoștințeze pe învinuit sau pe inculpat despre fapta pentru care este învinuit, încadrarea juridică a acesteia și să-i asigure posibilitatea pregătirii și exercitarea apărării.

Orice parte are dreptul să fie asistată de apărător în tot cursul procesului penal.

Organele judiciare au obligația să încunoștințeze pe învinuit sau inculpat, înainte de a i se lua prima declarație, despre dreptul de a fi asistat de un apărător, consemnîndu-se aceasta în procesul verbal de ascultare. În condițiile și cazurile prevăzute de lege, organele judiciare sînt obligate să ia măsuri pentru asigurarea asistenței juridice a învinuitului, dacă acesta nu are apărător ales.

Art. 66. Prezumția de nevinovăție

Învinuitul sau inculpatul nu este obligat să probeze lipsa lor de temeinicie.

În cazul cînd există probe de vinovăție, învinuitul are dreptul să probeze lipsa lor de temeinicie.

Art. 136. Scopul și categoriile măsurilor preventive

În cauzele privitoare la infracțiuni pedepsite cu închisoare, pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal ori pentru a se împiedica sustragerea învinuitului sau inculpatului de la urmărirea penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei, se poate lua față de acesta una din următoarele măsuri preventive:

a) reținerea;

b) obligarea de a nu părăsi localitatea;

c) arestarea preventivă.

Măsura arătată la lit. a poate fi luată de organul de cercetare penală, iar măsurile arătate la lit. b și c se pot lua numai de procuror sau de instanța de judecată.

Alegerea măsurii ce urmează a fi luată se face ținîndu-se seama de scopul acesteia, de gradul de pericol social al infracțiunii, de sănătatea, vîrsta, antecedentele și alte situații privind persoana față de care se ia măsura.

Art. 137. Cuprinsul actului prin care se ia măsura preventivă

Actul prin care se ia măsura preventivă trebuie să arate fapta care face obiectul învinuirii sau inculpării, textul de lege în care aceasta se încadrează, pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvîrșită și temeiurile concrete care au determinat luarea măsurii preventive.

Art. 137[1]. Aducerea la cunoștință a motivelor luării măsurilor preventive și a învinuirii

Persoanei reținute sau arestate i se aduc, de îndată la cunoștință, motivele reținerii sau ale arestării. Învinuirea se aduce la cunoștința celui arestat, în cel mai scurt termen, în prezența unui avocat.

Cînd se dispune arestarea preventivă a învinuitului sau inculpatului, procurorul sau instanța de judecată încunoștințează despre aceasta, în termen de 24 de ore, un membru al familiei acestuia ori o altă persoană pe care o desemnează învinuitul sau inculpatul, consemnîndu-se aceasta într-un proces verbal.

Art. 138. Sesizarea procurorului pentru luarea unor măsuri preventive

Cînd organul de cercetare penală consideră că este cazul să se ia vreuna din măsurile prevăzute în art. 136 alin. 1 lit. b și c, întocmește un referat motivat pe care îl înaintează procurorului, care se pronunță după ce a examinat și dosarul cauzei.

---

* *Măsurile de siguranță se iau față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală.*
Măsurile de siguranță se pot lua chiar dacă făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă [...]. (**CP**, art 111, al. 2, 3)

În cazul măsurii preventive în art. 136 alin. 1 lit. b, procurorul este obligat să se pronunțe în termen de 24 de ore.

Art. 139. Înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive

Măsura preventivă luată se înlocuieşte cu altă măsură preventivă, cînd s-au schimbat temeiurile care au determinat luarea măsurii.

Cînd nu mai există vreun temei care să justifice menținerea măsurii preventive, acesta trebuie revocată din oficiu sau la cerere.

În cazul cînd măsura preventivă a fost luată de procuror, organul de cercetare penală are obligația să-l informeze pe acesta despre schimbarea ori încetarea temeiurilor care au motivat luarea măsurii.

Dispozițiile alineatelor precedente se aplică chiar dacă organul judiciar urmează să-şi decline competența.

Art. 140. Încetarea de drept a măsurilor preventive

Măsurile preventive încetează de drept:

a) la expirarea termenelor prevăzute de lege sau stabilite de organele judiciare;

b) în caz de scoatere de sub urmărire, de încetare a urmăririi penale sau de încetare a procesului penal ori de achitare.

Măsura arestării preventive încetează de drept şi atunci cînd, înainte de pronunțarea hotărîri de condamnare în primă instanță, durata arestării a atins jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea care face obiectul învinuirii, precum şi în celelalte cazuri prevăzute de lege.

În cazurile arătate în alin. 1 lit. b şi alin. 2, procurorul în cursul urmăririi penale, din oficiu sau în urma informării organului de cercetare, ori instanța de judecată, are obligația să dispună punerea de îndată în libertate a celui reținut sau arestat, trimițînd administrației locului de reținere ori de deținere copie de pe ordonanță sau dispozitiv, ori un extras cuprinzînd următoarele mențiuni: datele necesare pentru identificarea învinuitului sau inculpatului, numărul mandatului de arestare, numărul şi data ordonanței sau a hotărîrii prin care s-a dispus libertatea, precum şi temeiul legal al liberării.

Art. 140[1]. Plîngere împotriva măsurilor preventive luate de procuror

Împotriva ordonanței de arestare preventivă sau a aceleia de obligare de a nu părăsi localitatea se poate face plîngere la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.

Plîngera împreună cu dosarul cauzei va fi trimisă instanței prevăzute la alin. 1, în termen de 24 de ore, iar învinuitul sau inculpatul arestat va fi adus în fața instanței şi va fi asistat de apărător.

În cazul în care inculpatul se află internat în spital şi din cauza sănătății nu poate fi adus în fața instanței, sau în alte cazuri în care deplasarea sa nu este posibilă, plîngerea va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezența apărătorului, căruia i se dă cuvîntul pentru a pune concluzii.

Plîngerea se va cerceta în camera de consiliu.

Instanța se va pronunța în aceiaşi zi, prin încheiere, asupra legalității măsurii, după ascultarea învinuitului sau a inculpatului.

Încheierea este supusă recursului. Termenul de recurs este de 3 zile şi curge de la pronunțarea pentru cei prezenți şi de la comunicare pentru cei lipsă. Inculpatul este adus la judecarea recursului numai cînd instanța consideră necesar.

Participarea procurorului este obligatorie.

Cînd consideră că măsura preventivă luată este ilegală, instanța dispune revocarea arestării şi punerea în libertate a învinuitului sau a inculpatului ori, după caz, revocarea măsurii obligării de a nu părăsi localitatea.

Art. 141. Calea de atac în contra încheierii privind măsurile preventive

Încheierea dată în primă instanță prin care se dispune luarea, revocarea, înlocuirea sau încetarea unei măsuri preventive poate fi atacată separat cu recurs, de procuror sau de inculpat. Termenul de recurs este de 3 zile şi curge de la pronunțare pentru cei prezenți şi de la comunicare pentru cei lipsă.

Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri preventive nu este suspensiv de executare.

Art. 143. Condițiile reținerii

Măsura reținerii poate fi luată de organul de cercetare penală față de învinuit, dacă sînt probe sau indicii temeinice că a săvîrşit o faptă prevăzută de legea penală.

Măsura reținerii se ia în cazurile prevăzute de art. 148, oricare ar fi limitele pedepsei cu închisoare prevăzute de lege pentru fapta săvîrşită.

Sînt indicii temeinice atunci cînd din datele existente în cauză rezultă presupunerea că persoana față de care se efectuează urmărirea penală a săvîrşit fapta.

Art. 144. Durata reținerii

Măsura reținerii poate dura cel mult 24 de ore.

În ordonanța prin care s-a dispus reținerea trebuie să se menționeze ziua şi ora la care reținerea a început, iar în ordonanța de punere în libertate, ziua şi ora la care reținerea a încetat.

Cînd organul de cercetare penală consideră că este necesar a se lua măsura arestării preventive, înaintează procurorului, înăuntrul termenului prevăzut în alin. 1, un referat motivat.

Art. 146. Condițiile pentru arestarea învinuitului

Procurorul, din oficiu sau la sesizarea organului de cercetare penală, cînd sînt întrunite condițiile prevăzute de art. 143, şi există în mod corespunzător vreunul din cazurile prevăzute în art. 148, dacă consideră că în interesul

urmăririi penale este necesară privarea de libertate a învinuitului dispune prin ordonanță motivată arestarea acestuia, arătînd temeiurile care justifică luarea măsurii și fixînd durata arestării, care nu poate depăși 5 zile.

Totodată, procurorul emite un mandat de arestare a învinuitului. Mandatul cuprinde în mod corespunzător mențiunile arătate în art. 151 lit a–c, e și j, precum și numele și prenumele învinuitului și durata pentru care este dispusă arestarea acestuia.

Art. 147. Arestarea învinuitului la instanța de judecată

Instanța de judecată, în situațiile arătate în partea specială, titlul II, poate dispune arestarea învinuitului în cazurile și condițiile prevăzute în art. 146. Cînd s-a dispus arestarea, președintele completului de judecată emite mandatul de arestare a învinuitului. Învinuitul arestat este trimis de îndată procurorului, împreună cu mandatul de arestare.

Art. 148. Condițiile și cazurile în care se dispune arestarea inculpatului

Măsura arestării inculpatului poate fi luată dacă sînt întrunite condițiile prevăzute în art. 143 și numai în vreunul din cazuri:

a) identitatea sau domiciliul inculpatului nu pot fi stabilite din lipsa datelor necesare;

b) infracțiunea este flagrantă, iar pedeapsa închisorii prevăzută de lege este mai mare de 3 luni;

c) inculpatul a fugit ori s-a ascuns în scopul de a se sustrage de la urmărire sau de la judecată, ori a făcut pregătiri pentru asemenea acte, precum și dacă în cursul judecății sînt date că inculpatul urmărește să se sustragă de la executarea pedepsei;

d) sînt date suficiente că inculpatul a încercat să zădărnicească aflarea adevărului, prin influențarea unui martor sau expert, distrugerea ori alterarea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte;

e) inculpatul a comis din nou o infracțiune, ori există date care justifică temerea că va săvîrși și alte infracțiuni;

f) inculpatul este recidivist;

g) cînd există una din circumstanțele agravante;

h) inculpatul a săvîrșit o infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 2 ani, iar lăsarea sa în libertate ar prezenta un pericol pentru ordinea publică;

În cazurile prevăzute la lit. c–g, măsura arestării inculpatului poate fi luată numai dacă pedeapsa închisorii prevăzută de lege este mai mare de un an.

Art. 149. Durata arestării inculpatului

Durata arestării inculpatului nu poate depăși 30 de zile, afară de cazul cînd ea este prelungită în condițiile legii. Termenul curge de la data emiterii mandatului cînd arestarea a fost dispusă după ascultarea inculpatului, iar în cazul cînd arestarea a fost dispusă în lipsa inculpatului, termenul curge de la prezentarea acestuia la organul judiciar care a emis mandatul.

Cînd o cauză este trecută pentru continuarea urmăririi penale de la un organ de urmărire la altul, mandatul de arestare emis anterior rămîne valabil. Durata arestării se calculează potrivit dispozițiilor alineatului precedent.

Arestarea inculpatului în cursul judecății durează pînă la soluționarea definitivă a cauzei, afară de cazul cînd instanța dispune revocarea ei.

Art. 150. Ascultarea inculpatului

Măsura arestării inculpatului poate fi luată numai după ascultarea acestuia de către procuror sau de către instanța de judecată, afară de cazul cînd inculpatul este dispărut, se află în străinătate, ori se sustrage de la urmărire sau de la judecată.

În cazul prevăzut în alineatul precedent, cînd mandatul a fost emis fără ascultarea inculpatului, acesta va fi ascultat imediat ce a fost prins ori s-a prezentat.

Art. 151. Conținutul mandatului de arestare

După întocmirea ordonanței sau hotărîrii prin care s-a dispus arestarea inculpatului, procurorul ori președintele completului de judecată emite de îndată mandat de arestare.

Dacă prin aceeași ordonanță sau hotărîre, s-a dispus arestarea mai multor inculpați, se emite mandat de arestare separat pentru fiecare dintre ei.

În mandatul de arestare trebuie să se arate:

a) organul procuraturii sau instanța care a dispus luarea măsurii arestării inculpatului;

b) data și locul emiterii;

c) numele, prenumele și calitatea persoanei care a emis mandatul de arestare;

d) datele privitoare la persoana inculpatului, prevăzute în art. 70 ;*

e) arătarea faptei ce formează obiectul inculpării și denumirea infracțiunii;

f) încadrarea juridică a faptei și pedeapsa prevăzută de lege;

g) temeiurile concrete care determină arestarea;

h) ordinul de a fi arestat inculpatul;

i) indicarea locului unde urmează a fi deținut cel arestat;

j) semnătura procurorului sau a președintelui completului de judecată.

---

* ***Art. 70. Întrebări și lămuriri prealabile***

Învinuitul sau inculpatul, înainte de a fi ascultat, este întrebat cu privire la nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, numele și prenumele părinților, cetățenie, studii, situația militară, loc de muncă, ocupație, adresă, antecedente penale și alte date pentru stbilirea situației sale personale.

Art. 152. Executarea mandatului

Cînd mandatul de arestare a fost emis după ascultarea inculpatului, procurorul sau preşedintele completului de judecată care a emis mandatul înmînează un exemplar al mandatului persoanei arestate, iar un alt exemplar îl trimite organului de poliţie pentru a fi predat la locul de deţinere odată cu arestatul.

Cînd măsura arestării a fost dispusă în lipsa inculpatului potrivit art. 150, mandatul emis se înaintează în dublu exemplar organului de poliţie pentru executare.

Organul de poliţie procedează la arestarea persoanei arătate în mandat, căreia îi predă un exemplar al mandatului şi o conduce în faţa organului judiciar care a emis mandatul.

Dacă mandatul de arestare a fost emis de procuror, acesta menţionează pe mandat data prezentării inculpatului şi procedează de îndată la ascultarea acestuia, după care dispune prin rezoluţie asupra arestării inculpatului. Dacă între timp cauza a ajuns în faţa instanţei de judecată, procurorul va trimite pe arestat instanţei.

Preşedintele instanţei procedează la ascultarea inculpatului, iar dacă acesta ridică obiecţii care necesită o rezolvare urgentă, fixează de îndată termen de judecată.

Art. 155. Prelungirea duratei arestării

Durata arestării inculpatului poate fi prelungită în caz de necesitate şi numai motivat.

Prelungirea duratei arestării inculpatului poate fi dispusă de instanţa căreia i-ar reveni competenţa să judece cauza în fond sau de instanţă corespunzătoare în căreia rază teritorială se află locul de deţinere.

Art. 156. Propunerea pentru prelungirea arestării

Prelungirea duratei arestării se dispune pe baza propunerii motivate a organului de cercetare penală şi este avizată de procurorul care exercită supravegherea.

Propunerea se înaintează conducătorului parchetului din care face parte cel care a făcut sau a avizat propunerea sau, după caz, procurorului şef de secţie din Parchetul General, cu cel puţin 8 zile înainte de expirarea duratei arestării. Acesta, dacă apreciază că nu este cazul ca inculpatul să fie pus în libertate, sesizează, cu cel puţin 5 zile înainte de expirarea termenului, instanţa competentă.

Dacă arestarea a fost dispusă de procurorul de la parchetul ierarhic inferior celui corespunzător instanţei competente să acorde prelungirea, propunerea se înaintează procurorului de la parchetul ierarhic superior, care, dacă o socoteşte întemeiată, sesizează instanţa, potrivit alin. 2.

Propunerea se anexează la adresa de sesizare a instanţei. În cuprinsul adresei se pot arăta şi alte motive care justifică prelungirea arestării decît cele cuprinse în propunere.

Art. 159. Procedura prelungirii arestării de către instanţă

Alin. 1, abrogat.

Completul de judecată va fi prezidat de preşedintele instanţei sau de un judecător desemnat de acesta, iar participarea procurorului este obligatorie.

Dosarul cauzei va fi depus de către procuror cu cel puţin 2 zile înainte de termen şi va putea fi consultat de către apărător la cererea acestuia.

Inculpatul este adus în faţa instanţei şi va fi asistat de apărător.

În cazul în care inculpatul arestat se află internat în spital şi din cauza stării sănătăţii nu poate fi adus în faţa instanţei, sau în alte cazuri în care deplasarea sa nu este posibilă, propunerea de prelungire a duratei arestării preventive va fi examinată în lipsa inculpatului, dar numai în prezenţa apărătorului, căruia i se dă cuvîntul pentru a pune concluzii.

Instanţa se pronunţă asupra prelungirii arestării preventive înainte de expirarea duratei mandatului şi restituie dosarul procurorului în termen de 24 de ore de la pronunţare.

Încheierea prin care s-a hotărît asupra prelungirii arestării poate fi atacată cu recurs de procuror sau de inculpat. Termenul de recurs este de 3 zile şi curge de la pronunţare pentru cei prezenţi şi de la comunicare pentru cei lipsă. Recursul declarat împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea prelungirii arestării preventive este suspensiv de executare.

Inculpatul este adus la judecarea recursului numai cînd instanţa consideră necesar.

Măsura dispusă de instanţă se comunică administraţiei locului de deţinere, care este obligată să o aducă la cunoştinţa inculpatului.

Instanţa poate acorda şi alte prelungiri, fiecare neputînd depăşi 30 de zile. Dispoziţiile alineatelor precedente se aplică în mod corespunzător.

Art. 160^1. Modalităţile liberării provizorii

În tot cursul procesului penal, inculpatul arestat preventiv poate cere punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauţiune, la liberarea provizorie sub control judiciar.

Art. 160^2. Condiţiile liberării

Liberarea provizorie sub control judiciar se poate acorda în cazul infracţiunilor săvîrşite din culpă, precum şi al infracţiunilor intenţionate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii care nu depăşeşte 7 ani.

Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă în cazul în care inculpatul este recidivist ori există date care justifică temerea că va săvîrşi o altă infracţiune sau că va încerca să zădărnicească aflarea adevărului prin influenţarea unor martori sau experţi, alterarea ori distrugerea mijloacelor de probă sau prin alte asemenea fapte.

Organul judiciar dispune ca, pe timpul liberării provizorii, inculpatul să respecte una sau mai multe din următoarele obligaţii:

a) să nu depăşească limita teritorială fixată decît în condiţiile stabilite de organul judiciar;

b) să comunice organului judiciar orice schimbare de domiciliu sau reşedinţă;

c) să nu meargă în locuri anume stabilite;

d) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanţa de judecată ori de cîte ori este chemat;

e) să nu intre în legătură cu anumite persoane determinate;

f) să nu conducă nici un autovehicul sau anumite autovehicule;

g) să nu exercite o profesie de natura aceluia de care s-a folosit la săvîrşirea faptei.

Art. 160[3]. Ridicarea controlului judiciar

Controlul judiciar instituit de către procuror sau instanţă poate fi ridicat oricînd, în totul sau în parte, pentru motive temeinice.

Art. 160[4]. Condiţiile liberării

Liberarea provizorie pe cauţiune se poate acorda la cerere, cînd este asigurată repararea pagubei produse prin infracţiune şi s-a depus cauţiunea stabilită de organul judiciar competent.

Pe timpul liberării provizorii, inculpatul este obligat să se prezinte la chemarea organelor judiciare şi să comunice orice schimbare de domiciliu sau reşedinţă.

Liberarea provizorie pe cauţiune nu se acordă în cazul săvîrşirii infracţiunilor intenţionate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 7 ani ori cînd inculpatul este recidivist ori există date care justifică temerea că inculpatul va săvîrşi o altă infracţiune sau va încerca să zădărnicească aflarea adevărului prin influenţarea unor martori sau experţi, alterarea ori distrugerea mijloacelor materiale de probă sau prin alte asemenea fapte.

Art. 160[5]. Cauţiunea

Cauţiunea garantează respectarea de către inculpat a obligaţiilor ce-i revin în timpul liberării provizorii.

Cuantumul cauţiunii este de cel puţin 2.000.000 lei.

Consemnarea cauţiunii se face pe numele inculpatului şi la dispoziţia organului care a stabilit cuantumul acesteia.

Cauţiunea se restituie cînd:

a) se revocă liberarea provizorie pentru cazul prevăzut în art. 160[10] alin. 1 lit. a;

b) se constată. de către procuror prin ordonanţă, iar de instanţă prin încheiere, că nu mai există temeiurile care au justificat măsura arestării preventive;

c) se dispune scoaterea de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, achitarea sau încetarea procesului penal;

d) se pronunţă pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii cu suspendarea condiţionată a executării sub supraveghere sau cu executarea la locul de muncă;

e) se dispune condamnarea la pedeapsa închisorii.

Cauţiunea nu se restituie, în cazul prevăzut la lit. e, cînd liberarea provizorie s-a revocat potrivit dispoziţiilor art. 160[10] alin. 1 lit. b.

Cauţiunea se face venit la bugetul statului la rămînerea definitivă a hotărîrii de condamnare.

În cazurile prevăzute la lit. b–e se dispune şi încetarea stării de liberare provizorie.

Art. 160[6]. Cererea de libertate provizorie şi organul competent să o rezolve

Cererea de libertate provizorie poate fi făcută în cursul urmăririi penale, precum şi în cursul judecăţii, pînă la terminarea cercetării judecătoreşti la prima instanţă, de către inculpat, soţul acestuia, rudele apropiate.

Cererea poate fi făcută şi în cazul în care s-a dispus rejudecarea cauzei de către instanţa de recurs pentru administrarea de noi probe sau cînd s-a dispus rejudecarea cauzei de către instanţa a cărei hotărîre a fost casată.

Competenţa de rezolvare a cererii revine, în cursul urmăririi penale, după caz, procurorului care efectuează urmărirea penală sau procurorului care exercită supravegherea cercetării penale, iar în cursul judecăţii, instanţei sesizate cu judecarea cauzei.

Cererea depusă la organul de cercetare penală ori la administraţia locului de deţinere se înaintează, în termen de 24 de ore, procurorului sau instanţei competente, după cum cauza se află în curs de urmărire penală sau de judecată.

Art. 160[8]. Examinarea şi admiterea cererii

Procurorul sau instanţa examinează de urgenţă cererea, verificînd dacă sînt împlinite condiţiile prevăzute de lege pentru admisibilitatea acesteia.

În cazul cererii de liberare pe cauţiune, dacă procurorul sau instanţa constată că sînt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege, stabileşte cuantumul cauţiunii şi încunoştinţează despre aceasta persoana care a făcut cererea. După depunerea dovezii de consemnare a cauţiunii, procurorul soluţionează cererea, iar instanţa fixează termenul pentru judecare.

Soluţionarea cererii se face de către procuror, după ascultarea inculpatului asistat de apărător, iar de către instanţă, după ascultarea inculpatului şi a concluziilor apărătorului, precum şi ale procurorului.

În cazul în care constată că sînt îndeplinite condiţiile prevăzute de lege şi cererea este întemeiată, procurorul sau instanţa admite cererea şi dispune punerea în libertate provizorie a inculpatului.

Soluţionarea cererii se face de către procuror, prin ordonanţă, iar de către instanţă prin încheiere.

Încheierea instanţei este supusă recursului. Termenul de recurs este de 3 zile şi curge de la pronunţarea pentru cei prezenţi şi de la comunicare pentru cei lipsă.

Inculpatul este adus la judecarea recursului numai cînd instanţa consideră necesar.

Prin ordonanţa procurorului sau încheierea instanţei, în cazul admiterii cererii de liberare provizorie sub control judiciar, se stabilesc şi obligaţiile ce urmează a fi respectate de inculpat.

Copie de pe ordonață sau de pe dispozitivul încheierii, ori un extras al acesteia, se trimite administrației locului de deținere, precum și organului de poliție în a cărei rază teritorială locuiește inculpatul. Persoanele interesate se încunoștințează.

Administrația locului de deținere este obligată să ia măsuri pentru punerea de îndată în libertate a inculpatului.

Art. 160[9]. Respingerea cererii de liberare provizorie

În cazul în care nu sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, cînd cererea este neîntemeiată sau cînd aceasta a fost făcută de către o altă persoană și nu a fost însușită de inculpat, procurorul sau instanța respinge cererea.

Împotriva ordonanței procurorului se poate face plîngere la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond. Încheierea instanței prin care se soluționează plîngerea, precum și încheierea de respingere a cererii de liberare provizorie sînt supuse recursului.

Dispozițiile art. 160[8] se aplică în mod corespunzător.

Art. 160[10]. Revocarea liberării

Liberarea provizorie poate fi revocată dacă:

a) se descoperă fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la data admiterii cererii de liberare provizorie și care justifică arestarea inculpatului;

b) inculpatul nu îndeplinește, cu rea-credință, obligațiile ce-i revin potrivit art. 160[2] alin 3. și art. 160[4] alin 2 sau încearcă să zădărnicească aflarea adevărului ori săvîrșește din nou, cu intenție, o infracțiune pentru care este urmărit sau judecat.

Revocarea liberării provizorii se dispune de către procuror prin ordonanță, iar de instanță prin încheiere, cu ascultarea inculpatului asistat de apărător. Revocarea se dispune și în lipsa inculpatului, cînd acesta, fără motive temeinice, nu se prezintă la chemarea făcută.

În caz de revocare a liberării provizorii, procurorul sau instanța dispune arestarea preventivă a inculpatului și emite un nou mandat de arestare.

Dispozițiile art. 160[9] alin. 2 și 3 sînt aplicabile.

Art. 171. Asistența învinuitului sau a inculpatului

Învinuitul sau inculpatul are dreptul să fie asistat de apărător în tot cursul urmăririi penale și al judecății, iar organele judiciare sînt obligate să-i aducă la cunoștință acest drept.

Asistența judiciară este obligatorie cînd învinuitul sau inculpatul este minor, militar în termen, militar cu termen redus, rezervist, concentrat, elev al unei unități militare de învățămînt, internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ ori cînd este arestat, chiar în altă cauză.

În cursul judecății asistența juridică este obligatorie și în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvîrșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani sau cînd instanța apreciază că inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea.

Cînd asistența juridică este obligatorie, dacă învinuitul sau inculpatul nu și-a ales un apărător, se ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu.

Delegația apărătorului desemnat din oficiu încetează la prezentarea apărătorului ales.

Dacă la judecarea cauzei apărătorul lipsește și nu poate fi înlocuit, cauza se amînă.

Art. 172. Drepturile apărătorului

Inculpatul arestat are dreptul să ia contact cu apărătorul. În mod excepțional, cînd interesul urmăririi o cere, procurorul, din oficiu sau la propunerea organului de cercetare penală, poate dispune, prin ordonanță motivată, interzicerea luării de contact a inculpatului arestat cu apărătorul, o singură dată, pe o durată de cel mult 5 zile.

Apărătorul ales sau desemnat din oficiu este obligat să asigure asistența judiciară a învinuitului sau inculpatului. Pentru nerespectarea acestei obligații, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate sesiza conducerea baroului de avocați, spre a lua măsuri.

Art. 233. Arestarea preventivă a învinuitului

În cursul efectuării cercetării penale, dacă organul de cercetare consideră că sînt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive a învinuitului, face propuneri în acest sens și le înaintează procurorului pentru a decide.

Dacă procurorul, după ce examinează dosarul cauzei, constată că este cazul să ia măsura arestării preventive a învinuitului, procedează potrivit art. 146.

Art. 236. Arestarea preventivă a inculpatului

Procurorul sesizat potrivit art. 234, dacă pune în mișcare acțiunea penală și dacă constată că sînt întrunite condițiile prevăzute de lege pentru luarea măsurii arestării preventive a inculpatului, procedează potrivit art. 150 și urm.

Dacă învinuitul este arestat potrivit art. 233, va fi ascultat de procuror înainte de expirarea termenului de arestare a învinuitului.

Art. 275. Dreptul de a face plîngere

Orice persoană poate face plîngere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime.

Se poate face plîngere, în condițiile prevăzute în alineatul precedent, și împotriva rezoluției date potrivit art. 228 alin. 6.

Plîngerea se adresează procurorului care supraveghează activitatea organului de cercetare penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de cercetare penală.

Introducerea plîngerii nu suspendă aducerea la îndeplinire a măsurii sau a actului care formează obiectul plîngerii.

Art. 278. Plîngerea contra actelor procurorului

Plîngerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror sau efectuate pe baza dispoziţiilor date de acesta se rezolvă de procurorul şef al unităţii. În cazul cînd măsurile luate şi actele sînt ale procurorului şef al, ori luate sau efectuate pe baza dispoziţiilor date de către acesta, plîngerea se rezolvă de procurorul ierarhic superior. Dispoziţiile art. 275–277 se aplică în mod corespunzător.

Art. 294. Asigurarea apărării

În cauzele în care desemnarea unui apărător din oficiu este obligatorie, preşedintele instanţei, odată cu fixarea termenului de judecată, ia măsuri pentru desemarea apărătorului.

Inculpatul, celelalte părţi şi apărătorii au dreptul să ia la cunoştinţă de dosar în tot cursul judecăţii.

Cînd inculpatul se află în stare de deţinere, preşedintele instanţei ia măsuri ca acesta să-şi poată exercita dreptul prevăzut în alineatul precedent şi să poată lua contact cu apărătorul său.

Art. 345. Rezolvarea acţiunii penale

Instanţa hotărăşte prin sentinţă asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunţînd, după caz, condamnarea, achitarea sau încetarea procesului penal.

Condamnarea se pronunţă dacă instanţa constată că fapta există, constituie infracţiune şi a fost săvîrşită de inculpat.

Art. 420. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detenţiunii pe viaţă

Pedeapsa închisorii şi pedeapsa detenţiunii pe viaţă se pun în executare prin emiterea mandatului de executare. Mandatul de executare se emite de instanţa de executare, se întocmeşte în trei exemplare şi cuprinde: denumirea instanţei care a emis mandatul, data emiterii, datele privitoare la persoana condamnatului prevăzute în art. 70, numărul şi data hotărîrii care se execută şi denumirea instanţei care a pronunţat-o, pedeapsa pronunţată şi textul de lege aplicat, timpul reţinerii şi arestării preventive care s-a redus din durata pedepsei, menţiunea dacă cel condamnat este recidivist, ordinul de arestare şi de deţinere, semnătura preşedintelui precum şi ştampila acelei instanţe.

Art. 421. Trimiterea spre executare a mandatului

Pentru aducerea la îndeplinire a mandatului de executare emis se trimit două exemplare, după caz, organului de poliţie, comandantului locului de deţinere cînd comandantul este arestat, sau condamnatului unităţii militare unde face serviciul militar cel condamnat.

Art. 422. Executarea mandatului

Pe baza mandatului de executare organul de poliţie procedează la arestarea condamnatului. Celui arestat i se înmînează un exemplar al mandatului şi este dus la locul de deţinere cel mai apropiat, unde organul de poliţie predă celălalt exemplar al mandatului de executare.

Dispoziţiile art. 161 sînt aplicabile în mod corespunzător, obligaţia de încunoştinţare revenind organului de poliţie.

Art. 422[2]. Trimiterea spre executare a mandatului şi a dispozitivului hotărîrii

Pentru aducerea la îndeplinire a mandatului de executare emis, se trimite cîte un exemplar unităţii unde se va executa pedeapsa, comandantului şi organului de poliţie din localitatea în care îşi are sediul unitatea.

O copie de pe dispozitivul hotărîrii se trimite de instanţa de executare consiliului local în a cărui rază teritorială îşi are domiciliul condamnatul.

Art. 504. Cazuri care dau drepturi la reparaţie

Orice persoană care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a stabilit prin hotărîre definitivă că nu a săvîrşit fapta imputată ori că acea faptă nu există.

Are dreptul la repararea pagubei persoana care a fost arestată, iar ulterior, pentru motivele arătate în alineatul precedent, a fost scoasă de sub urmărire sau a fost achitată.

Nu are dreptul la repararea pagubei persoana care, în cursul urmăririi penale sau al judecăţii, cu intenţie sau din culpă gravă a stînjenit sau a încercat să stînjească aflarea adevărului.

Persoanelor arătate în alin. 1 şi 2, care înainte de arestare erau încadrate în muncă, li se calculează la vechimea în muncă şi timpul cît au fost arestate, iar persoanele arătate în alin. 1 li se calculează la vechimea în muncă şi timpul cît au executat pedeapsa la locul de muncă.

Educaţia supravegheată a minorilor este reglementată prin **Legea nr. 3/1970** (în continuare **L. 3/70**), care, prin art. 1 stabileşte sfera de aplicabilitate:

Ocrotirea, potrivit prezentei legi, se acordă minorilor:

a) ai căror părinţi sînt decedaţi, necunoscuţi sau în orice altă situaţie care duce la instituirea tutelei, dacă nu au bunuri sau alte mijloace proprii şi nu există persoane care au fost obligate să-i reţină;

b) care, fiind deficienţi, au nevoie de o îngrijire specială ce nu le poate fi asigurată în familie;

c) a căror dezvoltare fizică, morală sau intelectuală ori a căror sănătate este primejduită în familie;

d) care au săvîrşit fapte prevăzute de legea penală, dar nu răspund penal sau sînt expuşi să săvîrşească asemenea fapte ori ale căror purtări contribuie la răspîndirea de vicii sau deprinderi imorale în rîndul altor minori.

Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor (în continuare **LEP**) stabileşte:

Art. 1

Pedeapsa închisorii se execută în temeiul mandatului de executare, emis în baza unei hotărîri judecătoreşti definitive de condamnare.

Executarea pedepsei închisorii se face în locuri de deţinere denumite penitenciare, înfiinţate prin ordinul ministrului în subordinea căruia se găsesc, iar în cazurile prevăzute de art. 62 Cod penal, în unităţi militare disciplinare.

Art. 2

Condamnaţii sînt primiţi în penitenciare după ce li se stabileşte identitatea.

La primire, condamnaţilor li se aduc la cunoştinţă obligaţiile şi drepturile pe care le au, măsurile disciplinare ce li se pot aplica şi recompensele ce li se pot acorda pe timpul executării pedepsei.

Atît la primire, cît şi în timpul executării pedepsei, condamnaţii sînt supuşi perchiziţiei, precum şi măsurilor sanitare şi de igienă.

Regulamentul interior al Penitenciarului Tîrgu-Mureş (în continuare **RI**) reia toate prevederile **CPP** referitoare procedura penală, liberarea provizorie etc., dar cele care definesc dreptul la apărare nu mai sînt citate, specificînd foarte pe scurt* :

Capitolul VII. Relaţiile deţinuţilor

[...]

b) Cu avocaţii:

Pentru asigurarea dreptului la apărare garantat prin lege persoanelor aflate în stare de deţinere, avocaţii pot vizita deţinuţii pe baza delegaţiei de apărător şi a legitimaţiei de serviciu. Ei pot fi însoţiţi de interpreţi sau alte persoane prevăzute de lege. De asemenea prin intermediul avocaţilor condamnaţii pot introduce cereri, memorii, exercitarea căilor de atac.

În alte părţi ale **RI**, legăturile posibile dintre deţinut şi avocat sînt descrise prin termeni restrictivi:

Capitolul IX. Obligaţiile deţinuţilor

[...]

7. Pe timpul vizitelor sau primirii pachetelor

[...]

Să poarte numai discuţii privitoare la viaţa de familie, în afară de cazurile cînd este vizitat de avocatul său, cu care poate vorbi numai problemele ce se referă la situaţia sa juridică.

10. La instanţele de judecată sau la organele de urmărire penală

Să vorbească cu avocatul său, rudele, numai în prezenţa preşedintelui instanţei sau a organului de urmărire penală precum şi în prezenţa escortei.

Tabelul de mai jos oferă posibilitatea de a compara diferitele prevederi în domeniul modalităţii în care o persoană poate fi privată de libertate.

Prevederi	**Documente internaţionale**	**Documente interne**
Dreptul la libertate	**CADO**, art. 5, al. 1	**CR**, art. 23, al. 1
Excepţii	**CADO**, art 5, al. 1	
condamnare de către un tribunal	**CADO**, art 5, al. 1 pct. a	**CPP**, art. 345
nesupunere la o hotărîre judecătorească	**CADO**, art. 5, al. 1 pct. b	**CP**, art 63^1;
deţinere pînă la condamnare	**CADO**, art. 5, al. 1 pct. c	**CR**, art. 23, al. 4
educaţia supravegheată a unui minor	**CADO**, art. 5, al. 1 pct. d	**L. 3/70**
bolnav, toxicoman, vagabond	**CADO**, art. 5, al. 1 pct. e	**CP**, art 113
persoană pătrunsă în mod ilegal într-un stat	**CADO**, art. 5 al. 1 pct. f	
reţinere		**CR**, art. 23, al. 3 **CPP**, art. 136; 143; 144
obligare de a nu părăsi localitatea		**CPP**, art. 136
amendă contravenţională transformată în pedeapsă cu închisoare		
Prezumţia de nevinovăţie	**AP**, p. 36 **CADO**, art. 6, al. 2*	**CR**, art. 23, al. 8 **CPP**, art 66
Privare numai de autorităţi competente pe baza legilor	**AP**, p. 2	**CR**, art. 23, al. 2 şi 9

* **RI** are o importanţă mare pentru deţinuţi, deoarece este permanent la dispoziţia lor. Asfel prevederile **CCP** sînt cunoscute de ei mai mult prin prisma **RI**.

* **CADO** înglobează acest principiu la art. 6, care defineşte dreptul la judecarea în mod echitabil.

Prevederi	Documente internaţionale	Documente interne
Autoritatea care hotărește privarea de libertate	**AP**, p. 4	**CR**, art. 23, al. 4 **CPP**, art. 138; 146–149; 153; 155; 156; 159; 233; 236
Autorităţile să exercite strict numai puterile conferite de lege	**AP**, p. 9	
Nimeni nu poate fi admis în aşezăminte de detenţie fără mandat valabil	**ARM**, art. 7, al. 2	
Pedepsirea cercetării abuzive		**CP**, art. 266, al. 2, 3
Actul prin care se ia măsura preventivă		**CPP**, art. 137; 151
Informare asupra acuzaţiilor	**CADO**, art. 5, al. 2 **AP** p. 10	**CR**, art. 23, al. 5 **CPP**, art. 6, al. 3; art. 137[1] al. 1
fără întîrziere	**CADO**, art. 5, al. 2 **AP** p. 10	**CR**, art. 23, al. 5 **CPP**, art 137[1] al. 1
în faţa unui avocat		**CR**, art. 23, al. 5 **CPP**, art 137[1] al. 1
în limba pe care o înţelege	**CADO**, art. 5, al. 2 **AP**, p. 14	**CR**, art. 23, al. 5
Aducerea lui de îndată în faţa unei autorităţi care să decidă asupra deţinerii sau eliberării	**CADO**, art. 5, al. 3 **AP**, p. 11, al. 1; p. 37	**CPP**, art. 150
Dreptul asupra unui apărător	**AP**, p. 11, al. 1; p. 17–18 **ARM**, art. 93 **REP**, r. 93	**CR**, art. 23, al. 5 **CPP**, art. 6, al. 4; art. 171; 294
Interdicţia contactului dintre apărător şi inculpat		**CPP**, art. 172, al. 4
Responsabilitatea apărătorului		**CPP**, art. 172, al. 8
Comunicarea ordinului de detenţie	**AP**, p. 11 al. 2	**CPP**, art. 152, al. 1 şi 3; art. 422, al. 1
Penitenciarul nu poate primi persoane fără ordin valid de arestare	**REP**, r. 7, al. 1	**LEP**, art. 1
Stabilirea identităţii celor arestaţi		**LEP**, art. 2, al. 1
Înregistrarea datelor arestării	**AP**, p. 12 **REP**, r. 7 al. 2 şi r. 8 **ARM**, art. 7	**CPP**, art. 144, al. 2; art. 151, al. 3; art. 420 al. 1
Informarea asupra tuturor drepturilor	**AP**, p. 13	**LEP**, art. 2, al. 2
asupra dreptului la apărător		**CPP**, art. 6, al. 5
în limba pe care o înţelege	**AP**, p. 14	
Percheziţie şi dezinfectare		**LEP**, art. 2, al. 3
Ajutorarea deţinuţilor de a-şi rezolva problemele urgente după arestare	**REP**, r. 9	
Anunţarea grabnică a celor apropiaţi	**AP**, p. 15 **REP**, r. 92, al. 1, 3	**CPP**, art. 137[1] al. 2
Examen medical	**AP**, p. 24	
Înregistrarea celor care l-au anchetat deţinut	**AP**, p. 23	
Raport înaintat directorului penitenciarului	**REP**, r. 10	
Existenţa unui program de pregătire la începerea detenţiei	**REP**, r. 10, al. 1 **ARM**, art. 69	
Recurs împotriva arestării	**CADO**, art. 5, al. 4 **AP**, p. 32	**CR**, art. 23, al. 4 **CPP**, art 140[1]; 141
Plîngere împotriva măsurilor de urmărire penală		**CPP**, art. 275; 278
Mandatul de executare a arestării		**CPP**, art. 420–422[2]

Prevederi	Documente internaţionale	Documente interne
Eliberare dacă motivele arestării au dispărut		**CR**, art. 23, al. 6 **CPP**, art. 139–140
Eliberare condiţionată	**AP**, p. 39	**CR**, art. 23, al. 7 **CPP**, art. 160^{1-10}
Judecare în termen rezonabil	**AP**, p 38	
Nerespectarea principiilor duce la prejudicierea probelor	**AP**, p. 27	
Pedepsirea privării de libertate ilegale		**CP**, art. 189, al. 1; art. 266, al. 1
Despăgubire dacă privarea nu s-a desfăşurat conform prevederilor	**CADO**, art. 5, al. 5 **AP**, p. 35	**CPP**, art. 504

Diferenţele majore dintre prevederile internaţionale şi interne apar în modul de a înţelege autoritatea judiciară. Conform **AP**, autoritatea judiciară trebuie să ofere *garanţiile cele mai puternic posibile de* [...] *imparţialitate* (***Folosirea termenilor***, pct. f). Ori, în România, procurorul nu este doar o persoană care anchetează cazurile, ci reprezintă practic acuzarea, fiind pe partea opusă a „baricadei" faţă de inculpat sau învinuit.

În aceste condiţii, procurorul beneficiază de o serie de drepturi care ar trebui atribuite doar judecătorului, şi anume: dispune arestarea preventivă (**CPP**, art. 136, al. 2; art. 146, al. 1; art. 233 al. 2, art. 236 al. 1), emite mandat de arestare (**CPP**, art. 146, al. 2, art. 151, al. 1), rezolvă cererile de liberare provizorie (**CPP**, art. 160^{6}, al. 5 şi 6), poate revoca liberarea provizorie (**CPP**, art. 160^{10}, al. 2). După încarcerare, pe baza **CADO**, art. 5, al. 3 şi **AP**, p. 11, al. 1; p. 37, fiecare persoană trebuie să fie audiată de o autoritate judiciară care să statueze sau nu necesitatea detenţiei. Conform **CPP** art. 150, ascultarea inculpatului poate să fie efectuată şi de către procuror, nu numai de o instanţă de judecată. Astfel dreptul inculpatului la o instanţă independentă care să se pronunţe asupra măsurii luate împotriva lui nu este automată, persoana în cauză poate doar să înainteze plîngere împotriva măsurilor preventive (**CPP**, art. 140^{1}). Faţă de pronunţarea instanţei de judecată se poate înainta recurs, dar la judecarea recursului, *inculpatul este adus* [...] *numai cînd instanţa consideră necesar* (**CPP**, art. 140^{1}, al. 6), iar *participarea procurorului este obligatorie* (**CPP**, art. 140^{1}, al. 6), astfel nu există condiţii egale între inculpat şi procuror de a expune motivele. Plîngerile împotriva măsurilor luate de procurori pot fi rezolvate doar de procurorii ierarhic superiori (**CPP**, art. 278), neexistînd astfel posibilitatea de a cere remiedere din partea unei instanţe imparţiale în cazuri de vătămare a intereselor legitime ale persoanelor.

Există deficienţe în aplicarea prevederilor referitoare la informarea celor arestaţi asupra acuzaţiilor. Conform **AP**, informarea trebuie să aibă loc în momentul arestării (p. 10). Atît **CR** (art. 23, al. 5), cît şi **CPP** (art. 137^{1}, al. 1) prevăd informarea imediată a acuzaţilor asupra motivelor arestării, şi, în cel mai scurt termen, asupra învinuirii, în faţa unui avocat. În mod flagrant, chiar cu ocazia unor acţiuni urmărite cu viu interes de opinia publică, şi nu numai din România (arestarea lui Miron Cosma, a inculpaţilor în cazul Hădăreni), această prevedere este de multe ori încălcată.

AP, prin p. 38, prevede judecarea cît mai grabnică a deţinuţilor, aplicînd specific dreptul la o judecată *într-un termen rezonabil* (**CADO**, art. 6). Deşi termenul nu este clar stabilit, este evidentă încălcarea acestui principiu în România, procesele fiind fixate cu termene rare, cu multe anulări datorită neprezentării martorilor, astfel pînă la decizia finală pot să treacă şi peste trei ani, fără ca deţinutul să fie eliberat. Singura prevedere a **CPP** se referă la limitarea detenţiei preventive, care *încetează de drept* [cînd] d*urata arestării a atins jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege* (art. 140, al. 2). Astfel, de ex. pentru omor, arestul preventiv poate dura (cel puţin teoretic) 10 ani, şi nu există garanţii interne pentru despăgubirea reală a persoanelor care au fost găsite nevinovate după lungi perioade de arest preventiv.

Apar probleme şi referitor la dreptul la apărător. Procurorul poate dispune *interzicerea luării de contact a inculpatului arestat cu apărătorul* (**CPP**, art. 172, al. 4). Trebuie garantat dreptul la apărător, dar acest drept este transformat în obligaţie în anumite circumstanţe (**CPP**, art. 171, al. 2–4). Faţă de apărătorul numit din oficiu, care asistă în mod obligatoriu, inculpatul nu poate lua nici o măsură în cazul în care consideră că avocatul nu-şi îndeplineşte datoriile de apărător. Pentru nerespectarea obligaţiei de apărător, avocatul din oficiu poate fi atacat doar de organul de urmărire penală sau de instanţa de judecată, sesizînd conducerea baroului de avocaţi (**CPP**, art. 172, al. 8), ceea ce reprezintă şi o posibilitate de şantaj din partea organelor de urmărire penală asupra avocatului apărării.

Pentru ca un apărătorul din oficiu să fie numit, preşedintele instanţei ia măsuri, odată cu fixarea termenului de judecată (**CPP**, art. 294, al. 1). Modalitatea prin care se numeşte avocatul pentru perioada anchetei penale, nu este precizat de **CPP**. În practică, baroul avocaţilor numeşte acest avocat din oficiu, dar se întîmplă ca acordul baroului să se ceară după ce un avocat a fost deja selectat de organul de urmărire penală. Inculpatul, în momentul în care primeşte un avocat din oficiu, nu ştie dacă apărătorul a fost numit de barou sau chemat de poliţist sau procuror.

Pentru a avea posibilitatea de a ancheta o eventuală plîngere legat de modul în care a fost tratat un arestat preventiv în timpul investigaţiei, **AP**, prin principiul 23 prevede consemnarea tuturor persoanelor cu care cel interogat a luat contact. Datorită lipsei unei prevederi similare în sistemul intern, identificarea abuzurilor este îngreunată.

La internare, orice persoană deţinută sau închisă ar trebui supusă *unui examen medical adecvat îndată ce este posibil după intrarea sa la locul de detenţie* (**AP**, p. 24). Această prevedere nu se regăseşte în **RI**, doar în partea care

se referă la tratamente medicale la nevoie. LEP prevede *măsuri sanitare şi de igienă* (art. 2, al 3), nu şi un examen medical obligatoriu. Fără un astfel de examen, deţinutul poate să sufere de o boală, a cărei nedetectare, agravată de condiţiile de detenţie, să aibă consecinţe fatale. Totodată, conform art. 453, al. 1, pct. a, executarea pedepsei închisorii poate fi amînată *cînd se constată pe baza unei expertize medico–legale că cel condamnat suferă de o boală care îl pune în imposibilitate de a executa pedeapsa.* Această prevedere pierde mult din aplicabilitatea practică dacă nu sînt prevăzute examene medicale obligatorii la momentul începerii detenţiei şi la anumite intervale de timp. Chiar dacă legislaţia nu prevede concret această măsură, la Penitenciarul Tîrgu-Mureş fiecare persoană este supusă unui examen medical la internare (dacă cineva nu este apt, nu poate fi internat), după care există o carantină de 21 de zile pentru depistarea bolilor latente.

Nerespectarea tuturor principiilor care reglementează modul în care pot fi luate probele, ar trebui să prejudicieze valoarea lor, fiind nevoie de noi anchete, în condiţii normale, pentru a examina dacă sînt sau nu admisibile (**AP**, principiul 27).

AP, prin principiul 12, şi **REP**, prin regula 8, prevăd exact ce date trebuie consemnate cu începerea detenţiei: informaţii în legătură cu identitatea persoanei, motivele arestării, ora arestării, ora la care persoana arestată a fost condusă la locul de detenţie, ora primei apariţii în faţa unei autorităţi judiciare, identitatea responsabililor cu aplicarea legilor referitoare şi indicaţii precise privind locul de detenţie. Conform **CPP**, art. 144, cu ocazia reţinerii ordonanţa conţine doar ziua şi ora la care reţinerea a început, iar ordonanţa de punere în libertate, ziua şi ora la care reţinerea a încetat. Motivele reţinerii, identitatea responsabililor pentru reţinere, nu. În mod vizibil, acest articol este incomplet: nu prevede nici măcar înscrierea numelui şi prenumelui reţinutului.

Conform regulii 10 al **REP**, pentru fiecare deţinut în parte ar trebui să existe un program de pregătire/recuperare, cunoscut şi aprobat de directorul penitenciarului. Un astfel de program ar avea o utilitate deosebită, facilitînd integrarea în societate a deţinutului eliberat.

În diferite constituţii, dreptul la libertate, procedura prin care o persoană poate fi privată de libertate, apare în modul următor:

Constituţia Republicii Bulgaria

Art. 30

1. Fiecare are dreptul la libertatea şi inviolabilitatea persoanei sale.

2. Nimeni nu poate fi arestat, nici să fie obiectul unei reţineri, al unei percheziţii sau al unei alte atingeri aduse inviolabilităţii persoanei sale, în afara condiţiilor şi conform modalităţilor stabilite prin lege.

3. În cazurile de urgenţă, stabilite în mod expres prin lege, organele publice competente pot aresta un cetăţean, informînd imediat organele puterii judecătoreşti. După 24 de ore de la arestare, organul competent al puterii judecătoreşti trebuie să se pronunţe asupra legalităţii măsurii.

4. Fiecare are dreptul să fie apărat de un avocat din momentul arestării sau a punerii sale sub acuzare.

5. Fiecare are dreptul la întrevederi particulare cu apărătorul său. Secretul comunicării lor este inviolabil.

Art. 31

1. Orice persoană acuzată de crimă trebuie să fie predată autorităţilor judecătoreşti în termenul legal.

2. Nimeni nu poate fi obligat să se recunoască vinovat, nici să fie condamnat doar pe baza propriilor sale mărturisiri.

3. Acuzatul este socotit nevinovat pînă la stabilirea contrariului printr-o hotărîre judecătorească definitivă.

Constituţia Republicii Cehe, Carta drepturilor şi libertăţilor fundamentale

Art. 8

1. Libertatea individuală este garantată.

2. Nimeni nu poate fi urmărit sau privat de libertate decît din motive şi conform procedurii stabilite prin lege. Nimeni nu poate fi privat de libertate pentru simplul motiv că nu este în măsură să îndeplinească o obligaţie contractuală.

3. Orice individ inculpat sau suspectat de a fi comis o infracţiune penală nu poate fi arestat decît în cazurile stabilite prin lege. Persoana arestată trebuie să fie informată de îndată despre motivele arestării, interogată şi repusă în libertate sau trimisă în faţa unui judecător în termen de 24 de ore de la arestare. Persoana arestată trebuie audiată, în următoarele 24 de ore de la trimiterea sa în judecată, de un judecător care va decide în legătură cu deţinerea sa provizorie sau cu repunerea sa în libertate.

4. Orice inculpat nu pate fi arestat decît pe baza unui mandat scris şi motivat de judecător. Persoana arestată trebuie trimisă în faţa unui tribunal în următoarele 24 de ore. Judecătorul trebuie să interogheze persoana arestată în următoarele 24 de ore de la trimiterea ei în faţa tribunalului şi să decidă în legătură cu reţinerea ei provizorie sau cu punerea ei în libertate.

5. Nimeni nu poate fi deţinut provizoriu decît pe baza unei hotărîri a tribunalului şi pentru motive şi durata stabilite prin lege.

6. Legea stabileşte cazurile în care o persoană poate fi plasată sau reţinută din oficiu într-o instituţie medicală. Tribunalul trebuie informat în legătură cu această măsură în 24 de ore şi trebuie să ia o hotărîre în acest sens, în termen de 7 zile.

Constituţia Republicii Italiene

Art. 13

Libertatea personală este inviolabilă.

Nici o formă de detenție, de control sau de percheziție a persoanei nu este admisă și nici o altă restrîngere a libertății personale, dacă nu este un act motivat al autorității judiciare și numai în cazurile și formele prevăzute de lege.

În cazurile excepționale de necesitate și de urgență, prevăzute explicit prin lege, siguranța publică poate adopta măsuri provizorii care, dacă nu sînt comunicate în 48 de ore autorității judiciare și dacă aceasta nu le confirmă în următoarele 48 de ore, sînt considerate ca revocate și fără efect.

Orice violență fizică și morală asupra persoanelor supuse în vreun fel unor restricții de libertate se pedepsește.

Legea fixează limitele detenției preventive.

Art. 111

Toate măsurile judiciare trebuie să fie motivate.

Împotriva arestărilor și a măsurilor privind libertatea personală pronunțate sau adoptate de către organele jurisdicționale ordinare sau speciale, recursul în casare pentru violarea legii este admis întotdeauna. Nu se pot face derogări de la această regulă decît pentru sentințele tribunalelor militare pe timp de război.

Constituția Federației Ruse

Art. 22

1. Fiecare om are dreptul la libertate și la inviolabilitatea personală.

2. Arestarea, reținerea și detenția preventivă nu sînt permise decît în urma hotărîrii judiciare. Pînă la hotărîrea judiciară nimeni nu poate fi reținut mai mult de 48 de ore.

Constiuția Republicii Slovace

Art. 17

1. Libertatea individuală este garantată.

2. Nimeni nu poate fi urmărit sau privat de libertate, decît pentru motive și în conformitate cu procedura stabilită prin lege. Nimeni nu poate fi privat de libertate pentru simplul motiv că nu este în măsură să execute o obligație contractuală.

3. Orice individ inculpat sau bănuit de a fi comis o infracțiune penală nu poate fi reținut decît în cazurile stabilite prin lege. Orice individ reținut trebuie să fie imediat informat în legătură cu motivele reținerii sale, interogat și repus în libertate sau trimis în fața unui judecător cel tîrziu după 24 de ore. Persoana reținută trebuie audiată în următoarele 24 de ore din momentul acuzării sale de către un judecător, care decide în privința reținerii sale provizorii sau a repunerii sale în libertate.

4. Orice inculpat nu pate fi arestat decît pe baza unui mandat scris și motivat de judecător. Persoana arestată trebuie trimisă în fața unui tribunal în 24 de ore. Judecătorul trebuie să interogheze persoana arestată în următoarele 24 de ore de la trimiterea ei în fața tribunalului și să decidă în legătură cu reținerea ei provizorie sau cu punerea ei în libertate.

5. Detenția provizorie nu este posibilă decît pentru motivele și durata stabilită prin lege și pe baza hotărîrii tribunalului.

6. Legea stabilește cazurile în care o persoană poate fi plasată sau reținută, fără consimțămîntul său, într-o instituție medicală. Tribunalul trebuie informat în legătură cu această măsură în 24 de ore și trebuie să ia o hotărîre în termen de 5 zile.

7. Examinarea stării mintale a persoanei inculpate pentru comiterea unei infracțiuni criminale nu se poate face decît pe baza ordinului scris al tribunalului.

Constituția Regatului Spaniei

Art. 17

1. Orice persoană are dreptul la libertate și la securitate. Nimeni nu poate fi privat de libertate dacă aceasta nu este în conformitate cu dispozițiile prezentului articol și în cazurile și sub forma prevăzută de lege.

2. Reținerea nu va putea să dureze mai mult decît timpul strict necesar pentru realizarea verificărilor necesare clarificării faptelor și, în orice caz, deținutul va trebui pus în libertate sau la dispoziția autorității judiciare în maximum 72 de ore.

3. Orice persoană deținută trebuie să fie informată imediat și într-un mod comprehensibil despre drepturile sale și despre motivele deținerii sale și nu poate fi obligată să facă o declarație. Asistența unui avocat este garantată deținutului în anchetele polițienești sau în urmăririle judiciare, în termenii stabiliți prin lege.

4. Legea va defini o procedură de habeas corpus pentru a pune imediat la dispoziția justiției orice persoană deținută ilegal. De asemenea, legea va determina durata maximă a detenției provizorii.

Art. 25

1. Nimeni nu poate fi condamnat sau sancționat pentru acțiuni sau omisiuni care, atunci cînd s-au produs, nu constituiau un delict, o greșeală sau o infracțiune administrativă, în conformitate cu legislația în vigoare în acel moment.

3. Administrația civilă nu va putea impune sancțiuni care să implice, în mod direct sau subsidiar, privarea de libertate.

Constituția Republicii Macedonia

Art. 12

Dreptul persoanelor la libertate este irevocabil.

Libertatea persoanelor poate fi restrînsă doar prin decizia unei instanțe judecătorești sau în cazurile și prin procedurile prevăzute prin lege.

Persoanele reținute, arestate sau deținute vor fi imediat informate asupra motivelor reținerii, arestării sau deținerii, cît și asupra drepturilor lor. Ei nu pot fi forțate pentru a da declarații. Orice persoană are dreptul la un avocat, în cursul anchetei penale și în fața instanțelor de judecată.

Persoanele reținute vor fi aduse în fața unei instanțe judecătorești în timpul cît mai scurt posibil, cel mult în 24 de ore de la momentul reținerii, pentru a decide, fără nici o întîrziere, asupra legalității arestării.

Detenția poate dura, pe baza deciziei instanței judecătorești, cel mult 90 de zile.

Persoanele deținute, în condițiile prevăzute de lege, pot fi eliberate de sub custodie pentru a-și dirija apărarea.

Art. 13

O persoană incriminată de comiterea unui act va fi considerată nevinovată pînă la stabilirea vinovăției de către o instanță de judecată.

O persoană deținută, arestată sau condamnată ilegal are dreptul la corecție legală, cît și la alte drepturi prevăzute prin lege.

Constituția Republicii Ungaria

Art. 55

1. În Republica Ungaria orice individ are dreptul la libertatea și securitatea persoanei sale, nimeni nu poate fi privat de libertate, dacă acest lucru nu se face pentru motivele și în conformitate cu procedura prevăzută de lege.

2. Orice individ bănuit de o infracțiune penală și reținut trebuie fie eliberat, fie dus în fața unui judecător, în cel mai scurt timp cu putință. Judecătorul este obligat să audieze persoana prezentată în fața lui și să hotărească fără întîrziere asupra punerii sale în libertate sau a arestării sale printr-o hotărîre scrisă motivată.

3. Orice individ, victimă a arestării sau detenției ilegale, are dreptul la reparație.

Deși în cazul unor țări termenul de reținere poate depăși 24 de ore (prevăzute de **CR**, art. 23 al. 3), arestarea preventivă, într-un stat de drept, nu poate fi decisă decît prin hotărîrea unei instanțe judecătorești. Cele mai complexe garanții constituționale în acest domeniu există în Cehia și Slovacia (cu texte aproape identice). Pe lîngă această măsură importantă, unele constituții au și prevederi speciale, cum ar fi cea a Bulgariei, care interzice condamnarea unei persoane doar pe baza propriilor sale mărturisiri (art. 31, al. 2). În multe cazuri, dreptul la repararea arestării abuzive este prevedere constituțională.

Încă din momentul privării de libertate, trebuie să fie făcute distincțiile necesare între diferitele categorii.

Astfel, prin principiul 8, **AP** prevede:

Persoanele deținute sînt supuse unui regim conform condiției lor de persoane necondamnate. Ele sînt deci separate de persoanele condamnate de fiecare dată cînd este posibil.

ARM are prevederi mai exacte privitor la acest domeniu:

Separarea categoriilor

Art. 8

Diferitele categorii de deținuți trebuie să fie introduse în așezăminte sau secții de așezăminte, separat, ținîndu-se cont de sexul lor, de vîrsta lor, de antecedentele lor, de motivele detenției lor și de necesitățile tratamentului lor. Astfel:

a) Bărbații și femeile trebuie să fie ținuți pe măsura posibilității în așezăminte diferite; în așezăminte care primesc în același timp bărbați și femei, ansamblul încăperilor destinate femeilor trebuie să fie complet separate.

b) Deținuții în prevenție trebuie să fie separați de condamnați.

c) Persoanele închise pentru datorii sau condamnații la o altă formă de închisoare civilă, trebuie să fie separați de deținuții pentru.infracțiuni penale.

d) Deținuții tineri trebuie să fie separați de adulți.

Aceste prevederi se repetă și în capitolul ***Persoanele arestate sau în detenție preventivă***, art. 85, cu explicația dată în art. 84, al. 2:

Prevenitul se bucură de prezumția de nevinovăție și trebuie tratat în consecință.

REP oferă explicații complexe la necesitatea separării diferitelor categorii de deținuți:

Împărțirea și clasificarea deținuților:

Regula 11

1 — În repartizarea deținuților la diferite instituții sau regimuri trebuie să se țină seama de situația lor juridică și legală (deținut neîncarcerat sau condamnat, delicvent la prima abatere sau recidivist, sentință de scurtă durată sau pedeapsă mare), de cerințe speciale ale tratamentului lor, de nevoile lor medicale, de vîrsta lor și de sex.

2 — Bărbații și femeile vor fi în principiu deținuți separat, deși ei pot participa împreună la activități organizate ca făcînd parte dintr-un program stabilit.

3 — În principiu, deținuții arestați preventiv vor fi ținuți separat de cei condamnați, cu excepția cazului cînd ei sînt de acord să participe împreună la activtăți orgnanizate în beneficiul lor.

4 — Tinerii deținuți vor fi ținuți în condiții care să-i protejeze pe cît posibil de influențe dăunătoare și ținînd cont de nevoile specifice vîrstei lor.

Regula 12

Țelurile clasificării sau reclasificării deținuților vor fi:

a) să-i separe de ceilalți deținuți care, din cauza dosarelor lor criminale sau a personalității lor, sînt gata să profite de cei sau cele cu care vin în contact și să exercite asupra acestora o influență nocivă și

b) să sprijine repartizarea deținuților pebtru a ușura tratamentul lor și pentru reintegrarea lor socială, ținînd seama de cerințele disciplinei și securității interioare locului de deținere.

Regula 13

Atît cît este posibil, instituții separate sau secții separate ale unei instituții vor fi folosite să ușureze conducerea diferitelor regimuri sau în repartizarea categoriilor specifice de deținuți.

Regula 93

[...] Repartizarea deținuților nejudecați se va face în conformitate cu prevederile Regulii 11 paragraful 3.

Prevederile conținute de **ARM** sînt asemănătoare:

Clasificare și individualizare

Art. 67

Scopurile clasificării trebuie să fie:

a) de a-i împiedica pe deținuții care, în baza trecutului de criminal sau a relelor deprinderi, ar exercita o influență nefastă asupra celorlalți deținuți;

b) de a-i împărți pe deținuți în grupe, cu scopul de a ușura tratamentul lor în vederea readaptării lor sociale.

Art. 68

Trebuie să se înființeze, în măsura posibilităților, așezăminte separate sau secții deosebite într-un așezămînt, pentru tratamentul diferitelor grupe de deținuți.

CP, în cadrul art. 57 (al. 2, 3) diferențiază categorii, dar nu și pe criteriul existenței unei condamnări:

Femeile condamnate la pedeapsa închisorii execută această pedeapsă separat de condamnații bărbați.

Minorii condamnați la pedeapsa închisorii execută pedeapsa separat de condamnații majori sau în locuri de detenție speciale [...].

Similar formulează și **RI**, la capitolul VI:

2. Regimul de deținere

Executarea pedepsei închisorii se face, potrivit dispozițiilor legii privind executarea pedepselor, în locuri de deținere anume destinate.

Femeile condamnate la pedeapsa închisorii execută pedeapsa separat de condamnații majori sau în locuri de deținere speciale, asigurîndu-se posibilitatea de a continua învățămîntul general obligatoriu și de a dobîndi o pregătire profesională potrivit cu aptitudinile lor.

LEP face însă toate distincțiile prevăzute de documentele internaționale:

Art. 3

Condamnații se repartizează la locurile de deținere, ținîndu-se seama de natura infracțiunii, durata pedepsei și starea recidivă, de comportarea și receptivitatea acestora la acțiunea de reeducare.

Deținerea femeilor se face separat de bărbați, iar a minorilor separat de majori sau în locuri de deținere speciale.

Art. 39

Măsura arestării preventive se execută în penitenciare sau în locuri anume înființate prin ordinul, după caz, al ministrului forțelor armate, ministrului afacerilor interne, președintelui Consiliului Securității Statului sau procurorului general.

Ministerul Forțelor Armate asigură locurile de deținere pentru militarii arestați preventiv, cercetați de organele prevăzute în art. 208 lit. a și b din Codul de procedură penală.

Cei arestați preventiv vor fi ținuți separat de condamnați.

Deținerea femeilor se face în condițiile art. 3 alin. 2 din prezenta lege.

Deținerea minorilor se face separat de majori.

La cererea organului de urmărire penală, arestații preventiv în aceeași cauză sînt ținuți separat unii de alții.

Paza și supravegherea deținuților aflați în locurile de deținere preventivă înființate prin ordinul procurorului general se fac cu personal specializat.

Totuși, la Penitenciarul Tîrgu-Mureș, datorită supraaglomerării (penitenciarul construit în 1886–1887 are o capacitate de 450 persoane, actualmente fiind internați 800), nu se respectă diferențierea necesară dintre deținuți și încarcerați (preventivi și condamnați), cele două categorii de persoane private de libertate fiind ținute împreună.

Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deținute și arestate

Starea de detenție sau de arestare nu poate însemna neglijarea principiilor drepturilor omului, fără orice fel de discriminare.

Cum este prevăzut în **AP**:

Principiul 1

Orice persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare este tratată cu umanitate și respect față de demnitatea inerentă persoanei umane.

Principiul 3

Dacă o persoană este supusă unei forme oarecare de detenție sau încarcerare, nu poate fi admisă, în ceea ce-o privește, nici un fel de restricție sau derogare de la drepturile omului recunoscute sau în vigoare într-o țară, în aplicarea legilor, a convențiilor, reglementărilor sau obiceiurilor, sub pretextul că prezentul Ansamblu de principii nu le recunoaște într-o măsură mai mică.

Principiul 5

1. — Prezentele principii se aplică tuturor persoanelor care se află pe teritoriul unui stat dat, fără nici o distincție, care să se bazeze pe rasă, culoare, sex, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice sau altele, origine națională, etnică, socială, avere, naștere sau pe oricare alt criteriu.

2. — Măsurile aplicate în conformitate cu legea și destinate în exclusivitate protejării drepturilor și condițiilor particulare ale femeilor, mai ales ale femeilor însărcinate și ale mamelor cu copii de vîrstă mică, ale copiilor, ale adolescenților și ale persoanelor bătrîne, bolnave sau handicapate, nu sînt considerate ca fiind măsuri discriminatorii. Necesitatea acestor măsuri și a aplicării lor putînd face întotdeauna obiectul unui examen al unei autorități judiciare sau alta.

Principiul 6

Nici o persoană supusă unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare nu va fi supusă torturii, nici unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Nici o circumstanță, oricare ar fi, nu poate fi invocată pentru a justifica tortura sau oricare altă pedeapsă sau tratament crud, inuman sau degradant.

Principiul 7

1. — Statul trebuie să editeze legi ce interzic toate actele care violează drepturile și îndatoririle enunțate în prezentele principii, să prevadă sancțiuni adecvate autorilor acestor acte și să ancheteze în mod imparțial în caz de plîngere.

2. — Funcționarii care au motive de a crede că o violare a prezentului Ansamblu de principii s-a produs sau este pe punctul de a se produce, vor semnala cazul superiorilor lor și la nevoie, celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.

3. — Orice altă persoană care crede că s-a produs o violare a prezentului Ansamblu de principii sau că este pe punctul de a se produce are dreptul de a semnala cazul superiorilor funcționarilor în cauză cît și celorlalte autorități sau instanțe de control sau de recurs competente.

Principiul 15

Cu excepțiile prevăzute la paragraful 4 al principiului 16 și ale paragrafului 3 al principiului 18, comunicarea persoanei deținute sau încarcerate cu lumea exterioară, mai ales cu familia sa sau cu apărătorul său, nu poate fi refuzată pe o perioadă ce depășește cîteva zile.

Principiul 19

Orice persoană deținută are dreptul de a primi vizite, mai ales pe cele ale membrilor familiei, și de a coresponda, mai ales cu ei, și ea trebuie să dispună de posibilitățile adecvate de a comunica cu lumea exterioară sub rezerva condițiilor și a restricțiilor rezonabile care se pot specifica prin lege sau prin reglementările făcute în conformitate cu legea.

Principiul 20

Dacă o persoană deținută sau închisă o cere, ea va fi plasată, dacă e posibil, într-un loc de detenție sau încarcerare destul de aproape de locul ei de reședință.

Principiul 21

1. — Este interzis să se abuzeze de situația unei persoane deținute sau închise pentru a o constrînge să dea informații, să incrimineze într-un fel sau să depună mărturie împotriva oricărei alte persoane.

2. — Nici o persoană deținută sau închisă nu va fi supusă, pe timpul interogării ei, la acte de violență, la amenințări sau la metode de interogare de natură să compromită capacitatea sa de decizie sau discernămîntul ei.

Principiul 22

Nici o persoană deținută sau închisă nu va putea, chiar dacă este de acord, să devină obiectul experimentelor medicale sau științifice de natură a-i dăuna sănătății ei.

Principiul 25

Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei are, sub singura rezervă a condițiilor în mod rezonabil necesare pentru asigurarea securității și menținerea ordinii la locul de detenție sau de închidere, dreptul de a cere unei autorități judiciare sau alteia un al II-lea examen medical sau o a II-a părere medicală.

Principiul 26

Faptul că o persoană deținută sau închisă a suferit un examen medical, numele medicului și rezultatele examenului vor fi atent consemnate. Accesul la aceste date va fi asigurat și aceasta se va face în conformitate cu regulile pertinente ale dreptului intern.

Principiul 28

Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a obține, în limitele resurselor disponibile, dacă ele provin din surse publice, o cantitate rezonabilă de material educativ, cultural și informațional, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a se asigura securitatea și menținerea ordinii în locul de detenție sau de închidere.

Principiul 29

1. — În vederea asigurării stricte a respectării legilor și reglementărilor pertninente, locurile de detenție trebuie să fie inspectate în mod regulat de către persoane calificate și experimentate, numite de către o autoritate competentă diferită de autoritatea în mod direct însărcinată cu administrarea locului de detenție sau de închidere responsabilă în fața ei.

2. — Orice persoană deținută sau închisă are dreptul de a comunica liber și în deplină confidențialitate cu persoanele care inspectează locurile de detenție sau de închidere în conformitate cu paragraful 1 al prezentului principiu, sub rezerva condițiilor în mod rezonabil necesare pentru a se asigura securitatea și menținerea ordinii în mai sus numitele locuri.

Principiul 31

Autoritățile competente se vor strădui să furnizeze, dacă este nevoie, în conformitate cu dreptul intern, asistența membrilor familiei deținutului, în special membrilor minori, și ele se vor strădui mai ales să asigure, în bune condiții, supravegherea copiilor lăsați fără părinți.

Principiul 33

1. — Orice persoană deținută sau închisă sau apărătorul ei, are dreptul de a prezenta o plîngere sau o doleanță despre felul în care este tratată, mai ales în cazul torturilor sau al altor tratamente crude, inumane sau degradante, autorităților însărcinate cu administrarea locului de detenție și autorităților de control sau de recurs competente.

2. — Atunci cînd nici o persoană deținută sau închisă nici apărătorul ei nu au posibilitatea de a-și exercita drepturile vizate la paragraful 1 al prezentului principiu, un membru al familiei persoanei deținute sau închisă sau orice altă persoană care cunoaște problema poate să exercite aceste drepturi.

3. — Caracterul confidențial al cererii sau plîngerii este menținut atunci cînd petiționarul o cere.

4. — Orice cerere sau plîngere trebuie să fie examinată de îndată și trebuie dat răspuns fără nici o întîrziere. În cazul în care se respinge cererea sau plîngerea sau în cazul întîrzierii excesive, petiționarul este autorizat să sesizeze o autoritate judiciară sau alta. Nici persoana deținută sau închisă nici vreun petiționar așa cum este ele definit la paragraful 1 al prezentului principiu nu trebuie să suporte vreun prejudiciu pentru că a prezentat o cerere sau o plîngere.

Principiul 34

Dacă o persoană deținută sau închisă decedează sau dispare pe parcursul perioadei sale de detenție sau de închidere, o autoritate judiciară sau alta, va ordona o anchetă asupra cauzelor decesului sau ale dispariției, fie din proprie inițiativă, fie la cererea unui membru al familiei acestei persoane sau a oricărei persoane carecunoaște această situație. Dacă împrejurările o justifică, o anchetă va fi condusă în aceleași condiții de procedură în cazul în care decesul sau dispariția au survenit puțin după terminarea perioadei de detenție sau de închidere. Rezultatele sau raportul anchetei vor fi puse la dispoziția oricărei persoane ce o va cere, cu excepția cazului cînd acest lucru ar împiedica sau ar compromite o instrucție criminologică în curs.

Principiul 37

[...] *Orice persoană deținută, atunci cînd este adusă în fața* [unei autorități judiciare sau alta], *are dreptul de a face o declarație cu privire la modul în care a fost tratată atunci cînd a fost în stare de arest.*

ARM are prevederi exacte asupra condițiilor de detenție și tratamentul celor arestați:

Încăperi de deținere

Art. 9

1) Celulele sau camerele destinate izolării nocturne nu pot fi ocupate decît de un singur deținut. Pentru motivele speciale cum ar fi din cauza unei supraaglomerări temporare administrația centrală a închisorii poate face excepții de la această regulă, totuși va trebui să se evite ca să stea doi deținuți în cîte o celulă saucameră individuală.

2) În caz că se recurge la dormitoare, aceastea trebuie să fie ocupate de către deținuți selecționați cu îngrijire și recunoscuți apți să fie cazați în aceste condiții. Noaptea ei vor fi supuși unei supravegheri regulate, adaptată tipului de așezămînt respectiv.

Art. 10

Încăperile de deținere și în special acelea care sînt destinate deținuților în timpul nopții, trebuie să corespundă exigențelor de igienă, ținîndu-se cont de climă, mai ales în ceea ce privește cubajul de aer, suprafața minimă, iluminatul, încălzirea și ventilația.

Art. 11

În orice încăpere în care deținuții trebuie să trăiască și muncească,

a) ferestrele trebuie să fie suficient de mari pentru ca deținuții să poată citi și munci la lumina naturală, amplasarea acestor ferestre trebuie să permită pătrunderea de aer proaspăt și aceasta chiar dacă este sau nu ventilație artificială.

b) lumina artificială trebuie să fie suficientă pentru a permite deținutului să citească sau să muncească fără să-şi strice vederea.

Art. 12

Instalațiile sanitare trebuie să permită deținutului să-şi satisfacă nevoile naturale în momentul dorit, într-un mod curat şi decent.

Art. 13

Instalațiile de baie şi duş trebuie să fie suficiente pentru ca fiecare deținut să aibă posibilitatea şi să fie obligat să le folosească la o temperatură adecvată climatului şi atît de des pe cît o cere igiena generală conform anotimpului şi regiunii geografice, dar cel puțin o dată pe săptămînă într-o climă temperată.

Art. 14

Toate încăperile frecventate regulat de deținuți trebuie menținute în perfectă stare şi curate.

Igiena personală

Art. 15

Trebuie să se pretindă deținuților curățenia personală; în acest scop ei trebuie să dispună de apă şi de articole de toaletă necesare sănătății lor şi curățeniei lor.

Art. 16

Pentru a se putea permite deținuților să se prezinte într-o ținută corespunzătoare şi să-şi păstreze respectul față de ei înşişi, trebuie să se asigure condiții pentru buna întreținere a părului şi a bărbii; bărbații trebuie să poată să se bărbierească în mod regulat.

Îmbrăcămintea şi aşternutul

Art. 17

1) Fiecare deținut care nu are dreptul să poarte hainele sale personale trebuie să primească îmbrăcămintea care să fie adecvată climatului şi în cantitate suficientă pentru a-l menține sănătos. Această îmbrăcăminte nu are voie să fie în nici un fel degradată sau umilitoare.

2) Toate hainele trebuie să fie curate şi în bună stare. Lenjeria de corp trebuie să fie schimbată şi spălată atît de des cît este necesar pentru menținerea igienei.

3) În cazuri excepționale, cînd deținutul iese din aşezămînt cu aprobare, trebuie să i se permită să poarte îmbrăcămintea sa personală sau haine care nu atrag atenția.

Art. 18

Cînd li s-a permis deținuților să poarte hainele lor personale, trebuie să se dea ordin în momentul intrării acestora în aşezămînt, pentru a se lua măsuri ca acestea să fie curate şi utilizabile.

Art. 19

Fiecare deținut trebuie să dispună, în conformitate cu uzanțele locale sau naționale, de un pat individual cu aşternutul necesar, bine întreținut şi schimbat în asemenea mod încît să asigure curățenia.

Alimentația

Art. 20

1) Orice deținut trebuie să primească de la administrație, la orele obişnuite, o hrană de bună calitate, bine preparată şi servită, avînd o valoare nutritivă suficientă pentru menținerea sănătății şi a forțelor sale.

2) Fiecare deținut trebuie să aibă posibilitatea de a avea apă potabilă la dispoziție.

Exerciții fizice

Art. 21

Fiecărui deținut care nu este ocupat cu o muncă în aer liber, i se va asigura, dacă vremea o permite, o oră cel puțin pe zi, pentru exerciții fizice, adecvate, în aer liber.

Tinerii deținuți şi ceilalți deținuți cărora vîrsta şi condiția fizică le permit, trebuie să primească în timpul perioadei rezervate exercițiilor fizice, o educație fizică şi recreativă. În acest scop li se vor pune la dispoziție terenul, instalațiile şi echipamentul.

Asistența medicală

Art. 22

1) Fiecare aşezămînt penitenciar trebuie să dispună cel puțin de serviciile unui medic calificat, care trebuie să aibă cunoştințe în psihiatrie. Asistența medicală trebuie organizată în legătură strînsă cu administrația generală a Serviciului sănătății comunității sau națiunii. Ea trebuie să cuprindă un serviciu de psihiatrie pentru diagnostic şi dacă este cazul pentru tratamentul cazurilor de deficiență mintală.

2) Pentru bolnavii care au nevoie de îngrijiri speciale trebuie să se prevadă transferul la aşezămintele penitenciare specializate sau la spitale civile. Dacă tratamentul spitalicesc este organizat în aşezămînt, acesta trebuie prevăzut cu material, utilaj şi produse farmaceutice care să permită de a se da tratamentul şi îngrijirile adecvate deținuților bolnavi şi personalul trebuie să aibă o suficientă pregătire profesională.

3) Orice deținut trebuie să beneficieze de îngrijirile unui dentist calificat.

Art. 23

1) În aşezămintele pentru femei trebuie să existe instalațiile speciale necesare pentru îngrijirea femeilor gravide şi a celor care nasc sau au născut. În măsura posibilităților trebuie să se ia măsuri pentru ca naşterile să aibă loc într-un spital civil. Dacă copilul se naşte în închisoare este important ca în actul de naştere să nu fie trecut acest lucru.

2) În caz că se permite mamelor deținute a-și păstra sugarii, trebuie să se ia măsuri pentru a se crea creșe înzestrate cu personal calificat unde sugarii să fie ținuți în timpul cînd nu sînt îngrijiți de mamele lor.

Art. 24

Medicul trebuie să examineze fiecare deținut cît mai curînd posibil după intrarea sa și ulterior, atît de des cît este necesar, în special în vederea depistării existenței posibile a unei maladii fizice sau mentale și să ia toate măsurile necesare, să asigure separarea deținuților suspecți a fi atinși de maladii infecțioase sau contagioase, să descopere deficiențele fizice sau mintale care ar putea fi un obstacol de reclasare și să determine capacitatea fizică de muncă a fiecărui deținut.

Art. 25

1) Medicul este însărcinat să supravegheze sănătatea fizică și psihică a deținuților. Ei trebuie să-i vadă în fiecare zi pe deținuții bolnavi și pe toți cei care atrag în mod deosebit atenția.

2) Medicul trebuie să prezinte un raport directorului, de fiecare dată cînd crede necesar, că sănătatea fizică sau psihică a unor deținuți a fost sau va fi afectată de prelungirea sau de o condiție oarecare a detenției.

Art. 26

Medicul trebuie să execute inspecții regulate și să-l consilieze pe director în ceea ce privește:

a) cantitatea, calitatea, prepararea și distribuirea alimentelor;

b) igiena și curățenia așezămîntului și a deținuților;

c) instalațiile sanitare, de încălzire, iluminat și ventilația așezămîntului;

d) calitatea și curățenia hainelor și a așternutului deținuților;

e) respectarea regulilor privind educația fizică și sportivă cînd aceasta este organizată cu un personal nespecializat.

2) Directorul trebuie să ia în considerație rapoartele și sfaturile medicului bazate pe articolele 25 paragraful 2 și 26, în cazul cînd este de acord cu acestea, să ia imediat măsurile ce se impun; în caz de dezacord sau dacă cele sesizate nu sînt de competența lui, el va transmite imediat raportul medical și propriile sale păreri, autorităților superioare.

Informare și dreptul de a se plînge al deținuților

Art. 35

1) Cînd intră, fiecare deținut trebuie să primească informații scrise cu privire la regimul deținuților din categoria sa, reguli disciplinare ale așezămîntului, mijloace autorizate pentru obținerea informațiilor și formularea plîngerilor și cu privire la toate celelalte puncte care pot fi necesare pentru a-i permite să cunoască drepturile și obligațiile sale și de a se adapta vieții din penitenciar.

2) Dacă deținutul este analfabet, aceste informări trebuie să i se facă oral.

Art. 36

1) Orice deținut trebuie să aibă în fiecare zi lucrătoare ocazia de a prezenta cereri și reclamații directorului așezămîntului sau funcționarului autorizat să-l reprezinte.

2) Cereri sau reclamații vor putea fi prezentate inspectorului închisorilor în cursul unei inspecții. Deținutul va putea să se întrețină cu inspectorul sau cu oricare alt salariat însărcinat cu inspecția, în lipsa directorului sau a altor membri ai personalului așezămîntului.

3) Orice deținut trebuie să aibă voie să adreseze, fără a fi cenzurat fondul, dar într-o formă legală, o cerere sau reclamație, administrației penitenciare centrale, autorității judiciare sau altor autorități competente, pe calea ce se impune.

4) Chiar dacă o cerere sau reclamație ar fi evident îndrăzneață sau lipsită de temei, ea trebuie să fie examinată fără întîrzieri și trebuie să se dea un răspuns deținutului în timp util.

Legătura cu lumea exterioară

Art. 37

Deținuților trebuie să li se permită, sub supravegherea necesară, să comunice cu familiile lor și cu acelea ale prietenilor lor, în care se poate avea încredere, la intervale regulate, atît prin corespondență, cît și primind vizita acestora.

Art. 38

1) Deținuților originari din țările străine trebuie să li se acorde înlesniri raționale pentru a comunica cu reprezentanții lor diplomați și consulari.

2) În ceea ce privește deținuții originari din state care nu au reprezentanți diplomatici sau consulari în țară ca și refugiații și apatrizii, acestora trebuie să li se acorde aceleași înlesniri de a se adresa reprezentanților diplomatici ai statului care este însărcinat cu interesele lor, sau oricărei autorități naționale sau internaționale care au misiunea de a-i proteja.

Art. 39

Deținuții trebuie să fie ținuți în mod regulat la curent cu evenimentele cele mai importante, fie prin lectura ziarelor zilnice, periodice sau a publicațiilor penale speciale, fie prin emisiunile radiofonice, conferințe sau orice alt mijloc analog, autorizat sau controlat de către administrație.

Biblioteca

Art. 40

Fiecare așezămînt trebuie să aibă o bibliotecă pentru uzul tuturor categoriilor de deținuți, dotată suficient cu cărți instructive și recreative. Deținuții trebuie să fie încurajați s-o folosească cît mai mult posibil.

Religia

Art. 41

1) Dacă aşezămîntul curinde un număr suficient de deţinuţi aparţinînd aceleiaşi religii trebuie să fie numit sau aprobat un reprezentant calificat al acelei religii.

În caz că numărul deţinuţilor o justifică şi împrejurările o permit, măsura trebuie luată pentru mai mult timp.

2) Reprezentatul calificat, numit sau aprobat conform paragrafului 1, trebuie să fie autorizat să organizeze periodic slujbe religioase, şi să facă, de ficare dată cînd este indicat, vizite duhovniceşti în particular, deţinuţilor care au religia sa.

3) Dreptul de a intra în legătură cu reprezentantul calificat al unei religii nu se va refuza niciodată, nici unui deţinut. Dimpotrivă, dacă un deţiut se opune vizitei unui reprezentant al unei religii, trebuie să se respecte din plin atitudinea sa.

Art. 42

Fiecărui deţinut trebuie să i se aprobe pe măsura posibilităţilor să-şi satisfacă cerinţele vieţii sale religioase, participînd la slujbe organizate în aşezămînt şi să aibă asupra sa cărţile de educaţie şi instruire religioasă ale religiei sale.

Depunerea obiectelor aparţinînd deţinuţilor

Art. 43

1) În caz că regulamentul nu-i dă voie deţinutului să păstreze asupra lui bani, obiecte de valoare, hainele şi alte efecte care îi aparţin, acestea trebuie să fie depuse la loc sigur, imediat după intrarea sa în aşezămînt. Trebuie să se alcătuiască un inventar şi acesta trebuie să fie semnat de deţinut. Trebuie să se ia măsuri pentru a se păstra aceste lucruri în bună stare.

2) Aceste lucruri şi banii trebuie să-i fie înapoiaţi la punerea sa în libertate, cu excepţia banilor care a avut voie să-i cheltuiască, a obiectelor care a putut să le trimită în exterior sau a hainelor care a trebuit să fie distruse din motive de igienă. Deţinutul trebuie să dea descărcare pentru obiectele şi banii care i-au fost restituiţi.

3) Obiectele de valoare sau lucrurile trimise din exterior deţinutului sînt supuse aceloraşi reguli.

4) Dacă deţinutul are asupra sa medicamente sau stupefiante în momentul intrării, medicul va decide asupra folosirii acestora.

Comunicarea decesului, bolii, transferului etc.

Art. 44

1) În caz de deces sau de boală gravă, de accident grav sau transferare a deţinutului într-un aşezămînt pentru bolnavi mintali, directorul trebuie să informeze imediat soţia (soţul) dacă deţinutul este căsătorit sau ruda cea mai apropiată şi în orice caz cîte o persoană indicată de deţinut pentru a fi informată.

2) Un deţinut trebuie să fie informat imediat despre decesul sau boala gravă a unei rude apropiate. În caz de boală periculoasă a unei astfel de persoane, în caz că împrejurările permit aceasta, deţinutul va trebui să fie lăsat să se ducă la căpătîiul celui bolnav, fie sub escortă, fie liber.

3) Orice deţinut va avea dreptul de a informa imediat familia despre detenţia sa la un alt loc de deţinere.

Transferarea deţinuţilor

Art. 45

1) În caz că deţinuţii sînt aduşi în locul de deţinere sau sînt scoşi din acesta, ei trebuie să fie cît mai puţin expuşi vederii publicului şi trebuie luate măsuri pentru a-i proteja de insulte, curiozitatea publicului şi de orice fel de publicitate.

2) Transportul deţinuţilor în condiţii proaste de aerisire sau iluminat sau prin orice alt mijloc care le-ar produce o suferinţă fizică trebuie interzis.

3) Transportul deţinuţilor trebuie să se facă pe cheltuiala administraţiei şi în condiţii egale pentru toţi deţinuţii.

Inspecţia

Art. 55

Inspectorii calificaţi şi experimentaţi, numiţi de o autoritate competentă vor trebui să procedeze la inspectarea regulată a locurilor de deţinere şi serviciilor penitenciare. Ei vor veghea mai ales asupra faptului ca acestea să fie administrate conform legilor şi reglementărilor în vigoare şi în scopul atingerii obiectivelor serviciilor penitenciare (penale) şi corecţionale.

Munca

Art. 71

1. Munca de penitenciar nu trebuie să aibă caracter degradant.

2. Toţi deţinuţii condamnaţi sînt supuşi obligaţiei muncii, ţinîndu-se seama de aptitudinile lor fizice şi mintale, astfel cum acestea vor fi determinate de către medic.

3. Trebuie să li se dea deţinuţilor o muncă productivă îndestulătoare pentru a-i preocupa pe durata normală a unei zile de lucru.

4. Această muncă trebuie să fie, pe cît posibil, de natură a menţine sau a mări capacitatea lor de a-şi cîştiga în mod cinstit existenţa după punerea în libertate.

5. Trebuie să li se dea deţinuţilor o pregătire profesională folositoare de pe urma căreia să poată cîştiga şi aceasta mai ales pentru cei tineri.

6. În limitele compatibile cu o selecţie profesională raţională şi exigenţele administraţiei şi ale disciplinei în penitenciar, deţinuţii trebuie să-şi poată alege genul de muncă pe care doresc să o îndeplinească.

Art. 72

1. Organizarea şi metodele muncii penale trebuie să se apropie pe cît posibil de acelea care se aplică unei munci asemănătoare în exteriorul aşezămîntului, în vederea pregătirii deţinuţilor pentru condiţiile normale ale muncii libere.

2. Totuşi interesarea deţinuţilor şi pregătirea lor profesională nu trebuie să fie subordonate dorinţei de a se realiza un beneficiu prin munca penală.

Art. 73

1. Întreprinderile industriale şi fermele penitenciarelor trebuie să fie conduse de preferinţă de către administraţie şi nu de către persoane particulare.

2. În caz că se folosesc deţinuţii pentru munci care nu sînt controlate de către adminsitraţie, ei trebuie totuşi puşi sub supravegherea peronalului de penitenciar. Afară de cazul cînd munca trebuie îndeplinită pentru alte departamente de stat, persoanele cărora li se execută această muncă trebuie să-i plătească administraţiei salariul normal datorat pentru această muncă, ţinînd cont totdată de randamentul deţinuţilor.

Art. 74

1. Măsurile prescrise pentru a proteja securitatea şi sănătatea muncitorilor licberi trebuie luată în egală măsură şi în aşezămintele de penitenciare.

2. Trebuie să se dea dispoziţii privind despăgubirile ce li se cuvin deţinuţilor accidentaţi prin muncă sau boli profesionale, condiţiile fiind acelaşi ca pentru muncitorii liberi.

Art. 75

1. Numărul maxim zilnic şi săptămînal al orelor de muncă pentru deţinuţi trebuie fixat prin lege sau regulament adminsitrativ ţinîndu-se seama de reglementările sau de uzanţele locale aplicate muncitorilor liberi.

2. Orele astfel stabilite trebuie să îngăduie o zi de repaus pe săptămînă şi suficient timp pentru instruire şi celelalte activităţi prevăzute de tratamentul şi readaptarea deţinuţilor.

Art. 76

1. Munca deţinuţilor trebuie să fie renumerată într-o formă echitabilă.

2. Regulamentul trebuie să permită deţinuţilor să folosească cel puţin o parte din remuneraţia lor pentru cumpărarea obiectelor îngăduite care sînt destinate uzului personal şi de a trimite o altă parte familiei lor.

3. Regulamentul ar trebui să prevadă de asemenea ca o parte a remuneraţiei să fie rezervată de către administraţie pentru a constitui un peculiu care va fi remis deţinutului în momentul punerii sale în libertate.

Instruire şi îndeletniciri plăcute

Art. 77

1. Trebuie să se ia măsuri pentru a se desfăşura instruirea deţinuţilor capabili de a profita de aceasta, inclusiv instruirea religioasă în ţările unde aceasta este posibil. Instruirea analfabeţilor şi a tinerilor deţinuţi trebuie să fie obligatorie şi administraţia trebuie să vegheze cu atenţie asupra acesteia.

2. După posibilităţi, instruirea deţinuţilor trebuie să fie coordonată cu sistemul învăţămîntului public pentru ca aceştia să poată continua pregătirea lor fără dificultăţi, după punerea în libertate.

Art. 78

Pentru bunăstarea fizică şi mintală a deţinuţilor trebuie să se organizeze în toate aşezămintele, activităţi recreative şi culturale.

Relaţii sociale, ajutor postpenal

Art. 79

O atenţie deosebită trebuie să se dea menţinerii şi îmbunătăţirii relaţiilor dintre deţinut şi familia sa, dacă acestea sînt de dorit în interesul celor două părţi.

Art. 80

Trebuie să se ţină seama, chiar de la începutul condamnării, de viitorul deţinutului după punerea sa în libertate. Acesta trebuie să fie încurajat să menţină sau să stabilească relaţii cu persoane sau organe din exterior care să poată favoriza interesele familiei sale, ca şi propria sa readaptare socială.

Art. 81

1. Serviciile şi organele, oficiale su nu, care ajută deţinuţii puşi în libertate să-şi regăsească locul lor în societate, trebuie, după posibilităţi să procure deţinuţilor puşi în libertate, actele şi piesele de identitate necesare, să le asigure o locuinţă, loc de muncă, haine potrivite şi adecvate climei şi anotimpului, ca şi mijloacele necesare pentru a ajunge la destinaţie şi pentru a rezista în timpul perioadei care urmează imediat după punerea sa în libertate.

2. Reprezentanţii aprobaţi ai acestor organe trebuie să aibă acces în aşezămînt şi să poată lua legătura cu deţinuţii. Avizul lor cu privire la proiectele de reclasare ale unui deţinut trebuie să fie cerute încă de la începutul condamnării.

3. Este de dorit ca activitatea acetor organe să fie pe cît posibil centralizată sau coordonată pentru ca să se poată asigura cea mai bună folosire a eforturilor lor.

Deţinuţii alienaţi şi anormali mintal

Art. 82

1. Alienaţii nu trebuie să fie deţinuţi în închisori şi trebuie să se dea dispoziţii pentru a fi transferaţi imediat ce este posibil, în aşezăminte pentru bolnavi mintal.

2. Deţinuţii atinşi de alte afecţiuni sau anormalităţi mintale trebuie să fie ţinuţi sub observaţie şi trataţi în instituţii specializate subordonate unei conduceri medicale.

3. În timpul şederii lor în închisoare, aceste persoane trebuie să fie sub supravegherea specială a unui medic.

4. Serviciul medical al aşezămintelor penale trebuie să asigure tratamentul psihiatric al tuturor celorlalţi deţinuţi care au nevoie de un astfel de tratament.

Art. 83

Este de dorit să se ia măsuri, de acord cu organele competente, pentru ca tratamentul psihiatric să fie continuat, dacă este necesar, după punerea în libertate şi să fie asigurată o asistenţă socială postpenală cu caracter psihiatric.

Persoanele areastate sau în detenţie preventivă

Art. 84

1. Orice individ arestat sau încarcerat din cauza unor infracţiuni la legea penalkă şi care se găseşte deţinut fie în localurile poliţiei fie într-un local de prevenţie, dar care încă nu a fost judecat, este denumit „prevenit" în dispoziţiile care urmează.

3. Fără prejudicierea dispoziţiilor legale, referitor la protecţia libertăţii individuale sau fixînd procedura de urmat faţă de preveniţi, aceştia din urmă vor beneficia de un regim special, ale cărui reguli menţionate mai jos, se mărginesc să fixeze punctele esenţiale.

Art. 86

Preveniţii trebuie să fie cazaţi în camere individuale, sub rezerva obiceiurilor locale diferite în concordanţă cu clima.

Art. 87

În limitele compatibile cu buna orînduială din aşezăminte, preveniţii pot, dacă doresc, să se hrănească pe cheltiala lor procurîndu-şi hrana din exterior prin intermediul administraţiei, al familiei sau al prietenilor lor. În caz contrar, administraţia trebuie să rezolve problema alimentării lor.

Art. 88

1. Unui prevenit trebuie să i se aprobe să poarte hainele personale dacă acestea sînt curate şi corespunzătoare.

2. Dacă poartă uniforma aşezămîntului, aceasta trebuie să fie diferită de uniforma condamnaţilor.

Art. 89

Preveniţilor trebuie să li se dea întotdeauna posibilitatea de a munci, dar nu pot fi obligaţi la aceasta. Dacă muncesc, ei trebuie să fie remuneraţi.

Art. 90

Oricărui prevenit trebuie să i se aprobe procurarea în contul său sau al unui terţ, de cărţi, ziare, a materialului necesar pentru scris ca şi a altor mijloace de ocupaţie, în limitele compatibile cu interesul administraţiei, cu securitatea şi buna orînduială din aşezămînt.

Art. 91

Unui prevenit trebuie să i se dea voie să primească vizita şi îngrijirea propriului său medic sau dentist, dacă cererea sa este bine întemeiată şi dacă este în stare să suporte cheltuiala.

Art. 92

Un preventiv trebuie să poată informa familia sa asupra detenţiei şi i se vor acorda toate înlesnirile legale pentru a putea comunica cu aceasta şi cu prietenii săi şi a primi vizita acestor persoane cu singura condiţie a respectării restricţiilor şi supravegherii care sînt necesare în interesul aplicării dreptăţii, securităţii şi a bunei orînduieli din aşezămînt.

Condamnaţii pentru datorii şi la închisoare civilă

Art. 94

În ţările în care legea prevede închisoarea pentru datorii şi alte forme de închisoare pronunţate prin decizie judecătorească în urma unei proceduri nepenale, aceşti deţinuţi nu trebuie să fie supuşi la restricţii în plus, nici să fie trataţi cu mai multă severitate decît este necesar pentru a asigura securitatea şi a menţine ordinea.

REP are următoarele prevederi:

Partea I-a

Principiile de bază

Regula 1

Privarea de libertate se face în condiţiile morale şi materiale care să asigure respectul necesar faţă de demnitatea umană care să fie în conformitate cu aceste reguli.

Regula 2

Regulile se vor aplica imparţial. Nu va exista nici o discriminare faţă de rasă, culoare, sex, limbă, religie, politică sau alte opinie, origine naţională sau socială, naştere, statutul economic sau altfel de statut. Convingerile religioase şi preceptele morale ale grupului căruia îi aparţine deţinutul vor fi respectate.

Regula 3

Scopul tratamentului persoanelor în cunstodie va fi în aşa fel susţinut încît să le ocrotească sănătatea, propriul respect şi, atît cît permite durata sentinţei, să le dezvolte simţul responsabilităţii şi să încurajeze acele atitudini şi abilităţi care le vor fi de folos la reintegrarea lor în societate cu şanse cît mai bune în părăsirea cîmpului informaţional şi care să le permită propria iniţiere după eliberarea lor.

Regula 4

Vor fi făcute controale regulate în instituţiile penale de către inspectori calificaţi şi experimentaţi numiţi de o autoritate competentă. Sarcina lor va fi, în particular, să verifice dacă, şi la ce extindere, aceste instituţii sînt

administrate în concordanță cu legile și regulamentele existente, imparțialitatea serviciilor penitenciarelor și dacă pretențiile acestor reguli sînt respectate.

Regula 5

Protejarea drepturilor individuale ale deținuților, cu o mențiune specială în privința legalității executării sau a măsurilor detenției, va fi asigurată prin mijloace de control în concordanță cu regulile naționale, de către o autoritate judiciară constituită, parte principală autorizată să viziteze deținuți și care să nu aparțină administrației penitenciarului.

Regula 6

1 — Aceste reguli vor fi făcute cunoscute personalului în limbile naționale.

2 — Vor fi de asemenea aduse la cunoștință deținuților în aceleași limbi sau în alte limbi atît cît este de rezonabil și de practic.

Partea a II-a

Sistemele de conducere a penitenciarelor

[...]

Cazarea:

Regula 14

1 — Deținuții vor fi cazați pe timpul nopții în celule individuale, cu excepția cazurilor cînd se consideră că este mai avantajoasă cazarea cu ceilalți deținuți.

2 — Cînd cazarea este comună se va avea în vedere ca celula să fie ocupată de deținuți care pot fi asociați cu alții în astfel de condiții. Va exista supraveghere pe timpul nopții.

Regula 15

Cazarea asigurată deținuților și în particular toate formele de cazare pe timpul nopții va întruni cerințele cu privire la sănătate și igienă — cu o atenție specială acordată condițiilor climaterice și mai ales repartiției aerului pe metru cub, un spațiu rezonabil, lumină, căldură și ventilație.

Regula 16

În toate locurile unde deținuților li se cere să lucreze sau să trăiască:

a) ferestrele să fie suficient de mari pentru a permite deținuților să citească sau să lucreze beneciflind de lumina naturală în condiții normale. Ele vor fi astfel construite încît să permită pătrunderea aerului proaspăt cu excepția locurilor unde există un sistem adecvat de aer condiționat. Mai mult, ferestrele vor fi echipate în conformitate cu normele de securitate existente ca dimensiuni, localizare și construcție a lor, dar cu un aspect cît mai aproape de modelul obișnuit;

b) lumina artificială trebuie să satisfacă standardele tehnice cunoscute.

Regula 17

Instalațiile sanitare și amenajările pentru acces vor fi astfel concepute încît să permită fiecărui deținut să-și satisfacă necesitățile naturale cînd este necesar încondiții de curățenie și decență.

Regula 18

Instalațiile adecvate de baie și duș vor fi amenajate astfel încît fiecare deținut să-și poată satisface dorința de a face baie sau duș, la o temperatură potrivită climatului, cît de des este necesar pentru păstrarea igienei generale în concordanță cu anotimpul și regiunea geografică, dar cel puțin o dată pe săptămînă. Oricînd este posibil, trebuie permis accesul liber la ore rezonabile.

Regula 19

Toate locurile instituției vor fi menținute adecvat și în stare de curățenie tot timpul.

Igiena personală:

Regula 20

Deținuților li se va cere să-și păstreze igiena personală corporală și pentru aceasta ei vor beneficia de apă și de toate articolele de toaletă care sînt necesare sănătății și curățeniei.

Regula 21

Pentru motive de sănătate și pentru ca deținuții să-și păstreze aspectul și respectul față de propria persoană, se vor face înlesniri în privința propriei îngrijiri a părului și bărbii iar bărbaților li se va permite (înlesni) rasul zilnic.

Îmbrăcămintea și așternutul:

Regula 22

1 — Deținuții cărora nu le este permis să-și poarte propriile haine vor fi dotați cu haine potrivite climatului și care să le permită menținerea unei bune sănătăți. O astfel de îmbrăcăminte nu trebuie să fie în nici un caz degradantă sau umilitoare.

2 — Toată îmbrăcămintea trebuie să fie curată și menținută într-o stare potrivită.

3 — Ori de cîte ori deținuții obțin permisiunea să iasă din instituție, li se va permite să-și poarte propriile haine sau o îmbrăcăminte modestă.

Regula 23

La primirea deținuților într-o instituție, se vor face aranjamentele necesare pentru asigurarea ca îmbrăcămintea personală să fie ținută în bune condiții și aptă pentru folosință.

Regula 24

Fiecare deținut va primi un pat și un așternut propriu care va fi menținut în ordine și schimbat destul de des, astfel încît să-și păstreze curățenia.

Hrana:

Regula 25

1 — În concordanță cu normele date de autoritățile sanitare, administrația va hrăni deținuții la orele normale cu mîncare potrivit preparată și prezentată, care să satisfacă prin calitate și cantitate normele dietetice și igienice moderne și care să țină seama de vîrstă, sănătate, natura muncii prestate și pe cît posibil de cerințele de ordin religios sau cultural.

2 — Băutul apei trebuie să fie la îndemîna oricărui deținut, oricînd.

Serviciile medicale:

Regula 26

1 — La fiecare instituție vor fi accesibile serviciile a cel puțin unui medic internist practician. Serviciile medicale vor fi organizate strîns legat de starea generală de sănătate a comunității sau națiunii. Ele vor include serviciul psihiatric pentru diagnosticarea în cazurile care impun tratamentul stărilor mentale anormale.

2 — Deținuții bolnavi sau care au nevoie de tratament special vor fi trasferați la instituții specializate sau spitale civile. Acolo unde asistența medicală este posibilă în cadrul instituției, prin echipament, mobilier și dotări farmaceutice necesare pentru îngrijirea medicală și tratamentul deținuților bolnavi, se va aduce și personal specializat.

3 — Serviciile unui stomatolog vor fi înlesnite fiecărui deținut.

Regula 27

Deținuții nu vor fi supuși nici unui experiment care pot provoca răni morale sau fizice.

Regula 28

1 — Se vor face toate demersurile pentru naşterea copiilor în afara instituției. Totuși, dacă nu sînt condiții posibile, va fi necesar ca în instituțiile penale să se amenajeze cele necesare îngrijirii pre- și post-natale a femeilor însărcinate. Dacă un copil se naşte în închisoare, acest lucru nu se va menționa în certficatul de naştere.

2 — Atunci cînd minorilor le este permis să rămînă în instituție alături de mamele lor, trebuie făcută o aprovizionare specială pentru crearea unei creşe deservită de personal calificat unde copii vor fi plasați atunci cînd nu se află sub directa îngrijire a mamelor.

Regula 29

Ofițerul medic va vedea și va examina fiecare deținut cît de curînd posibil după depunerea sa și de fiecare dată cînd va fi necesar, acordînd o atenție deosebită depistării bolilor fizice și mentale, va lua toate măsurile necesare în vederea acordării tratamentului medical, va separa deținuții suspectați de boli contagioase sau infecțioase; va nota deficiențele fizice sau mentale care pot împiedica reintegrarea după eliberare; va hotărî repartizarea fiecărui deținut la muncă.

Regula 30

1 — Ofițerul medic va îngriji atît sănătatea fizică cît și cea mentală a deținuților și va consulta, sub incidența condițiilor dar cu frecvența impusă de normele medicale, toți deținuții bolnavi, pe cei care își declară vreo boală sau rană și pe fiecare deținut care solicită acest lucru.

2 — Ofițerul medic va raporta directorului de cîte ori consideră necesar faptul că sănătatea fizică sau mentală a unui deținut a fost sau nu va fi profund afectată de continuarea deținerii în închisoare sau de oricare altă condiție generată de această situație.

Regula 31

1. — Ofițerul medic sau o autoritate competentă va inspecta în mod regulat și va sfătui directorul cu privire la:

a) cantitatea, calitatea, prepararea și deservirea hranei și apei;

b) igiena și curățenia închisorii și a deținuților;

c) condițiile sanitare, căldura, lumina și ventilația instituției;

d) compatibilitatea dintre gradul de curățenia al deținuților și al așternutului.

2 — Directorul va lua în considerare rapoartele și sfaturile ofițerului medic bazate pe Regula 30, paragraful 2 și 31, paragraful 1 și dacă este de acrod cu recomandările făcute va lua măsurile pentru atingerea scopului acestor recomandări; dacă aceste recomandări depășesc competența directorului sau dacă directorul nu este de aceeași părere cu ele, el va înainta unraport personal și va cere recomandarea unui ofițer medic de specialitate, pentru clarificări.

Regula 32

Serviciile medicale ale instituției vor căuta să depisteze și vor trata orice boală fizică sau mentală sau defecte care ar putea obstrucționa reintegrarea deținutului după eliberare. Orice serviciu medical chirurgical și psihiatric inclusiv cele disponibile în cadrul comunității vor fi asigurate deținutului pînă la sfîrșit.

Informarea deținuților și plîngerile acestora:

Regula 41

1 — Fiecare deținut va beneficia încă de la intrarea în instituție de informare scrisă cu privire la regulile care guvernează tratamentul deținuților, din fiecare categorie, cerințele cu privire la asigurarea disciplinei în instituție, metodele autorizate în dobîndirea unor informații, modul în care se întocmesc plîngerile și toate cele care sînt necesare a fi cunoscute pentru a înțelege drepturile și îndatoririle ce la revin pentru a se adapta la viața din interiorul instituției.

2 — Dacă un deținut nu înțelege informarea scrisă primită această informare se va face oral.

Regula 42

1 — Fiecare deținut va avea zilnic ocazia să vorbească, să ceară sau să facă plîngeri unui inspector de închisori sau oricărei alte autorități constituite legal, căreia îi este îngăduit să viziteze închisorile, însoțit de directorul acesteia sau de alți membri ai personallului de deservire. Totuși, apeluri la deciziile formale pot fi restrînse la procedurile autorizate.

3 — Fiecărui deținut i se va permite să facă cereri sau plîngeri, cu caracter confidențial către administrația centrală a închisorii, autoritatea jurideică sau alte autorități competente.

4 — Fiecare cerere sau plîngere adresată care se referă la o autoritate a închisorii va fi rezolvată cu promptitudine și un răspuns trebuie dat de urgență.

Contactul cu lumea exterioară:

Regula 43

1 — Deținuților li se va permite să comunice cu familiile lor legat de nevoile de tratament, securitate și ordine, cu persoanele sau cu reprezentanții unor organizații din afară și să primească vizitele acestor persoane cît de des posibil.

2 — Să încurajeze contactul cu lumea exterioară și acesta să devină un sistem de legătură permanentă cu exteriorul în concordanță cu obiectivele expuse în Partea a IV-a a acestui regulament.

Regula 44

1 — Deținuții care sînt de o altă cetățenie vor fi informați fără nici o întîrziere de dreptul lor de a cere contactul și înlesnirile necesare pentru a comunica neîntîrziat cu reprezentantul diplomatic sau consular al statului căruia îi aparțin. Administrația închisorii va coopera în întregime cu astfel de reprezentanți în interesul celor de altă cetățenie din închisoare care pot avea necesități mai deosebite.

2 — Deținuții care aparțin unor state care nu au reprezentanți diplomatici sau consulari acreditați în țara respectivă, refugiații sau apatrizii vor beneficia de înlesniri similare pentru a comunica cu reprezentantul diplomatic al statului care răspunde de intersele lor sau cu autoritatea națională sau internațională a cărei sarcină este să deservească interesele acetor persoane.

Regula 45

Deținuților li se va permite să se informeze permanent prin: citirea ziarelor, periodicelor sau a altor publicații, prin urmărirea emisiunilor radio și TV, prin lecturi sau prin alte asemenea mijloace după cum administrația închisorii permite sau controlează. Aranjamente speciale se vor face pentru rezolvarea cazurilor de străini care ridică probleme lingvistice.

Asistența morală și religioasă:

Regula 46

Atît cît este posibil, fiecărui deținut i se va permite să-și satisfacă nevoile impuse de religia sa, să-și continue viața morală și spirituală prin participarea la serviciile și întrunirile din instituție și prin permisiunea de a deține orice cărți necesare acestui lucru sau cărți de literatură.

Regula 47

1 — Dacă instituția deține un număr suficient de deținuți de aceeași religie, un reprezentant calificat al acesteia va fi numit și aprobat. dacă numărul de deținuți justifică și condițiile o permit, aranjamentul va deveni permanent.

2 — Unui reprezentant calificat numit sau aprobat sub incidența paragrafului 1, i se va permite să țină cu regularitate serviciile și activitățile și să facă vizite pastorale particulare deținuților ce aparțin ritului său confesional la momentele adecvate.

3 — Accesul la un reprezentant calificat de orice religie nu poate fi refuzat nici unui deținut. Dacă un deținut obiectează la astfel de vizite ale reprezentantului religios, deținutului i se va permite să le refuze.

Deținerea bunurilor deținuților:

Regula 48

1 Toți banii, toate valorile și alte efecte ce aparțin deținuților și care în baza regulamentelor instituției nu se permite să fie păstrate asupra deținuților, la intrarea în închisoare vor fi date în custodie. Un inventar al acestora va fi semnat de deținut. Vor fi luate măsuri pentru a fi deținute în bune condiții. Dacă se consideră necesară distrugerea vreunui obiect, acesta va fi mai întîi înregistrat și apoi deținutul va fi informat despre măsura luată.

2 — La liberarea deținutului, toate aceste obiecte precum și banii îi vor fi redați în măsura în care nu au fost permise eliberării bani sau trimiteri autorizate de valori în afara instituției sau nu s-a considerat necesar din motive de igienă distrugerea vreunui obiect. Deținutul va semna o chitanță pentru obiectele și banii returnați.

3 — Atît cît este posibil, banii sau efectele primite de deținuții din afară vor avea același tratament, dacă nu este permisă folosirea în timpul detenției.

4 — Dacă vreun deținut aduce orice fel de medicamente, medicul va hotărî ce folosire li se va da.

Înștiințarea morții, a bolii, a transferului etc.:

Regula 49

1 — În cazul decesului sau al unei boli grave sau al unei răniri serioase a unui deținut, precum și a mutării dintr-o altă instituție în vederea tratării unei boli mentale sau a unor anormalități, directorul va informa de îndată soțul (soția) dacă deținutul este căsătorit, ruda cea mai apropiată și va informa în orice caz oricare altă personaă desemnată de deținut.

2 — Deținutul va fi informat imediat despre decesul sau o boală gravă a vreunei rude. În astfel de cazuri și ori de cîte ori împrejurările o permit, deținutului i se va permite să-și viziteze ruda bolnavă sau să vadă persoana decedată, fie sub escortă sau fără.

3 — Toți deținuții vor avea dreptul să-și anunțe familiile îndată ce vor fi transferați la o altă închisoare.

Mutarea deținuților:

Regula 50

1 — Cînd deținuții sînt mutați la sau de la o instituție, ei vor fi expuși public cît mai puțin posibil și vor fi luate măsuri de siguranță adecvate pentru a asigura protejarea lor de insulte, curiozitate și orice formă de publicitate.

2 — Transportul deținuților va fi făcut pe cheltuiala administrației în concordanță cu regulile autorizate, așa cum se cuvine.

Munca

Regula 71

1 — Munca în închisoare trebuie privită ca un element pozitiv în tratamentul, pregătirea și conducerea instituțională.

2 — Deținuților cu condamnare definitivă poate să li se ceară să lucreze, în concordanță cu starea lor fizică și mentală determinată de consultul medical.

3 — Cantitatea de muncă folositoare, sau alte scopuri de realizare a activităților desfășurarte în instituții, vor fi aplicate pentru a menține deținuții ocupați activ pe parcursul unei zile normale de lucru.

4 — Atît cît este posibil, munca prestată va fi astfel aleasă încît să mențină sau să crească capacitatea deținutului de a-și asigura o viață normală după liberare.

5 — Pregătirea în meserii utile să fie aplicată deținuților apți să profite de aceasta și în special tinerilor deținuți.

6 — În cadrul limitelor compatibile cu selectarea adecvată, cu cerințele administrației instituționale și cu disciplina curentă, deținuții vor fi lăsați să-și aleagă tipul de muncă la cer doresc să participe.

Regula 72

1 — Organizarea și metodele muncii în instituții vor fi cît mai asemănătoare cu cele existente în cadru comunității, astfel încît să-i pregătească pe deținuți pentru condițiile unei vieți normale. De aceea, acestea trebuie să fie în strînsă legătură cu normele de muncă contemporane, cu tehnicile și organizarea funcționării în cadrul sistemelor moderne de conducere și a proceselor de producție.

2 — Scopul profitului financiar al industriilor ce se pot dezvolta în instituții poate fi folosit în ridicarea standardelor și în îmbunătățirea calității și a pregătirii; interesele deținuților și modul de tratare nu trebuie subordonate acestui scop.

Regula 73

1 — Munca deținuților va fi asigurată de administrația închisorii:

a) pe baza propriilor permise, ateliere și ferme;

b) în cooperare cu întreprinzătorii particulari dinăuntrul sau din afara instituției, în care caz salariile normale și întregi vor fi plătite de către persoanele cărora le este destinată munca, ținînd seama de aportul deținuților.

Regula 74

1 — Protecția și precauțiile legate de sănătatea deținuților vor fi aceleași cu cele aplicate muncitorilor din afară.

2 — Se vor lua măsuri pentru prevenirea accidentelor, inclusiv a bolilor profesionale în condiții nu mai puțin favorabile celor stabilite prin lege munictorilor obișnuiți.

Regula 75

1 — Numărul orelor de muncă prestate zilnic și săptămînal de către deținuți se vor fixa în concordanță cu regulile locale sau cu cele stabilite prin statutul muncitorilor liberi.

2 — Deținuții vor avea cel puțin o zi de odihnă pe săptămînă și timp suficient pentru educație și celelalte activități cerute care fac parte din tratarea și pregătirea lor în vederea reintegrării sociale.

***Regula** 76*

1 — Va exista un sistem de remunerare echitabil pentru munca deținuților.

2 — În cadrul acestui sistem, deținuților li se va permite să cheltuiască cel puțin o parte din cîștigurile lor pe articole de folosință proprie, să aloce o parte cîștigurilor familiilor sau pentru alte scopuri aprobate.

3 — Sistemul terbuie să asigure ca acea parte rămasă de la cîștiguri să fie pusă de către administrație, astfel încît să constituie un fond de economii care să fie folosit de către deținut după liberarea sa.

Educația

Regula 77

Un program educațional corespunzător va fi alcătuit în fiecare instituție pentru a asigura posibilități pentru toți deținuții să urmărească măcar cîteva dintre necesitățile și aspirațiile lor individuale. Astfel de programe trebuie să posede propriile lor obiective de îmbunătățire a prevederilor reintegrării sociale, morale și atitudinale a deținuților și respectul de sine.

Regula 78

Dacă un deținut prestează o activitate educațională, ea trebuie privită ca un regim de activitate care atrage același stil de remunerație de bază în același regim ca și munca, numai dacă este în timpul orelor de serviciu și dacă este o parte a unui program autorizat de tratament individual.

Regula 79

Administrațiile închisorilor trebuie să acorde o atenție specială tinerilor deținuți, a celor de origine străină sau cutume culturale sau etnice străine.

Regula 80

Programe specifice de educare vor fi făcute pentru deținuții cu probleme speciale, cum ar fi analfabeții sau cei aflați în imposibilitatea de a număra.

Regula 81

Atît cît este posibil,educarea deținuților:

a) va fi integrată în sistemul educațional al țării respective încît după eliberare, ei să-şi poată continua educația fără vreo dificultate;

b) va avea loc în afara instituțiilor educaționale.

Regula 82

Fiecare instituție va avea o bibliotecă pentru uzul diferitelor categorii de deținuți, adecvat alcătuit cu cărți de recreere şi informaționale, iar deținuții vor fi încurajați să frecventeze biblioteca. Acolo unde este posibil, biblioteca va fi organizată în cooperare cu serviciile de specialitate ale comunității.

Educația fizică, exercițiul, sportul şi recreerea

Regula 83

Regimurile penitenciare vor recunoaşte importanța sănătății mintale şi fizice şi o vor menține prin activități organizate în mod adecvat care să asigure posibilități de recreere, exerciții şi prin asigurarea condițiilor de recreere.

Regula 84

Deşi un program de educație fizică organizat în mod adecvat va fi întocmit în cadrul şi cu respectarea obiectivelor tratamentului şi regimului de pregătire, sportul şi celelalte activități vor fi şi ele parte a regimului penitenciar. Pentru realizarea acestui lucru instituțiile vor fi dotate cu echipamentul şi instalațiile necesare.

Regula 85

Administrațiile penitenciare vor asigura participarea deținuților la aceste programe, cu condiția ca aceştia să prezinte o stare fizică adecvată. Amenajările speciale se vor face sub directa îndrumare a medicului în vederea recuperării fizice prin terapie sau educație fizică pentru acei deținuți care au nevoie de aceasta.

Regula 86

Oricărui deținut care nu este implicat într-o muncă în afară sau într-o instituție deschisă i se va permite, dacă condițiile metereologice o permit, cel puțin o oră de plimbare afară sau de exercițiu în aer liber, ori de cîte ori este posibil.

Pregătirea dinaintea eliberării

Regula 87

Toți deținuții vor beneficia de aranjamente menite să le asigure reintegrarea în societate, în familie şi muncă după liberarea lor. Procedee şi cursuri speciale vor fi planificate în acest scop.

Regula 88

În cazul deținuților cu pedepse lungi, se va face o etapizare a pregătirii în vederea asigurării reintegrării gradate în viața din cadrul societății. Acest țel poate fi realizat de un regim de pre-liberare organizat în aceeaşi instituție sau în una potrivită, sau prin liberarea condiționată sub un fel de supraveghere combinată cu aport social efectiv.

Regula 89

1 — Administrațiile penitenciare trebuie să conlucreze strîns cu serviciile sociale şi cu agențiile care acordă asistență deținuților liberați în vederea reintegrării lor în societate, mai laes în ceea ce priveşte viața de familie şi serviciu.

2 — Trebuie făcuți paşi în asigurarea ca deținuții liberați să fie dotați ci documentele necesare şi acte de identitate şi să li se asigure găsirea unei locuințe corespunzătoare şi a unui loc de muncă potrivit. Trebuie, de asemenea, să li se asigure mijloace de existență, îmbrăcăminte potrivită climei şi anotimpului şi condițiile necesare să ajungă la destinația lor.

3 — Reprezentanților agențiilor sociale sau ai serviciilor sociale, trebuie să li se permită accesul necesar în instituție şi la deținuți, pentru a contribui deplin la pregătirea liberării ;i la alcătuirea programului de ajutorare a deținutului.

Partea a V-a

Reguli adiacente pentru categorii speciale

Regula 90

Administrațiile penitenciare se vor îndruma după regulile stabilite cît mai aproape de sensul acestora, le vor aplica în practică în sprijinirea categoriilor de deținuți speciali la fel ca şi în cazul deținuților obişnuiți.

Deținuți nejudecați

Regula 91

Fără prejudicierea drepturilor legale pentru protecția libertății individuale sau a procedurii care trebuie să fie respectată în cazul deținuților nejudecați, acestor deținuți — care sînt presupuşi a fi nevinovați pînă la dovedirea în tribunal a vinei, trebuie să li se respecte drepturile ce decurg din regula 90 şi să fie tratați fără restricții, în afara celor necesare pentru procedura penală şi siguranța instituției.

Regula 92

2 — [Deținuților] *Li se va permite primirea de vizite în conformitate cu condițiile umane, însă cu restricții şi supravegheate dacă aceasta se impune în interesul justiției, al securității şi al bunei ordini din instituție.*

Regula 94

Exceptînd acele împrejurări ce fac nedorită separarea deținuților nejudecați li se va da ocazia de a sta în camere separate.

Regula 95

1 — Deținuților nejudecați li se va acorda șansa de a-și folosi propria îmbrăcăminte dacă este curată și potrivită.

2 — Deținuții care nu doresc să beneficieze de această posibilitate vor primi haine adecvate.

3 — Dacă nu posedă îmbrăcăminte proprie adecvată, deținuților nejudecați li se vor da haine civile aflate în bună stare în care să apară în tribunal sau la audierile autorizate.

Regula 96

Deținuților nejudecați li se va oferi ocazia de a lucra ori de cîte ori este posibil, dar nu li se va cere (impune) să muncească. Cei care aleg varianta de a munci vor fi plătiți ca și ceilalți deținuți. Dacă pregătirea educațională sau cea de meseriaș este deficitară, deținuții nejudecați vor fi încurajați să se prezinte la cursurile de pregătiri organizate.

Regula 97

Deținuților nejudecați li se permite să-și procure pe propria cheltuială sau pe cheltuiala unei terțe persoane, cărți, ziare, materiale scrise și alte mijloace care îi pot preocupa și care sînt compatibile cu interesele administrației judiciare, cu siguranța și ordinea stabilită în justiție.

Regula 98

Deținuților nejudecați li se va crea ocazia de a primi vizite și de a fi tratați de doctorul sau dentistul personal dacă există motive serioase pentru astfel de cereri. Dacă cererea este respinsă, ea va fi însoțită de motivația refuzului. Costurile tratamentelor nu vor fi suportate de către administrația penitenciară.

Deținuții nesănătoși și anormali mental

Regula 100

1 — Persoanele care se dovedesc a fi bolnave nu vor fi deținute în penitenciare și se vor face aranjamentele necesare pentru trimiterea lor în stabilimente pentru boli mentale cît de curînd posibil.

2 — Instituțiile specializate sau sectoarele aflate sub conducerea personalului medical vor fi amenajate pentru a permite observarea și tratamentul deținuților suferinzi, pentru a-i separa de cei bolnavi mental sau anormali.

3 — Serviciul medical sau psihiatric al instituțiilor penale asigură tratamentul psihiatric al deținuților care au nevoie de un astfel de tratament.

4 — Se va acționa, în colaborare cu cele mai apropiate servicii comunitare, în vederea asigurării a tot ce este necesar pentru continuarea tratamentului după liberare și în vederea asigurării îngrijirii socio-psihiatrice.

Dreptul la un tratament uman este prevăzut de **CR**, prin art. 22, al. 2:

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant.

Conform **LEP**, tratamentul celor din penitenciare are în vedere următoarele:

Secțiunea a II-a

Reeducarea condamnaților

Art. 5

Reeducarea condamnaților se realizează prin muncă. Condamnații sînt obligați să presteze o muncă utilă pentru care sînt apți.

De asemenea, reeducarea condamnaților se realizează prin calificarea sau recalificarea într-o meserie, desfășurarea unor activități cultural-educative, precum și prin stimularea și recompensarea celor care sînt stăruitori în muncă și dau dovezi temeinice de îndreptare.

Art. 6

Minorii condamnați vor fi supuși, în timpul executării pedepsei, unei acțiuni de educare deosebite, spre a putea deveni cetățeni utili societății.

Minorii care de la primirea în locul de deținere mai au de executat cel puțin 6 luni închisoare vor continua învățămîntul general obilgatoriu și li se va asigura posibilitatea de a dobîndi o pregătire profesională potrivit cu gradul de școlarizare și cu aptitudinile lor. Dacă minorii nu îndeplinesc condițiile prevăzute de lege pentru a urma cursurile profesionale, ei vor fi ajutați să obțină o calificare într-o meserie sau să și-o completeze, în conformitate cu normele de calificare la locul de muncă. Cadrele didactice, manualele și rechizitele vor fi puse la dispoziție de către Ministerul Învățămîntului, iar personalul și utilajul necesar pentru calificarea într-o meserie se vor asigura de penitenciare.

Minorilor condamnați la închisoare pe o durată pînă la 6 luni inclusiv li se va asigura posibilitatea de a-și completa cunoștințele de cultură generală, ținîndu-se seama de gradul lor de școlarizare.

Secțiunea a III-a

Munca condamnaților și remunerarea ei

Art. 7

Munca condamnaților se organizează potrivit programului de lucru stabilit de comandantul penitenciarului și se desfășoară cu respectarea normelor referitoare la protecția muncii.

Femeile gravide nu vor fi folosite la muncă în perioada stabilită de normele legale cu privire la concediul ce se acordă angajaților înainte și după naștere și nici la muncă în mediul toxic sau vătămător. De asemenea, cele care au născut și au copii mai mici de un an la locul de deținere, precum și minorii, nu pot fi folosi]i la muncă în mediul toxic sau vătămător.

Folosirea la muncă a fiecărui condamnat se face cu avizul medicului penitenciarului.

Art. 8

Durata zilei de muncă nu poate depăşi 12 ore şi se stabileşte în raport cu nevoile procesului de producţie.

Femeilor gravide, celor care au născut şi au copii mai mici de un an la locul de deţinere, minorilor, precum şi condamnaţilor care muncesc în mediul toxic sau vătămător, nu li se poate prelungi durata zilei de muncă peste 8 ore.

Art. 9

Folosirea la muncă a condamnaţilor se face în raport cu calificarea profesională pe care o au. În cazul cînd nevoile de braţe de muncă calificate au fost satisfăcute, cei care au o calificare profesională vor putea fi folosiţi şi la munci necalificate.

Art. 10

Condamnaţii care dau dovezi temeinice de îndreptare, fiind stăruitori în muncă şi disciplinaţi, pot presta muncă fără pază în afara penitenciarului sau pot fi folosiţi pentru supravegherea altor condamnaţi la locurile de muncă, după ce au executat cel puţin 1/5 din pedeapsă, fracţiune în care se include şi timpul considerat ca executat, ca urmare a muncii prestate.

De prevederile alineatului precedent nu beneficiază cei care au fost condamnaţi pentru infracţiunea de omor sau pentru infracţiuni contra păcii şi omenirii, ori pentru infracţiuni prin care s-a produs o pagubă importantă economiei naţionale, şi nici cei aflaţi în stare de recidivă.

Art. 11

Munca prestată de condamnaţi este remunerată potrivit normelor şi tarifelor de salarizare stabilite în ramura de activitate în care aceştia sînt folosiţi.

Munca condamnaţilor folosiţi pentru supravegherea la locul de muncă a altor condamnaţi este remunerată cu salariul minim tarifar stabilit pe economie.

Din remuneraţia muncii condamnatului o cotă de 10% revine acestuia, iar cealaltă parte revine administraţiei penitenciarului, făcîndu-se venit la stat.

Din sumele încasate drept recompensă pentru invenţii, inovaţii şi raţionalizări create de condamnaţi în timpul deţinerii, li se acordă acestora o cotă de 50%, diferenţa făcîndu-se venit la stat.

Art. 12

Muncile prestate de condamnaţi în interesul unităţilor care aparţin Direcţiei generale a penitenciarelor, precum şi muncile prestate în atelierele locurilor de deţinere finanţate de la buget, se remunerează cu 10% din salarul minim tarifar stabilit pe economie pentru lucrările ce se execută în acord. Această remuneraţie revine în întregime condamnatului.

Muncile cu caracter gospodăresc necesare penitenciarului nu se remunerează.

Cotele prevăzute în alin. 3 şi 4 din art. 11, precum şi remuneraţia prevăzută în alin. 1 din prezentul articol cuvenite condamnatului, se consemnează la Casa de Economii şi Consemnaţiuni; din aceasta o treime se pune la dispoziţia condamnatului pentru a o folosi pe timpul executării pedepsei, iar două treimi i se înmînează la punerea în libertate.

Contribuţia pentru asigurări sociale se suportă de către unitatea la care condamnatul a prestat munca, sumele respective urmînd a se încasa de administraţia penitenciarului, vare le face venit la stat.

Art. 13

Condamnaţii răspund de pagubele provocate din vina lor la locurile de deţinere sau de munci. Ei nu răspund pentru pagubele provocate din uzura normală a bunurilor încredinţate spre folosinţă şi nici pentru acelea provenite din riscul normal al muncii.

Cînd condamnaţii au cauzat pagube la locul de deţinere sau de muncă, sumele reprezentînd despăgubirile se reţin, atunci cînd este posibil, în primul rînd din sumele ce le aparţin, consemnate la Casa de Economii şi Consemnaţiuni, lăsîndu-li-se, în acest caz, o sumă reprezentînd echivalentul unui salariu minim tarifar stabilit pe economie, care li se înmînează la punerea în libertate.

Sumele reprezentînd despăgubirile, care nu au putut fi recuperate pînă la liberarea condamnatului, se urmăresc prin organele financiare ale comitetelor executive ale consiliilor populare, potrivit normelor legale.

Pagubele se recuperează de la condamnaţii pe baza ordinului de imputare emis de comandantul penitenciarului, care constituie titlu executor.

Împotriva ordinului de imputare, condamnatul poate face contestaţie la organul ierarhic superior în termen de 30 de zile de la data luării la cunoştinţă sub semnătură.

Art. 14

Condamnatul care şi-a executat pedeapsa, după punerea în libertate va fi încadrat în muncă prin grija organelor Ministerului Muncii şi a direcţiilor judeţene pentru probleme de muncă şi ocrotiri sociale de pe lîngă comitetele executive ale consiliilor populare judeţene sau al municipiului Bucureşti.

Condamnatul care, în timpul executării pedepsei, a devenit incapabil total de muncă în urma unui accident de muncă sau unei boli profesionale, va primi după liberare un ajutor lunar după distincţiile şi în cuantumul prevăzute de dispoziţiile legale referitoare la beneficiarii de pensie de invaliditate în cadrul asigurărilor sociale de stat, care nu au avut mai înainte calitatea de angajat.

De ajutorul lunar în condiţiile şi procentele prevăzute în legislaţia pensiilor beneficiază şi urmaşii celor care au decedat datorită unui accident de muncă ori unei boli profesionale survenite în timpul executării pedepsei.

De asemenea, poate primi un ajutor lunar condamnatul care la data liberării este invalid gradul I sau II din cauza unui accident în afară de muncă, dacă a avut o activitate remunerată în orice mod de cel puțin 3 ani înaintea de începerea executării pedepsei. Cuantumul acestui ajutor se stabilește între limitele de 50 și 100% din ajutorul social corespunzător, prevăzut de dispozițiile legale referitoare la beneficiarii de ajutor social în cadrul asigurărilor sociale de stat. Pentru cei domiciliați în mediu rural, cuantumul ajutorului lunar nu poate depăși pensia ce se acordă membrilor cooperativelor agricole de producție.

Ajutorul lunar se acordă numai în situația în care cel în cauză nu îndeplinește condițiile pentru a obține pensie sau ajutor social în cadrul asigurărilor sociale de stat ori al altor sectoare de activitatea cu sisteme proprii de asigurări sociale și nu are mijloace de existență.

Ajutorul lunar se stabilește de către comitetul executiv al consiliului popular al județului în care domiciliază fostul condamnat, pe pe baza adeverinței eliberate de către administrația locului de deținere, din care să rezulte împrejurările în care s-a produs accidentul sau s-a contractat boala. Gradul de invaliditate se stabilește de către comisia de expertizare a capacității de muncă din județul în care fostul condamnat își are domiciliul, iar faptul că este lipsit de mijloace de existență se constată de către organele de asistență socială.

Plata ajutorului lunar se face din fondurile alocate în acest scop la bugetul comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București.

Secțiunea a IV-a

Obligațiile și drepturile condamnaților

Art. 15

În timpul executări pedepsei, condamnații sînt obligați să respecte programul zilnic, disciplina și ordinea interioară, să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului, să se supună perchiziției, să poarte costumul penitenciarului, să respecte regulile de igienă și prescripțiile medicului locului de deținere.

De asemenea, condamnații sînt obligați să se comporte cu grijă față de bunurile proprietate socialistă unde muncesc.

Art. 16

Condamnații au dreptul la hrana necesară, ținîndu-se seama și de munca pe care o prestează, precum și de starea sănătății lor, potrivit normelor legale.

Femeilor gravide sau celor care au născut în timpul executării pedepsei, cît timp copilul rămîne cu mama copiilor născuți la penitenciar, pînă la vîrsta de un an, precum și minorilor, li se asigură hrană în mod diferențiat, potrivit normelor legale stabilite pentru aceste categorii.

Art. 17

Condamnații au dreptul la odihnă, plimbare, asistență medicală, dreptul de a petiționa, de a primi vizite, pachete cu alimente sau îmbrăcăminte ori medicamente, cărți, ziare și reviste, țigări, de a primi și trimte corespondență și sume de bani.

Art. 18

Drepturile condamnaților de a primi vizite, pachete și țigări, de a primi și trimite corespondență, se acordă în raport cu natura infracțiunii, durata pedepsei, existența stării de recidivă, folosirea la muncă, comportarea și receptivitatea la acțiunea de reeducare.

Sumele de bani aflate asupra condamnaților la primirea în penitenciar, precum și cele primite prin mandat poștal, se consemnează la Casa de Economii și Consemnațiuni și pot fi folosite de aceștia în condițiile stabilite prin regulament.

Condamnații străini pot fi vizitați de către funcționarii consulari ai misiunilor diplomatice sau ai oficiilor consulare străine, pe baza autorizației ministerului în subordinea căruia se află locul de deținere, afară de cazul cînd prin convenții internaționale se dispune altfel.

Art. 19

În timpul vizitării condamnaților, convorbirea se desfășoară în limba română. Dacă condamnatul sau vizitatorul nu cunoaște limba română, convorbirea se desfășoară în limba pe care o cunosc, conducerea penitenciarului asigurînd, în acest caz, ca discuția să fie înțeleasă de personalul care execută supravegherea vizitei.

Art. 20

Corespondența, cărțile, ziarele și revistele, al căror conținut este apreciat de comandantul penitenciarului ca necorespunzător procesului de reeducare a condamnatului, se reține și se păstrează la locul de deținere, predîndu-i-se acestuia la punerea în libertate.

Corespondența cu conținut necorespunzător se înaintează, dacă este cazul, organelor competente.

Art. 40

Arestații preventiv aflați în curs de urmărire penală pot primi vizite, pachete, pot trimite și primi corespondență, cu aprobarea organelor de urmărire penală. Ei au dreptul să trimită scrisori închise organului care efectuează urmărirea penală, procurorului care supraveghează activitatea de urmărire penală, procurorului șef aș unității de procuratură, procurorului ierarhic superior al acestuia, precum și altor organe.

Deținuții aflați în curs de judecată pot primi vizite, pachete, bani și pot trimite și prii corespondență. Ei pot să-și procure cărți, ziare și reviste, cu aprobarea comandantului locului de deținere, și să participe la acțiunile cultural-educative.

Arestații prevenitv pot fi folosiți la muncă numai în cazul cînd consimt la aceasta și cu avizul medicului locului de deținere, cu excepția muncilor cu caracter gospodăresc efectuate prin rotație, pentru care consimțămîntul este

necesar. Cei care se găsesc în curs de urmărire penală pot fi folosiți la muncă, în aceleași condiți, numai cu avizul organului de urmărire.

Deținuții aflați în curs de urmărire penală sau de judecată vor purta îmbrăcăminte personală. Pentru motive temeinice, ei vor trebui sî poarte costumul locului de deținere.

Art. 43

Actele necesare pentru stabilirea unui drept, despre care se afirmă că a luat naștere în legătură cu executarea pedepsei închisorii, se eliberează de către locul de deținere numai organelor competente să stabilească existența sau inexistența acestui drept.

RI, prin capitolul IV și V, acordă următoarele drepturi deținuților:

Capitolul IV

Drepturile deținuților la pachete, vizită și corespondență

a) recidiviști

— bani pentru cumpărături;

— pachet 5 kg la 2 luni;

— 30 min. vizită pe lună, 1 oră la 2 luni;

— corespondența: 1 carte poștală sau plic lunar;

— țigări: 600 bucăți lunar.

b) nerecidiviști

— bani pentru cumpărături;

— pachet 5 kg pe lună;

— 1 vizită de la 30' - 1 oră lunar;

— corespondența: 1 carte poștală sau plic lunar;

— țigări: 600 buc. lunar

c) contravenienți

— bani pentru cumpărături;

— pachet 20 kg lunar;

— 4 vizite lunar;

— corespondența: 4 cărți poștale sau plicuri lunare;

— țigări la nevoie;

d) condamnate gravide

— bani pentru cumpărături;

— pachet de 20 kg. lunar;

— 4 vizite lunar;

— corespondență 4 cărți poștale sau plicuri lunare.

e) minori

— bani pentru cumpărături;

— pachete de 20 kg lunar;

— 4 vizite lunar;

— corespondență 4 cărți poștale sau plicuri lunar;

f) condamnați fără pază și pază:

— bani pentru cumpărături;

— pachet de 20 kg lunar;

— 4 vizite lunar (de la 30' - 2 ore)

— corespondență 4 cărți poștale sau plic lunar;

— țigări la nevoie;

g) condamnați care lucrează în sistem de pază altor deținuți:

— bani pentru cumpărături;

— pachet de 10 kg lunar;

— 2 vizite lunar;

— corespondența 2 cărți poștale sau plicuri lunar;

h) preventivi

— bani pentru cumpărături;

— pachet de 10 kg lunar;

— 1 vizită lunar;

— corespondență 1 carte poștală sau plic lunar;

— țigări: 600 bucăți lunar;

1. Fructele și legumele primite de către deținuți prin sectorul vizite nu vor fi incluse în greutatea pachetului, iar cantitatea lor să nu depășească pe cea a pachetului la care are dreptul.

2. Vizitarea minorilor aflați în faza de urmărire penală va fi permisă cu aprobarea comandantului unității în conformitate cu prevederile art. 40, alin. 2 din Legea privind executarea pedepselor.

3. Persoanele sancționate cu închisoare contravențională vor primi drepturile la pachet, vizită, corespondență, țigări și bani pentru cumpărături, ca și deținuții folosiți la muncă fără pază.

4. Pentru prevenirea şi combaterea bolii diareice acute şi a toxiinfecţiilor alimentare, se interzice primirea de către deţinuţi a alimentelor uşor alterabile precum: ouă şi preparate din ouă, maioneze, prăjituri cu creme, preparate din carne, salam, chiftele, etc. Carnea se poate primi doar conservată în untură.

5. Vizita efectuată de funcţionarii consulari şi misiunilor diplomatice se desfăşoară în locuri special amenajate. În aceleaşi locuri se vor desfăşura şi vizitele efectuate de persoane de cetăţenie străină. Se vor lua măsuri de asigurarea a supravegherii şi a asigurării interpreţilor.

Vizita efectuată de cetăţeni români la cetăţeni străini aflaţi în penitenciar care nu necesită participarea interpretului, se desfăşoară în cadrul sectoarelor de acordare a acestor drepturi.

6. Pachetele expediate din străinătate precum şi cele aduse cu diferite prilejuri (vizite, relaţii audienţe, etc.) vor fi supuse în mod obligatoriu şi foarte atent, controlului prin intermediul aparatului cu raze „X". Alimentele ori alte bunuri aflate în colete, care nu fac obiectul înmînării destinatarilor, se vor introduce în bagajul personal ori, după caz, se vor distruge pe bază de proces verbal semnat şi de cei în cauză.

7. Corespondenţa deţinuţilor din categoriile de mai sus se va verifica, traduce şi expedia în unităţile în care se găsesc aceştia. Cererile, reclamaţiile şi sesizările adresate de cetăţenii străini aflaţi în penitenciare, misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare acreditate în România, se vor înainta Direcţiei Generale a Penitenciarelor, după ce au fost traduse, pentru a fi transmise celor în drept. Pentru corespondenţa scrisă în limbi ori dialecte de circulaţie restrînsă şi pentru care nu există posibilităţi de traducere, se pot folosi deţinuţii de aceeaşi cetăţenie care cunosc limba română. În situaţia în care nu există nici un fel de posibilităţi de traducere, corespondenţa va fi expediată la D.G.P. — Serviciu Independent Pază.

Capitolul V

Drepturile deţinuţilor pe toată durata executării pedepsei cu închisoare.

1. Dreptul la hrană, echipament şi cazarment:

a) condamnaţii au dreptul la hrană necesară potrivit normelor legale de hrană, ţinîndu-se seama şi de munca pe care o prestează, precum şi de starea sănătăţii lor;

b) condamnaţii poartă echipamentul penitenciarului în raport de anotimp, în conformitate cu normele legale în vigoare. Încălţămintea şi rufăria de corp pot fi şi personale.

c) penitenciarul asigură fiecărui condamnat pat, saltea şi cazarmametul necesar potrivit normelor în vigoare.

2. Dreptul la vizite, pachete, ţigări, conrespondenţă şi bani

Este reglementat în capitolul IV al prezentului regulament.

3. Dreptul la odihnă şi plimbare

Condamnaţilor li se asigură timp de odihnă o zi pe săptămînă, iar din 24 de ore, somn neîntrerupt 7 ore pentru majori şi 8 ore petru minori.

Condamnaţii care nu sînt scoşi la muncă, celor care muncesc în ateliere sau în condiţii vătămătoare li se asigură zilnic, în mod diferenţiat, timp de plimbare în incinta penitenciarului.

4. Dreptul la asistenţă medicală

Asistenţa medicală a condamnaţilor se acordă în orele prevăzute în programul întocmit de medic şi aprobat de comandantul penitenciarului, cu excepţia cazurilor urgenţe, cînd asistenţă se acordă de îndată.

În cazul cînd medicul constată că cel condamnat şi-a provocat singur boala, se întocmeşte un proces-verbal semnat de medic şi de către comandantul penitenciarului. La ieşirea din infirmerie sau spital se face menţiune pe procesul-verbal despre durata internării, comunicîndu-se aceasta şi instanţei de executare, pentru a proceda conform dispoziţiilor legale.

Condamnaţii bolnavi pot primi medicamente de la familie sau de la alte persoane cu avizul medicului penitenciarului.

5. Dreptul de a petiţiona

Condamnaţii au dreptul să adreseze cereri, reclamaţii, sesizări scrise sau verbale organului de judecată în a căror rază teritorială se află penitenciarul precum şi altor organe.

Cererile, reclamaţiile şi sesizările adresate de cetăţeni străini deţinuţi în penitenciare, misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare se înaintează Direcţiei Generale a Penitenciarelor pentru a fi transmise celor în drept.

6. Condiţii necesare în vederea selecţionării deţinuţilor pentru a lucra în sistemul de muncă „fără pază" sau să ajute la paza şi supravegherea altor deţinuţi

a) să fie condamnaţi care au dovezi temeinice de îndreptare, stăruitori în muncă şi disciplinaţi;

b) să fi executat cel puţin 1/5 din pedeapsă, fracţiune în care se include şi timpul considerat ca executat ca urmare a muncii prestate;

c) să aibă familie şi să păstreze permanent legătura cu aceasta;

d) să aibă un temperament echilibrat şi să posede trăsături pozitive de caracter;

e) să nu fi săvîrşit fapte care atrag oprobiul public sau alte infracţiuni care pun la îndoială capacitatea de a se achita în bune condiţiuni de astfel de sarcini;

f) să fie dovedit că-şi recunoaşte vinovăţia, regretă fapta comisă şi să înţelege necesitatea de a suporta rigorile executării pedepsei;

g) să fi îndeplinit anterior selecţionării timp de 3 luni o anumită responsibilitate.

h) să nu fi fost recidivist în pedepsele anterioare;

Persoanele sancţionate cu închisoarea contravenţională pot fi selecţionate să muncească în sistemul „fără pază", cu respectarea cumulativă a următoarelor criterii obligatorii:

a) să fi executat cel puțin 1/5 din sancțiune dar nu mai puțin de 30 de zile. În cazul în care execută mai multe mandate cu închisoarea contravențională, fracțiunea se va calcula din sancțiunea cea mai mare;

b) să fie vizitate de cel puțin o persoană din familie și să aibă domiciliul stabil;

c) să aibă o comportare corespunzătoare, să fie stăruitor în muncă, să cunoască și să respecte regulile de ordine interioară;

d) să nu fi executat pedepse privative de libertate în ultimii doi ani;

e) să nu aibă în antecedente infracțiuni de omor, contra siguranței naționale, prin care s-a produs o pagubă importantă economiei naționale, ori care atrag oprobiul public sau pun la îndoială capacitatea de a se achita în bune condiții de sarcinile încredințate;

f) să nu fie bolnav psihic sau cu afecțiuni care produc un comportament instabil (exemplu: epilepsie, alcoolism, etc.).

De prevederile acestor reglementări nu beneficiază cei ce au fost condamnați pentru infracțiune de omor, tentativă de omor, cei care au săvîrșit infracțiuni contra siguranței statului precum și deținuții recidiviști.

7. Organizarea cursurilor de școlarizare și calificare a deținuților

Școlarizarea deținuților din penitenciare se organizează și se desfășoară în baza Legii privind executarea pedepselor, a Legii Educației și Învățămîntului, precum și pe baza prezentelor instrucțiuni.

Școlarizarea sau continuarea școlarizării deținuților pe timpul executării pedepsei cu închisoare, se organizează pentru cei apți de a fi școlarizați, care nu au absolvit învățămîntul primar și gimnazial prin:

a) învățămîntul primar (clasele I–IV) pentru toți deținuții pînă la vîrsta de 40 de ani și pentru cei peste 40 de ani care își manifestă această dorință.

b) învățămîntul gimnazial (clasele V–VIII) pentru toți deținuții pînă la vîrsta de 40 de ani.

Activitatea de școlarizare se desfășoară în afara orelor de muncă, în săli special amenajate, în cadrul penitanciarelor.

Școlarizarea se va face după sistemul învățămîntului cu predare simultană la 2–4 clase. În funcție de nivelul cunoștințelor deținuților, aceștia vor fi împărțiți în grupe de începători și avansați.

Cursurile de calificare se organizează cu deținuții care nu au nici o calificare și mai au de executat efectiv din pedeapsă o perioadă de cel puțin egală cu durata cursurilor. Calificarea deținuților se realizează prin cursuri cu pregătire teoretică și practică.

La terminarea cursurilor deținuții susțin un examen de absolvire; în urma promovării acestui examen condamnaților li se eliberează documentele de absolvire a cursului de calificare, care se păstrează la dosarele de penitenciar și li se înmînează la punerea în libertate.

8. Surse de venituri și de economisire ale deținuților pe timpul detenției

— la încarcerare pentru sumele de bani aflate asupra deținutului se deschide fișă individuală, iar suma se depune în contul CEC — colector al unității;

— fișa respectivă poate fi majorată prin următoare surse:

• sume cîștigate prin muncă cu plată efectuate pe timpul detenției, respectiv 10% din totalul cîștigului realizat ca parte ce se cuvine deținutului (ex. total cîștig 115.000 lei x 10% — 11.500 lei);

• sume primite de la membri de familie sau alte persoane fizice, sau juridice pentru unele drepturi restante cuvenite de la fostul loc de muncă.

În cazul în care plafonul minim aprobat ca sume disponibile în fișa individuală este depășit, suma peste plafon poate fi folosită pentru:

— cumpărături în cadrul drepturilor legale;

— expedieri sume la domiciliu în cazuri mai deosebite și cu aprobările cuvenite;

— pentru lucrări dentare, proteze, ochelari, etc.

Soldul disponibil rămas în fișă se predă deținutului la data liberării pe bază de stat de plată, semnat de deținut în prezența ofițerului sau subofițerului de serviciu.

Referitor la aceste drepturi și condițiile de detenție mai apar și alte paragrafe în **RI**:

Capitolul VI

[...]

3. Regimul de muncă

Munca prestată de condamnat este renumerată, cu excepția muncilor cu caracter gospodăresc necesare locului de deținere. Prin legea privind executarea pedepselor se stabilesc cazurile în care și aceste din urmă munci sînt renumerate.

Normele, timpul de muncă și renumerația muncii condamnaților sînt cele stabilite prin lege.

Din renumerația muncii condamnatului o parte revine acestuia iar cealaltă parte revine administrației locului de deținere. Aceste părți, precum și modul de folosire a lor se stabilesc prin legea privind executarea pedepselor.

Capitolul VII

Relațiile deținuților

a) Cu familia:

Condamnații pot fi vizitați la penitenciar de către membrii lor de familie, din care fac parte ascendenții și descendenții în linie directă.

De asemenea, cu aprobarea comandantului, condamnații mai pot fi vizitați și de alte persoane la cererea celor interesați. Aceste alte persoane pot fi orice persoane în afara membrilor de familie și deținuților inclusiv cele aflate în concubinaj cu aceștia.

Sancționații cu închisoare contravențională pot primi și trimite 4 cărți poștale lunar, 4 vizite și 4 pachete.

Arestații preventivi aflați în curs de urmărire penală pot fi vizitați de membrii familiei numai dacă aceștia prezintă aprobarea de la organul de procuratură care instrumentează cauza. În situația cînd sînt stabilite reguli speciale de separare a unor deținuți aflați în aceeași cauză, aceștia vor fi prezentați separat la vizită, luîndu-se măsuri sporite de vigilență cu privire la supravegherea convorbirilor.

Condamnații străini pot fi vizitați de către funcționarii consulari ai misiunilor diplomatice sau a oficiilor consulare străine în baza aprobării ministerului justiției. Primirea la vizită a unor persoane de cetățenie străină ori de cetățenie română cu domiciliul în străinătate, altele decît reprezentanți misiunilor diplomatice pentru a purta convorbiri cu deținuții de cetățenie străină sau română se pot aproba de șeful D. G. P. Vizita acestor categorii de deținuți se desfășoară într-o cameră special amenajată, asigurîndu-se supravegherea convorbirilor și translator. În toate situațiile cînd se prezintă la penitenciar asemenea persoane, supraveghetorul de la P. V. C. va raporta de îndată comandantului unității, înlocuitorului acestuia, ori ofițerului la permanență.

[...]

Organele cărora deținuții se pot adresa cu diferite cereri:

Condamnații au dreptul să adreseze cereri, reclamații, sesizări scrise sau verbale, comandantului penitenciarului, procurorului, președintelui tribunalului județean în a cărui rază teritorială se află penitenciarul, precum și altor organe.

Cererile scrise vor fi motivate în mod explicit de către petiționar.

Capitolul VIII

Tabel cu bunuri ce se pot primi și păstra de către deținuți

1) Televizoarele, aparatele de radio și casetofoanele (radio-casetofoanele) pot fi primite de la familii numai de către deținuții merituoși care mai au executat cel puțin un an din pedeapsă și au domiciliul stabil în raza de competență a penitenciarului; aparatele vor avea gabarit redus care să permită transportarea cu ușurință.

2) Aparatele vor fi primite prin sectorul vizite pe baza aprobării comandantului făcîndu-se mențiunea în fișele de evidență a măsurilor disciplinare, recompenselor și drepturilor deținuților despre data primirii.

3) Subofițerul tehnic din compartimentul cultural-educativ va verifica starea de funcționare a aparatelor, le va sigila în scopul prevenirii intervențiilor în interiorul acestora și le va înregistra într-un registru special în care se vor menționa: numele și prenumele deținutului, marca aparatului, seria, data primirii, numele membrului de familie care predă aparatul, seria și numărul buletinului de identitate, semnătura de predare, semnătura de primire a deținutului, starea de funcționare și starea fizică a aparatului, data restituirii, numele și prenumele celui căruia i s-a restituit, numărul și seria buletinului de identitate, semnătura de primire, semnătura deținutului de luare la cunoștință.

Cu ocazia primirii se va lua de la membrul de familie care a adus aparatul, o declarație scrisă prin care acesta se obligă să preia aparatul respectiv în cazul transferări deținutului. Subofițerul tehnic va asigura gestiunea mijloacelor tehnice audio-vizuale și va urmări permanent modul de folosire. Pentru fiecare casetofon (radio-casetofon) deținuții pot primi maxim 5 casete audio al căror conținut va fi verificat de către educator. Casetele vor fi menționate în registru.

4) Aparatele audio-vizuale primite de la familii se vor folosi în camerele de deținere, cu respectarea programului zilnic, urmărindu-se ca posesorii să nu deranjeze pe ceilalți deținuți din cameră și să nu pretindă de la aceștia servicii sau diverse facilități pentru audiere sau vizionare. În cazul comportării necorespunzătoare sau încălcării regulilor de folosire a aparatelor audio-vizuale, comandantul poate dispune ridicarea acestora și predarea lor familiilor.

5) În zilele de sîmbătă și duminică sau cu prilejul unor sărbători legale se va putea permite vizionarea programului de televiziune și după ora de stingere fără însă a se prelungi programul de odihnă al deținuților. În aceleași condiții comandantul poate aproba prelungirea programului de vizionare și în alte zile cînd se transmit filme artistice, piese de teatru, emisiuni sportive, ori alte emisiuni care prezintă interes din punct de vedere cultural educativ.

6) În vederea funcționării corespunzătoare a mijloacelor audio-vizuale se vor lua măsuri pentru instalarea de antene colective și de prize electrice în toate camerele de deținere.

7) În cazul defectării, micile remedieri se pot efectua în atelierele unităților cu acordul posesorilor. Pentru defecțiuni mai mari care necesită intervenții calificate se va lua o declarație scrisă de la posesor din care să rezulte că acceptă repararea la un atelier de specialitate din localitate cu plata din banii personali sau că dorește ca aparatul să fie predat familiei.

8) Televizoarele, aparatele de radio și casetofoanele (radio-casetofoanele) se păstrează în camerele de deținere.

9) Se interzice cedarea mijloacelor audio-vizuale de către posesori altor deținuți sau cumpărarea în colectiv a unor asemenea mijloace.

10) Instrumentele muzicale se păstrează la clubul deținuților și vor fi folosite pe baza programului stabilit de educator și aprobat de comandant. Gestiunea lor se asigură potrivit regulilor stabilite pentru mijloacele audio-vizale prevăzute în prezentul ordin.

11) Deținuții pot primi de la familii echipamentul și materialele sportive prevăzute în anexa la prezentul ordin.

Acestea se vor păstra la clubul deținuților sau în sala de sport prin grija compartimentului cultural-educativ și se vor folosi în cadrul programelor de activități sportive aprobate de comandant. Cu acordul posesorilor, materialele sportive se pot folosi pentru desfășurarea de activități colective.

Cu prilejul transferării deținuților echipamentul și materialele sportive se vor introduce în bagajul personal menționîndu-se despre acestea în documentele de evidență a bunurilor personale.

Articolele de echipament și cazarmament

— 3 schimburi lenjerie de corp (maiouri, flanele de corp, indispensabili ori chiloți, cămăși sau furouri, sutiene);
— 2 pijamale (cămăși de noapte pentru femei);
— 2 pulovere;
— 1 cojoc;
— 1 fular;
— 5 perechi ciorapi;
— o pereche încălțăminte (după anotimp);
— o pereche mănuși;
— o pereche bretele ori curea pentru pantaloni sau cordon;
— o pereche papuci;
— o șapcă (pălărie, căciulă, basc, fes ori 2 basmale pt. femei);
— lenjerie pentru pat (2 cearșafuri și 2 fețe de pernă);
— o față de masă;

Deținuții care nu sînt echipați cu ținuta penitenciarului mai pot primi, păstra și folosi:

— 2 costume de haine (3 rochi sau 3 fuste și 3 bluze);
— 1 palton (pardesiu).

Articole pentru igienă personală

— 5 prosoape;
— 5 batiste;
— 1 pieptăn (perie de păr);
— o oglindă de buzunar;
— o perie și pastă de dinți;
— săpun (pentru față și rufe);
— detergenți pentru spălatul rufelor;
— ustensile și materiale pentru bărbierit (aparat de ras, lame, pastă sau săpun, loțiuni și spray-uri);
— creme și unguente pentru întreținerea epidermei la femei;
— vopsea de păr și trusă machiaj pentru femei;
— aparat de uscat părul, cu anexele sale;
— o unghieră (dispozitiv) pentru întreținerea unghiilor;
— un lighean pentru igiena femeilor;
— o perie și cremă pentru ghete;
— hîrtie igienică;
— vată sanitară pentru femei.

Cu avizul medicului deținuții mai pot primi:

— medicamente;
— 1 brîu (corset);
— proteze;
— ochelari de vedere sau de soare.

Alte obiecte și bunuri ce pot fi păstrate și folosite de deținuții și minori

— 2 genți sau sacoșe;
— 1 ceas de mînă sau deșteptător;
— o brichetă sau chibrituri pentru fumători;
— un stilou (pix sau creion) pentru redactarea corespondenței;
— un ac și ață de cusut;
— 1 dispozitiv pentru deschiderea cutiilor de conserve;
— veselă și tacîmuri de masă (furculiță, lingură, linguriță din inox, pahar sau cană);
— aparatură audio-vizuală (1 radio, 1 radio-casetofon, 1 televizor);
— 1 instrument muzical, după preferință și aptitudini;
— 1 joc de șah, table, rummy și cărți de joc;
— 1 costum popular pentru activități artistice;
— materiale și echipament pentru practicarea activităților sportive (tricou sau traning, șort, tenișI sau baschetI, mingi de volei, fotbal, tenis de cîmp sau de masă, rachete sau palete, fileu pentru jocuri sportive, extensoare, mingi medicinale, aparatură tehnică pentru menținerea sănătății fizice);
— fotografii de familie cu aspect decent;
— obiecte și diferite materiale de uz personal cu semnificații religioase;
— cărți și broșuri cu conținut religios sau beletristic.

Bunuri şi produse alimentare care pot fi primite prin sectorul, vizite, fiind cumpărate de deţinuţi

— alimente care să nu necesite preparare (încălzire, coacere, fierbere ori alte tratamente termice). Acestea pot fi indigene sau din import;

— băuturi răcoritoare de orice fel, cu condiţia ca acestea să fie în recipiente (sticle, cutii) care să prezinte sigiliul producătorului;

— ţigări, indiferent de provenienţă şi marcă;

— dulcuri, produse de patiserie şi cofetărie;

— cafea solubilă (Ness);

— lapte praf;

— fructe şi legume;

— condimente (sare, piper, boia de ardei, muştar, etc.)

Aceste bunuri şi produse agroalimentare se vor acorda în cantităţile şi la perioadele prevăzute de reglementările în vigoare, cu precizarea că băuturile răcoritoare, fructele, legumele şi dulciurile nu se includ în greutatea pachetului (coletului).

Tabelul comparativ al documentelor internaţionale şi interne arată mari lipsuri în ceea ce priveşte legislaţia internă privitoare la normele de detenţie:

Condiţii	Documente internaţionale	Documente interne
Tratament uman, respect faţă de demnitatea umană	**AP**, p. 1; 6 **REP**, r. 1	**CR**, art. 22, al. 2
Existenţa şi protejarea drepturilor	**AP**, p. 3 **REP**, r. 5	**LEP**, art. 43
fără discriminări	**AP**, p. 5 **REP**, r. 2	
Dezvoltarea personalităţii în vederea reintegrării în societate	**REP**, r. 3	
Informare asupra regulamentului, drepturilor şi obligaţiilor	**ARM**, art. 35 **REP**, r. 6; r. 41	**LEP**, art 2, al. 2
Interdicţia constrîngerii pentru furnizare de informaţii	**AP**, p. 21	
Mutare	**REP**, r. 50	
Încăperi	**ARM**, art. 9–14; 86 **REP**, r. 14–19; 94	
Igienă personală	**ARM**, art 15–16 **REP**, r. 20–21	
Îmbrăcăminte şi aşternut	**ARM**, art. 17–19; 88 **REP**, r. 22–24; 95	**RI**, cap. V, pct. 1, al. b) şi c)
Alimentaţie	**ARM**, art. 20; 87 **REP**, r. 25	**RI**, cap. V, pct. 1, al. a) **LEP**, art. 16
Asistenţa medicală	**AP**, p. 25–26 **ARM**, art. 22–26; 82–83; 91 **REP**, r. 26; 29–32; 98; 100	**RI**, cap. V, pct. 4 **LEP**, art. 17
Interdicţia experimentelor medicale dăunătoare	**AP**, p. 22 **REP**, r. 27	
Copilul mamei deţinute	**REP**, r. 28	
Anchetă în cazul decesului	**AP**, p. 34	
Legătura cu lumea exterioară	**AP**, p. 15; p. 19 **ARM**, art. 37–39; 79–80; 81 al. 2 şi 3; 92 **REP**, r. 43–44, 49; 92, al. 2	**RI**, cap IV; cap. VII, al. a **LEP**, art. 17; art. 18, al. 3; art. 19; art. 20; art. 40
Locul de detenţie cît mai aproape de reşedinţă	**AP**, p. 20	
Limitarea folosirii instrumentelor de constrîngere	**ARM**, art. 33–34	

Condiţii	Documente internaţionale	Documente interne
Obiecte personale	**ARM**, art. 43 **REP**, r. 48	**RI**, cap. VIII **LEP**, art. 17; art. 18, al. 2; art. 20
Religia	**ARM**, art. 41–42 **REP**, r. 46–47	
Materiale educative, culturale, informative	**AP**, p. 28; **ARM**, art. 90 **REP**, r. 45; 97	**RI**, cap. VIII
Biblioteca	**ARM**, art. 40 **REP**, r. 82	
Munca	**ARM**, art. 71–76; 89 **REP**, art. 71–76; 96	**RI**, cap. V, pct. 6; cap. VI, pct. 3 **LEP**, art. 5, al. 1; art. 7–10
venit şi alte avantaje ale muncii		**RI**, cap. V, pct. 8 **LEP**, art. 11–12; art. 14
plata pagubelor provocate		**LEP**, art. 13
Instruire	**ARM**, art. 77 **REP**, r. 77–81	**RI**, cap V, pct. 7 **LEP**, art. 5, al. 2; art. 6
Exerciţii fizice	**ARM**, art. 21	**LEP**, art. 17
Distracţie	**ARM**, art. 78 **REP**, r. 83–86	
Odihnă		**RI**, cap. V, pct. 3 **LEP**, art 17
Inspecţie regulată	**AP**, p. 29 **REP**, r. 4	
Dreptul de a petiţiona	**AP**, p. 33; p. 37 **ARM**, art 36 **REP**, r. 42	**RI**, cap. V, pct. 5; cap. VI, nenot. **LEP**, art. 17
Drepturi în funcţie de condamnare şi comportament		**LEP**, art. 18, al. 1
Editare de legi care să impună respectarea principiilor	**AP**, p. 7, al. 1	
Sancţiuni adecvate celor care încalcă principiile	**AP**, p. 7, al. 1	
Semnalarea abuzurilor de către funcţionari	**AP**, p. 7, al. 2	
Semnalarea abuzurilor de către orice persoană	**AP**, p. 7, al. 3	
Pregătirea dinaintea liberării	**REP**, r. 87–89 **ARM**, art. 81 al. 1	

Unele prevederi internaţionale lipsesc complet din normele interne, chiar dacă ele sînt respectate în practică (cum ar fi dreptul la practicarea religiei). Fără menţionarea lor clară şi exactă în legislaţie, nu există nici un fel de garanţie pentru respectarea lor.

Conform legislaţiei interne (**LEP**, art. 43), *actele necesare pentru stabilirea unui drept, despre care se afirmă că a luat naştere în legătură cu executarea pedepsei închisorii, se eliberează de către locul de deţinere numai organelor competente să stabilească existenţa sau inexistenţa acestui drept* — astfel un drept care apare în urma semnării de către România a unui tratat internaţional — contravenind Consituţiei —, nu poate fi aplicat în mod automat de către comandanţii penitenciarelor, ci numai după ce primesc acceptul organelor competente.

În legislaţia internă nu există nici o deosebire semnificativă între drepturile celor nejudecaţi (arestaţi preventivi) — care trebuie să fie consideraţi nevinovaţi — şi ale celor condamnaţi. Pe plan internaţional, pentru această categorie, recomandările prevăd camere individuale (**ARM**, art. 86; **REP**, r. 94), hrană pe propria cheltuială (**ARM**, art. 87), portul hainelor personale sau a celor diferite de cele ale condamnaţilor (**ARM**, art. 88; **REP**, r. 95), accesul la propriul medic (**ARM**, art. 91; **REP**, r. 98), întîlniri cu membri familiei şi cu prieteni (**ARM**, art. 92; **REP**, r. 92) etc. În schimb, **RI** limitează greutatea pachetului ce poate fi primit o dată pe lună (10 kg, mai puţin decît pentru

contravenienţi, condamnate gravide, minori, condamnaţi fără pază şi paza), vizita lunară (o singură întîlnire, mai puţin decît pentru contravenienţi, condamnate gravide, minori, condamnaţi fără pază şi paza, condamnaţi care lucrează în sistem de pază a altor deţinuţi), corespondenţa lunară (o carte poştală sau un plic, mai puţin decît pentru contravenienţi, condamnate gravide, minori, condamnaţi fără pază şi paza, condamnaţi care lucrează în sistem de pază a altor deţinuţi), cantitatea de ţigări (la 600 bucăţi lunar, mai puţin decît pentru contravenienţi, condamnaţi fără pază şi paza). Chiar şi în aceste limite, contactele cu deţinuţii preventivi sînt supuse acordului favorabil al organelor de urmărire penală (**LEP**, art. 40). Prin aceste măsuri, în sistemul din România deţinuţii preventivi sînt pedepsiţi mai aspru decît persoanele condamnate, nerespectînd astfel principiul prezumţiei de nevinovăţie. Liga PRO EUROPA a încercat să obţină modificarea aceastei situaţii, trimiţînd o scrisoare la Inspectoratul de Poliţie al Judeţului Mureş, în care s-a referit la documentele internaţionale în acest domeniu, pentru a permite deţinuţilor preventivi din arestul Poliţiei să primească mai multe pachete. Răspunsul, prin care s-a refuzat acordarea acestui drept, s-a referit la **LEP**. La Tîrgu-Mureş, deţinuţii preventivi poartă uniforma penitenciarului chiar şi la proces, ceea ce este în contradicţie cu **LEP** (*deţinuţii aflaţi în curs de urmărire penală sau de judeacată vor purta îmbrăcăminte personală* — art. 40, al. 4). O petiţie adresată comandantului Penitenciarului Tîrgu-Mureş de către ruda unui deţinut, în care s-a cerut prezentarea prezumtivului vinovat în haine civile în faţa tribunalului nu a primit răspuns, iar persoana în cauză a apărut în faţa judecătorului în uniforma penitenciarului.

În general, drepturile deţinuţilor nu sînt clar formulate (de ex. un singur articol, art. 17 din **LEP** înşiră drepturile, fără să le detalieze), şi depind de o serie de factori (*drepturile condamnaţilor de a primi vizite, pachete şi ţigări, de a primi şi de a trimite corespondenţă, se acordă în raport cu natura infracţiunii, durata pedepsei, existenţa stării de recidivă, folosirea la muncă, comportarea şi receptivitatea la acţiunea de reeducare* — **LEP**, art. 18).

Referitor la îmbrăcăminte şi aşternut, **ARM** şi **REP** specifică dreptul de a purta haine curate, spălate, dreptul la un pat cu aşternutul necesar întreţinut şi schimbat la nevoie. **RI** însă nu prevede schimbarea hainelor şi aşternutelor murdare, uzate. La fel, **RI** formulează scurt şi referitor la alimentaţie, fără să menţioneze nevoile legate de calitatea ei (cum apare în **REP** şi **ARM**), uitînd şi de necesităţile legate de apa potabilă. Penitenciarul din Tîrgu-Mureş are o gospodărie proprie şi oferă celor arestaţi o hrană corespunzătoare şi suficientă (între 2400 şi 3200 kcal/zi, în funcţie de munca efectuată). În prezent se modernizează blocul alimentar al penitenciarului, care va duce la îmbunătăţirea calitativă a hranei.

Comunicarea cu lumea exterioară, în sistemul internaţional, este considerată ca un factor deosebit de important pentru reintegrarea ulterioară a deţinutului în societate (această necesitate este explicată în **ARM**, art 79–80). Prin legăturile cu familia şi prietenii, deţinutul nu se simte total marginalizat. Fără să menţioneze frecvenţa vizitelor, a corespondenţei, conform prevederilor, *comunicarea persoanei deţinute sau încarcerate cu lumea exterioară* [...] *nu poate fi refuzată pe o perioadă ce depăşeşte cîteva zile* (**AP**, p. 15). În schimb, **RI** restrînge acest drept doar la aria membrilor de familie (pentru vizita altor persoane se cere avizul favorabil al comandantului), limitînd atît corespondenţa (la o carte poştală sau un plic lunar pentru majoriatea deţinuţilor) cît şi vizitele (la o vizită pe lună pentru majoritatea deţinuţilor, reducînd timpul vizitei la 30 de minute pentru recidivişti). **LEP** introduce şi alte restrîngeri: interdicţia folosirii limbii materne pentru minorităţi cu ocazia vizitelor (art. 19), cenzura după conţinut a corespondenţei, cărţilor, ziarelor.

În Tîrgu-Mureş asistenţa religioasă a deţinuţilor este asigurată de un preot ortodox angajat, în fiecare duminică fiind slujbe pentru ortodocşi, reformaţi şi catolici. Şi preoţii cultelor neoprotestante au acces la deţinuţi la cererea lor. În acest sens nu există nici o restricţie. Educaţia minorilor se desfăşoară cu ajutorul profesorilor de la Şcoala generală nr. 10. Elevii se şcolarizează astfel în bune condiţii, obţinînd rezultate remarcabile. Educaţia adulţilor este asigurată şi de persoane din afara penitenciarului, care ţin cursuri în diferite domenii (autorul prezentului studiu a avut ocazia de a vorbi despre drepturile omului).

Conform **LEP** munca se remunerează doar într-un procent de 10% din valoarea sa (**REP** prevede *remunerare echitabilă*), ziua de muncă fiind de 12 ore (**ARM** stabileşte: *numărul maxim zilnic şi săptămînal al orelor de muncă pentru deţinuţi trebuie fixat prin lege sau regulament adminsitrativ ţinîndu-se seama de reglementările sau de uzanţele locale aplicate muncitorilor liberi*). Problema cu care se confruntă Penitenciarul Tîrgu-Mureş este de a găsi muncă pentru arestaţi la nivelul cererilor, şi de a găsi locuri de muncă pentru cei care se liberează. Pînă în 1989, Oficiul forţelor de muncă avea obligaţia de a oferi un loc de muncă la terminarea pedepsei cu închisoare, acum tot ce se poate face este de a obţine lista locurilor de muncă vacante din judeţ. Mulţi dintre foştii deţinuţi nu se pot încadra, pentru că la orice loc de muncă se cere cazier; cei cu antecedente penale sînt evitaţi de patroni.

Asistenţa medicală a persoanelor încarcerate în Tîrgu-Mureş este asigurată de un medic general, un medic specialist, un medic stomatolog şi cinci asistenţi. Acest grup de opt persoane servesc şi personalul penitenciarului. Se efectuează aproximativ 16.000 de tratamente şi vizite pe an, existînd şi boli grele, cum ar fi tuberculoza. Bolile contagioase sînt un pericol atît asupra deţinuţilor, cît şi a personalului, dar, datorită supraaglomerării (în camere există patru paturi suprapuse), nu pot fi oprite.

Exerciţiile fizice prevăzute de **ARM** sînt reduse la simple plimbări zilnice în **LEP**.

În Penitenciarul Tîrgu-Mureş pregătirea liberării se efectuează în camere de liberare.

În afara dreptului la un tratament uman (prezent în toate constituţiile moderne), în unele ţări există şi alte prevederi constiuţionale referitoare la detenţie:

Constituţia Republicii Bulgaria

Art. 31

4. Nu sînt admise restricţii ale drepturilor acuzatului care exced pe cele necesare administrării justiţiei.

5. Persoanelor private de libertate le sînt asigurate condițiile necesare realizării drepturilor lor fundamentale, care nu sînt restrînse prin efectul sentinței.

6. Pedeapsa privativă de libertate este executată numai în locurile stabilite prin lege.

Constituția Regatului Spaniei

Art 25

2. Pedepsele privative de libertate și măsurile de siguranță vor tinde la reeducarea și reintegrarea în societate și nu vor putea comporta munci forțate. Condamnatul la o pedeapsă cu închisoare se va bucura, în timpul îndeplinirii acesteia, de drepturile fundamentale definite în acest capitol, cu excepția celor care au fost limitate în mod expres prin conținutul hotărîrii care îl condamnă, sensul pedepsei și legea penitenciară. În toate cazurile, el va avea dreptul la o muncă remunerată și la prestațiile corespunzătoare de asigurare socială, cît și la accesul la cultură și la dezvoltarea deplină a personalității sale.

Personalul penitenciarului şi limitele activităţii sale

Principiul pe baza căruia pot fi aplicate pedepse, este prevăzut în **AP**:

Principiul 30

1. — Tipurile de comportament care constituie, din partea unei persoane deţinute sau închise, infracţiuni disciplinare pe timpul detenţiei sau închiderii, genul şi durata sancţiunilor disciplinare care pot fi aplicate şi autorităţile competente pentru a impune aceste sancţiuni trebuie să fie specificate prin lege sau prin reglementări în conformitate cu legea şi trebuie să fie publicate.

2. — Orice persoană deţinută sau închisă are dreptul de a fi ascultată înainte de a se lua împotriva ei măsuri disciplinare. Ea are dreptul de a intenta recurs împotriva acestor măsuri în faţa autorităţii superioare.

Referitor la pedepse şi personalul penitenciarului, **ARM** are următoarele prevederi:

Disciplină şi pedepse

Art. 27

Ordinea şi disciplina trebuie să fie menţinute cu fermitate dar fără a se aduce un plus de restricţii faţă de cît este necesar pentru menţinerea securităţii şi a unei vieţi în comun bine organizate.

Art. 28

1) Nici un deţinut nu va putea îndeplini în administraţia aşezămîntului o funcţie cu puteri disciplinare.

2) Această regulă nu va putea fi un obstacol pentru buna funcţionare a sistemelor pe bază de autoguvernare. Aceste sisteme implică de fapt ca unele activităţi sau responsabilităţi de ordin socio–educativ sau sportiv să fie încredinţate, sub control, deţinuţilor grupaţi în vederea tratamentului lor.

Art. 29

Punctele următoare trebuie întotdeauna să fie determinate, fie prin lege, fie printr-un regulament, de autoritatea administrativă competentă:

a) atitudinea care constituie o infracţiune disciplinară;

b) genul şi durata sancţiunilor disciplinare care pot fi aplicate;

c) autoritatea competentă pentru a pronunţa aceste sancţiuni.

Art. 30

1) Nici un deţinut nu poate fi pedepsit decît în conformitate cu dispoziţiile unei astfel de legi sau unui astfel de regulament şi niciodată de două ori pentru aceeaşi infracţiune.

2) Nici un deţinut nu poate fi pedepsit fără a fi informat despre infracţiunea care i se reproşează şi fără să fi avut ocazia de a-şi susţine apărarea. Autoritatea competentă trebuie să procedeze la un examen complet a cazului.

3) În măsura în care aceasta este necesar şi realizabil, trebuie să se permită deţinutului de a-şi prezenta apărarea prin intermediul unui interpret.

Art. 31

Pedepsele corporale, introducerea în celula întunecoasă, ca şi toate sancţiunile crude, inumane sau degradante trebuie să fie complet interzise ca sancţiuni disciplinare.

Art. 32

1) Pedepsele cu izolarea şi reducerea hranei nu vor fi niciodată aplicate înainte ca medicul să fi examinat deţinutul şi certificat în scris că acesta este capabil de a le suporta.

2) Acelaşi lucru este valabil pentru toate celelalte măsuri care ar risca să afecteze sănătatea fizică sau psihică a deţinutului. În orice caz, asemenea măsuri niciodată nu vor avea voie să fie contrare principiului indicat de art. 31 şi nici să se îndepărteze de acesta.

Mijloace de constrîngere

Art. 33

Instrumentele de constrîngere ca: lanţuri, cătuşe, fiare, cămăşi de forţă, nu trebuie să fie aplicate ca sancţiuni. Lanţurile şi fiarele nu vor fi folosite nici ca mijloace de constrîngere. Celelalte instrumente de constrîngere nu pot fi folosite decît în cazurile următoare:

a) Ca măsură de precauţie împotriva evadării în timpul unui transfer, cu condiţia ca să fie scoase imediat ce deţinutul apare în faţa unui organ judiciar administrativ.

b) Pe motive de ordin medical, la indicarea medicului.

c) La ordinul directorului, dacă celelalte mijloce de a stăpîni un deţinut au dat greş, pentru a-l împiedica de a-şi produce o vătămare sau de a vătăma pe o altă persoană, sau de a produce pagube; în aceste cazuri directorul trebuie să consulte de urgenţă medicul şi să raporteze autorităţii administrative superioare.

Art. 34

Modelul şi modul de folosire al instrumentelor de constrîngere trebuie să fie determinate de către administraţia penitenciară centrală. Aplicarea lor nu trebuie să fie prelungită peste timpul strict necesar.

Personalul de penitenciar

Art. 46

1) Administraţia penitenciară trebuie să aleagă cu grijă personalul de toate gradele, deoarece de integritatea sa, de umanitatea sa, de aptitudinile personale şi comportarea profesională depinde buna funcţionare a locurilor de detenţie.

2) Administrația penitenciară trebuie să se străduiească neîncetat să trezească și să mențină în concepția personalului și în opinia publică convingerea că această misiune este un serviciu social de mare importanță; în acest scop trebuie să fie folosite toate mijloacele adecvate pentru a lămuri publicul.

3) Pentru a se putea realiza cele de mai sus, membrii personalului trebuie să fie folosiți permanent în calitate de cadre de penitenciare de profesie, ei trebuie să cunoască statutul agenților statului și să fie asigurați de stabilitatea serviciului, care nu depinde decît de buna lor purtare, de eficacitatea muncii lor și de aptitudinile lor fizice. Remunerarea treuie să fie suficientă, pentru a se putea recruta și menține în serviciu bărbați și femei capabile; avantajele carierii și condițiile serviciului trebuie să fie determinate ținîndu-se seama de natura penibilă a muncii.

Art. 47

1) Personalul trebuie să aibă un suficient nivel intelectual.

2) Ei trebuie să urmeze, înainte de a intra în serviciu, un curs de pregătire generală și specială, trecînd probele de ordin teoretic și practic.

3) După intrarea în serviciu și în cursul carierii, personalul trebuie să-și mențină și să-și îmbunătățească cunoștințele și capacitatea profesională, urmînd cursuri de perfecționare care vor fi organizate periodic.

Art. 48

Toți membrii personalului trebuie să se comporte în toate ocaziile și să-și îndeplinească sarcinile în așa fel, încît exemplul lor să aibă o influență bună asupra deținuților și să impună respectul.

Art. 49

1) Personalului i se va adăuga, după posibilități, un număr suficient de specialiști ca: psihiatri, activiști sociali, institutori, instructori tehnici.

2) munca activiștilor sociali, institutorilor și instructorilor tehnici trebuie să fie asigurată în mod permanent, fără a excludemunca auxiliarilor temporari sau benevoli.

Art. 50

1) Directorul unui loc de deținere trebuie să fie suficient calificat pentru sarcina sa prin caracterul său, capacitățile sale administrative, o pregătire adecvată și experința sa în acest domeniu.

2) El trebuie să-și consacre tot timpul său funcției sale oficiale; aceasta nu poate să fie secundară.

3) El trebuie să locuiască în așezământ sau în imediata apropiere a acestuia.

4) Cînd două sau mai multe așezăminte sînt sub conducerea unui singur director, acesta trebuie să aibă în fruntea sa un cadru responsabil, care să locuiască acolo.

Art. 51

1) Directorul sau ajutorul său și majoritatea celorlalți membri ai personalului așezământului trebuie să vorbească limba majorității deținuților sau o limbă înțeleasă de majoritatea acestora.

2) Trebuie să se recurgă la serviciile unui interpret, de fiecare dată cînd aceasta este necesar.

Art. 52

1) În așezămintele suficient de mari pentru a fi nevoie de serviciile unuia sau a mai multor medici care își consacră întregul lor timp acestei sarcini, cel puțin unul din aceștia trebuie să locuiască în așezământ sau în imediata apropiere a acestuia.

Art. 53

1) Într-un așezământ mixt, secția de femei trebuie să fie pusă sub conducerea unui cadru feminin de răspundere, care trebuie să aibă în păstrare toate cheile acestei secții a așezământului.

2) Nici un cadru de sex masculin nu are voie să pătrundă în secția de femei fără a fi însoțit de un membru feminin al personalului.

3) Numai cadre feminine au voie să asigure supravegherea femeilor deținute. Aceasta nu exclude totuși ca pentru motive profesionale, cadre de sex masculin și anume medici și institutori, să nu-și exercite funcțiile lor în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor.

Art. 54

1) Cadrele locurilor de deținere nu trebuie să utilizeze în raporturile lor cu deținuții, forța, decît în caz de legitimă apărare, de tentativă de evadare sau de rezistență prin forță sau prin nemișcare la un ordin bazat pe legi și regulamente. Cadrele care recurg la forță trebuie să limiteze folosirea acesteia la strictul necesar și să raporteze imediat incidentul directorului așezământului.

2) Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să permită a stăpîni deținuții violenți.

3) Exceptînd împrejurările speciale, agenții care asigură un serviciu care îi pune în contact direct cu deținuții nu trebuie să fie înarmați. De altfel, nu se va încredința niciodată o armă unui membru al personalului, fără ca acesta să fi fost instruit în mînuirea acesteia.

Recompense

Art. 70

În fiecare așezământ trebuie să se instaureze un sistem de recompense adaptat diferitelor grupe de deținuți și diferitelor metode de tratament, pentru a încuraja buna purtare, a dezvoltării simțului răspunderii și a stimula interesul și cooperarea deținuților la tratamentul lor.

Concepţia modernă a servicilului de penitenciar

I — Natura unui serviciu social

1. Este momentul de a sublinia transformarea care are drept consecinţă pentru personalul de penitenciar, concepţia nouă a sarcinii sale; din simpli gardieni au devenit membrii unui important serviciu social care solicită competenţă, o pregătire adecvată şi o colaborare armonioasă între toţi membrii săi.

2. Va trebui să depună eforturi de a trezi şi menţine în opinia publică şi în spiritul personalului, această înţelegere a naturii serviciului în închisori şi în acest scop va trebui să se folosească toate mijloacele adecvate pentru a lămuri publicul.

II — Specializarea funcţiilor

1. Această concepţie nouă se traduce prin tendinţa de a adăuga personalului un număr mereu mai mare de specialişti ca: medici, psihiatri, psihologi, asistenţi sociali, învăţători, instructori tehnici.

2. Această evoluţie este sănătoasă şi se recomandă a fi primită favorabil de către guverne, chiar dacă atrage după sine creşteri de cheltuieli.

III — Coordonarea

1. Specializarea crescîndă poate totuşi să contrarieze o aplicare a tratamentului de penitenciar şi să pună probleme pentru coordonarea activtăţilor diferitelor sectoare de personal specializat.

2. De asemenea este necesar a se asigura, în ceea ce priveşte tratamentul deţinuţilor, o muncă colectivă a tuturor specialiştilor interesaţi.

3. Dealtfel, pare necesar ca, fie prin alcătuirea unui comitet de coordonare, fie prin orice alt mijloc, să se ia măsuri ca toate serviciile specializate să fie organizate după o metodă uniformă. Procedîndu-se astfel va fi dealtfel chiar mai bine să se dea membrilor personalului o înţelegere clară a diverselor aspecte ale problemelor analizate.

Statutul personalului şi condiţiile de servici

IV — Statutul funcţiei publice

Membrii personalului penitenciarelor folosiţi permanent va trebui să aibă statutul agenţilor de stat, adică:

a) să fie în serviciul conducerii ţării sau statului şi în consecinţă să fie supuşi regulamentelor funcţiilor publice;

b) să fie recrutaţi după reguli de selecţie determinate, de exemplu, prin concurs;

c) să fie siguri de stabilitatea serviciului, aceasta depinzînd numai de buna lor purtare, de eficacitatea lor şi de condiţia lor fizică;

d) să se bucure de un statut permanent care să le dea dreptul la avantajele unei cariere adminsitrative, astfel ca: promovare, securitate socială, prestigiu aferent funcţiei şi dreptul la retragere (trecerea în rezervă) sau la pensie.

V — Funcţii permanente

1.Cu excepţia unor categorii de specialişti şi a unor tehnicieni, personalul penitenciarelor trebuie să-şi consacre întregul timp de muncă sarcinii sale şi să fie folosit în consecinţă în mod permanent.

2. În special, funcţia de director al aşezămîntului nu poate fi auxiliară.

3. Funcţiile de lucrători sociali, de învăţători şi de instructori tehnici trebuie să fie asigurate cu perosnal care lucrează permanent, dar fără a se exclude srviciile auxiliarilor temporari.

VI — Condiţii de muncă în general

1. Personalul de penitenciare trebuie să beneficieze de condiţii de muncă de natură să atragă şi să reţină persoanele cele mai pregătite profesional.

2. Salariile şi celelalte avantaje ale carierei nu trebuie să fie legate în mod arbitrar de cele ale altor salariţi, dar trebuie să fie calculate în funcţie de munca ce trebuie efectuată într-un sistem penitenciar modern, sarcină complexă, anevoioasă şi care este de natura unui serviciu social important.

3. Personalului i se vor repartiza locuinţe convenabile, suficiente ca număr şi situate în apropierea aşzămîntului.

VII — Organizarea militară a personalului

1. Personalul de penitenciar trebuie să aibă un caracter civil cu ierarhia necesară în acest gen de administrare.

2. Personalul de supraveghere trebuie să fie organizat în conformitate cu regulile disciplinare ale aşezămîntului penitenciar pentru a menţine deosebirile de grad şi ordinea necesară.

3. Personalul trebuie să fie recrutat special, şi nu compus din membrii detaşaţi din forţele armate, poliţie sau alte servicii publice.

VIII — Portul armelor

1. În afara împrejurărilor speciale, agenţii care asigură un serviciu care îi pune în contact direct cu deţinuţii, nu au voie să fie înarmaţi.

2. Nu este voie a se încredinţa o armă unui membru al personalului dacă acesta nu a fost instruit asupra mînuirii acesteia.

3. Este de dorit ca serviciul de supraveghere să fie asigurat de către personalul de penitenciar.

Recrutarea personalului

IX — Autoritate competentă şi metode adminsitrative generale

1. Pe cît posibil recrutarea personalului va trebui să fie centralizată, ţinînd seama de structura fiecărui stat şi se va face sub conducerea administraţiei penitenciare superioare sau centrale.

2. Dacă alte organe ale statului – cum ar fi o comisie formată din agenţi de stat, – sînt însărcinate cu recrutatea, administraţia penitenciară nu poate fi obligată să admită un candidat pe care ea nu-l consideră apt a-şi exercita funcţia.

3. Trebuie să se dea dispoziții pentru a se elimina influența politică în momentul recrutării candidaților pentru posturi ale administrației penitenciare.

X — Condiții generale de recrutare

1. Administrația penitenciară trebuie să dea dovadă de o vigilență specială în alegerea personalului și să nu rețină decît candidații care reunesc condițiile cerute de integritate, de umanitate, de competență și aptitudine fizică.

XI — Personalul de supraveghere

1. Acest personal trebuie să aibă un nivel intelectual suficient de ridicat pentru a-i permite să se achite de misiunea sa, într-o formă eficace și de a lua parte la cursuri de pregătire care vor fi ținute în cadrul serviciului.

2. Se recomandă ca fără a se prejudicia examenele sau concursurile de admitere, candidații pentru administrația penitenciară să fie supuși la teste științifice, permițînd evaluarea capacității lor intelectuale și profesionale și a aptitudinilor lor fizice.

3. Candidații admiși trebuie să efectueze o perioadă de stagiu care să permită autorităților competente să-și formeze o părere asupra personalității, caracterului și aptitudinilor lor.

XII — Administrația superioară

Numirilor în funcții ale administrației superioare a serviciilor de penitenciare trebuie să li se acorde o grijă deosebită; se vor avea în vedere numai persoanele care posedă o pregătire adecvată și care au acumulat cunoștințe și o experiență în cantități suficiente.

XIII — Personalul de conducere

1. Directorii sau directorii adjuncți ai așezămintelor trebuie să fie calificați în suficientă măsură pentru sarcina lor, prin caracterul lor, capacitatea lor administrativă, pregătirea și experiența lor în acest domeniu.

2. Ei vor trebui să aibă o cultuzră generală bună și să se distingă prin vocația pe care o au pentru această misiune. Ar fi necesar să se recurgă la persoane avînd o pregătire specializată constînd dintr-o pregătire adecvată muncii de penitenciare.

XIV — Personalul specializat și personalul administrativ

1. Personalul chemat să exercite funcții specializate, inclusiv funcții administrative, trebuie să posede aptitudini profesionale sau tehnice necesare, care diferă după funcția de care este vorba.

2. Pentru recrutarea personalului specializat trebuie să se țină seama de certificate pentru cunoștințe profesionale sau de titluri universitare care fac parte din pregătirea specializată.

3. Se recomandă a se prefera candidați care, în plus față de aceste calificări profesionale, prezintă o a doua diplomă sau un al doilea certificat sau posedă o experiență specializată în domeniul penitenciar.

*XV — **Personalul așezămintelor pentru femei***

Așezămintele pentru femei trebuie să aibă personal feminin. Aceasta nu include totuși ca pentru motive profesionale, cadre de gen masculin și anume medici și învățători, să nu-și exercite atribuțiile în așezămintele sau secțiile rezervate femeilor. Personalul feminin fie că este laic sau religios, trebuie să posede în măsura posibilităților aceleași calități ca acelea ce se pretind personalului așezămintelor pentru bărbați.

Pregătirea profesională

XVI — Pregătirea prealabilă angajării defintive

Înainte de a intra în serviciu, personalul de penitenciare trebuie să urmeze un curs de pregătire generală privind problemele sociale și o pregătire specială; de asemenea trebuie să reușească la porbe de examen din teoretic și practic.

XVII — Personalul de supraveghere

1. Se recomandă a de institui un program de pregătire profesional pentru personalul de supraveghere. Sugestiile care urmează ar putea servi ca exemplu pentru organizarea unui sistem de pregătire în trei faze.

2. Prima fază care s-ar desfășura într-un așezămînt penitenciar ar fi destinată familiarizării candidaților cu probleme profesionale, permițînd totodată a se controla dacă ei posed calitățile necesare. În timpul acestei prime faze nu i se va încredința nici o responsabilitate celui în cauză, activitatea aceastuia rămînînd în permanență sub controlul unui agent de serviciu. Directorul va alcătui pentru candidați un învățămînt elementar asupra subiectelor de ordin practic.

3. În timpul celei de a doua faze, candidații vor trebui să frecventeze o școală sau să urmeze cursuri organizate de către administrația penitenciară superioară sau centrală, care va trebui să răspundă de pregătirea teoretică și practică a agentului în materii profesionale. Se dezvoltă mai ales tehnica relațiilor cu deținuții, făcîndu-se apel la noțiuni elementare de psihologie și de criminologie. Cursurile trebuie să cuprindă mai ales lecții asupra elementelor științei penitenciare, administrației penitenciare, dreptului penal și materii înrudite.

4. În primele două faze ar fi avantajos să fie admiși candidații, să se formeze grupe cu aceștia pe de o parte pentru a nu fi utilizați prea devreme în muncă, iar pe de altă parte pentru a se ușura organizarea sesiunilor de cursuri.

5. A treia fază, destinată candidaților care nu au fost eliminați în timpul primelor două și care au dat dovadă de un interes viu și de vocație pentru muncă, va consta dintr-o folosire efectivă în muncă, în cursul căreia agentul va trebui să facă dovadă de totalitatea calităților care se așteptă de la ei. Dealtfel, trebuie să i se dea posibilitatea agentului să urmeze cursuri superioare în psihologie, criminologie, drept penal, penologie și alte ramuri înrudite.

XVIII — Personal de conducere

1. Dat fiind diversivitatea metodelor aplicate în diversele ţări la ora actuală, se impune a se recunoaşte într-o formă generală necesitatea unei suficiente pregătiri pe care ar trebui s-o aibă directorii şi directorii adjuncţi înainte de numirea lor, în conformitate cu paragraful XIII de mai sus.

XIX — Personalul specializat

Condiţiile de recruare determină pregătirea iniţială care se cere candidaţilor pentru funcţiile specializate ale serviciului de penitenciar, în conformitate cuparagraful XIV de mai sus.

XX — Institute regionale de pegătire profesională

Se impune a se încuraja înfiinţarea de institute regionale pentru pregătirea personalului aşezămintelor penitenciare şi corecţionale.

XXI — Antrenament fizic şi ntrenament la mînuirea armelor

1. Membrii personalului de penitenciar trebuie să facă un antrenament fizic special care să le permită a-i stăpîni pe deţinuţii violenţi, prin mijloace prevăzute de către autorităţi şi în conformitate cu dispoziţiile legale şi regulamentele aplicabile în materie.

2. Aceia dintre membrii personalului cărora li se încredinţează arme trebuie să fie antrenaţi în mînuirea lor şi instruiţi asupra ordinelor referitoare la folosirea acestora.

XXII — Pregătirea în cursul serviciului

1. După intrarea în serviciu şi în cursul carierei, personalul va trebui să-şi menţină şi să-şi perfecţioneze cunoştinţele şi capacitatea profesională urmînd cursuri de perfecţionare care vor fi organizate periodic.

2. Personalul de supraveghere trebuie să primească şi în timpul serviciului o pregătire referitoare mai mult la problemele de principiu şi de metodă, decît la studiul strict al regulamentelor.

3. Cînd se pretinde o pregătire specială anumită, ea trebuie să fie făcută pe cheltuiala statului şi cei care îşi însuşesc această pregătire trebuie să-şi primească salariul şi alocaţiile aferente conform gradelor lor. Pregătirea complimentară necesară unui memebru al personalului pentru a obţine promovare, poate fi făcută în contul acestuia şi în timpul său liber.

XXIII — Grupe de discuţii, vizite la aşezăminte, cicluri de studii pentru cadrele superioare

1. Se recomandă a se organiza pentru cadrele de conducere şedinţe de discuţii în care vor fi tratate cu precădere subiecte de interes practic, faţă de probleme teoretice, completîndu-se cu vizitarea unor aşezăminte de diferite categorii, inclusiv aşezăminte care nu depind de administraţia penitenciară. Este de dorit a se invita la aceste şedinţe specialişti din ţări străine.

2. De asemenea, se recomandă a se organiza schimburi între diferite ţări pentru a se permite acestui personal a efectua stagii în aşezămintele străine.

XXIV — Consultaţii, vizite, şedinţe, pentru întregul personal

1. Se impune să se prevadă mijloace pentru consultarea personalului care ar da membrilor tuturor categoriilor de personal de penitenciar ocazia de a-şi exprima părerea asupra metodelor folosite pentru tratamentul deţinuţilor. Dealtfel, cu întregul personal trebuie organizate conferinţe, vizite la alte aşezăminte şi dacă este posibil cicluri de studii periodice.

Recomandări privind aşezămintele penitenciare şi corecţionale deschise

I — Aşezămîntul deschis se caracterizează prin absenţa măsurilor de prevenire materiale şi fizice împotriva evadării (astfel ca ziduri, lacăte, bare, supraveghetori îmarmaţi sau alţi supraveghetori însărcinaţi cu securitatea aşezămîntului) ca şi printr-un regim bazat pe o disciplină liber consfinţită şi pe sentimentul răspunderii deţinuţilor faţă de colectivul în care trăiesc. Acest regim încurajează deţinutul să uzeze de libertăţile oferite, fără a abuza de acestea. Aceste sînt caracteristicile care deosebesc aşezămîntul deschis faţă de alte tipuri de aşezăminte, dintre care unele se inspiră chiar din aceste principii, dar fără a le realiza complet.

II — Aşezămîntul deschis trebuie, în principiu, să fie o instituţie autonomă; el poate, totuşi, în caz de nevoie, să fie anexat la un aşezămînt de alt tip, formînd o secţie a acestuia.

REP are preveri similare:

Disciplina şi pedeapsa:

Regula 33

Desciplina şi ordinea vor fi menţinute în interesul securităţii, vieţii ordonate a comunităţii şi ţelului instituţiei.

Regula 34

1 — Nici un deţinut nu va fi folosit în serviciul instituţiei în nici un spaţiu disciplinar.

2 — Această regulă nu va împiedica totuşi buna funcţionare a aranjamentelor în care activităţile sociale, educaţionale sau sportive şi responsabilităţile sînt realizate sub stricta supraveghere a deţinuţilor care sînt alcătuiţi în grupuri, în scopul participării lor la desfăşurarea acestor programe.

Regula 35

Următoarele aspecte vor fi reglementate şi ele sînt dependente de lege sau de regulamentul unui autorităţi competente:

a) purtarea ce constituie o ofensă disciplinară;

b) tipul şi durata pedepsei care se impune;

c) autoritatea competentă să decidă astfel de pedepse;

d) accesul la procesul de recurs şi la autoritatea care-l hotărăşte.

Regula 36

1 — Nici un deținut nu va fi pedepsit decît în concordanță cu termenii unei astfel de legi sau regulament și niciodată de două ori pentru același lucru.

2 — Rapoartele despre reaua purtare vor fi prezentate cu promtitudine către autoritatea competentă care va hotărî asupra lor fără nici o întîrziere.

3 — Nici un deținut nu va fi pedepsit dacă nu a fost formulată injuria sau vina ce i se aduce și dacă nu i se asigură posibilitatea adecvată de a se apăra.

4 — Acolo unde este necesar și util, deținuților li se va permite să-și realizeze apărarea cu ajutorul unui interpret.

Regula 37

Pedepsele colective, pedeapsa corporală, pedepsirea prin izolare în celulă fără lumină și toate pedepsele crude, inumane sau degradante se vor interzice cu desăvîrșire a fi folosite drept pedepse pentru abateri disciplinare.

Regula 38

1 — Pedepsirea prin încarcerare disciplinară și orice altă pedeapsă care ar putea avea un efect contrar asupra sănătății fizice sau mentale a deținutului vor fi practicate doar atunci cînd medicul instituției, după examinare, certifică în scris că deținutul este apt să le execute.

2 — În nici un caz o astfel de pedeapsă nu va fi contrară sau nu se va îndepărta de la prevederile stabilite în Regula 37.

3 — Medicul instituției va vizita zilnic deținuții aflați în executarea unor astfel de pedepse și va sfătui directorul dacă este necesar terminarea sau întreruperea pedepsei pe motive de sănătate fizică sau mentală.

Căile de constrîngere:

Regula 39

Folosirea lanțurilor și a fiarelor este interzisă. Cătușe, cămăși de forță și alte obiecte de constrînegere nu vor fi niciodată aplicate drept pedeapsă. Ele nu vor fi folosite decît în următoarele împrejurări:

a) dacă este necesar, ca o măsură de precauție împotriva evadării în timpul unui transfer, fiind însă înlăturate atunci cînd un deținut apare în fața unei autorități judiciare sau administrative dacă autoritatea nu hotărește altfel;

b) pe motive medicale sub îndrumarea și supravegherea medicului;

c) prin ordinul directorului, dacă toate celelalte metode de constrîngere eșuează, în scopul protejării unui deținut de la încercări de automutilare, rănirea celorlalți sau pentru a preveni daune serioase aduse proprietății; în astfel de cazuri directorul va trebui să consulte de urgență medicul și să raporteze imediat autorității administrative superioare.

Regula 40

Termenii și natura de utilizare a căilor de constrîngere autorizate în paragraful precedent vor fi hotărîte prin lege sau prin regulament. Astfel de mijloace nu se vor aplica timp mai îndelung decît absolut necesar.

Partea a III-a

Personalul

Regula 51

Ținînd seama de importanța fundamentală a personalului închisorii în realizarea unei conduceri adecvate a instituțiilor și de socpul obiectivelor organizatorice și de tratament ale acestui personal, administrațiile de închisori vor acorda o mare atenție îndeplinirii regulilor ce privesc personalul.

Regula 52

Personalul închisorii va fi permanent încurajat prin pregătire și stiluri de conducere pozitive — care să-i înspire și să-i încadreze în norme normale, să dea dovadă de o eficiență ridicată, să-i facă să se achite de obligațiile ce le revin în această manieră.

Regula 53

Administrația închisorii va considera ca o sarcină importantă informarea continuă a opiniei publice despre rolul sistemului penitenciarul și munca personalului pentru a încuraja astfel înțelegerea de către public a importanței contribuției lor la dezvoltarea societății.

Regula 54

1 — Adminsitrația penitenciarului va realiza o alegere atentă la recrutarea personalului și va înlesni întrunirile ulterioare ale întregului personal. Un accent special se va pune asupra integrității, umanității, capacității profesionale și aptitudinilor personalului pentru acest gen de muncă.

2 — Personalul va fi numit permanent, drept personal de deservire al penitenciarului, va avea statutul de funcționar public cu asigurarea menținerii acestuia doar pe baza bunei conduite, a eficienței, a unei bune sănătăți fizice și mentale și cu un nivel adecvat de educație (pregătire).

Salariile vor fi de așa natură încît să atragă și să rețină bărbați și femei potrivite acestui mod de lucru; beneficiile muncii și condițiile în care se desfășoară munca vor fi cît mai favorabile asigurării unei bune desfășurări acestui gen de muncă.

3 — Ori de cîte ori este necesar să se angajeze personal cu jumătate de normă, criteriile de selectare se vor aplica la fel ca și pentru ceilalți.

Regula 55

1 — La recrutare sau după o perioadă potrivită de experiență practică, personalului i se va organiza un curs de pregătire în ceea ce privește îndatoririle generale sau speciale, și va fi supus la testări teoretice și practice, excepție făcînd acele cazuri care, prin pregătirea lor profesională, fac acest lucru nenecesar.

2 — Pe parcursul carierei, întregul personal îşi va menţine şi îşi îmbunătăţi cunoştinţele şi capacitatea profesională prin cursurile de pregătire profesională organizate de către administraţie la intervale de timp potrivite.

3 — Se vor face toate aranjamentele necesare pentru lărgirea experienţei şi îmbunătăţirea pregătirii personalului.

4 — Pregătira personalului va include instruirea în conformitate cu prevederile Regulilor europene pentru penitenciare şi cu cele ale Convenţiei europene pentru drepturile omului.

Regula 56

Toţi membrii personalului se vor purta permanent în aşa fel încît comportamentul lor să constituie întotdeauna un exemplu şi să impună respect.

Regula 57

1 — Pe cît posibil, personalul va cuprinde un număr suficient de specialişti cum ar fi psihiatri, psihologi, asistenţi sociali, profesori, instructori de educaţie fizică şi de sport.

2 — Aceşti specialişti, precum şi personalul de alte specialităţi vor fi angajaţi normal, pe bază de angajament definitiv. Acest gen de angajament nu va exclude lucrătorii cu jumătate de normă sau lucrătorii voluntari cînd acest lucru este potrivit şi este în beneficiul creşterii nivelului sprijinului şi pregătirii programului de tratament.

Regula 58

1 — Administraţia închisorilor va asigura ca fiecare închisoare să aibă permanent un director, un director delegat şi alte oficialităţi autorizate.

2 — Directorul instituţiei va trebuie să fie pregătit pentru postul pe care îl ocupă, dovedind că are caracterul, abilitatea administrativă şi pregătirea profesională în concordanţă cu munca pe ce o va presta şi că are experienţa necesară.

3 — Directorul va fi numit definitiv şi va trebui să dovedească accesibilitate la cerinţele impuse de administraţia penitenciarelor în ce priveşte instrucţiunile de conducere.

4 — Cînd două sau mai multe instituţii se află sub conducerea unui singur director, fiecare dintre ele va fi vizitată la intervale de timp regulate. Un responsabil oficial va fi însărcinat cu fiecare dintre aceste instituţii.

Regula 59

Administraţia va introduce forme de organizare şi sisteme de conducere care să uşureze comunicarea dintre diferite categori de personal ale instituţiei, cu precădere în vederea asigurării cooperării dintre diferite servicii şi în particular, pentru respectarea tratamentului şi a resocializării deţinuţilor.

Regula 60

1 — Directorul, delegatul şi majoritatea personalului instituţiei trebuie să fie capabili să vorbească limba celui mai mare număr de deţinuţi sau o limbă înţeleasă de cea mai mare parte dintre aceştia.

2 — Ori de cîte ori este necesar şi util se vor folosi serviciile unui interpret.

Regula 61

1 — Aranjamentele vor fi astfel făcute încît să asigure în permanenţă prezenţa unui medic practician calificat şi aprobat care să acorde fără nici o întîrziere asistenţă în cazurile urgente.

2 — În instituţiile care nu sînt deservite de către unul sau mai mulţi medici permanent, temporar un medic sau un cadru medical autorizat aparţinînd serviciilor medicale va deservi instituţia pentru a acorda asistenţă medicală necesară, în mod regulat.

Regula 62

Numirea personalului în instituţii sau în locurile de detenţie a deţinuţilor de sex opus este încurajată.

Regula 63

1 — Personalul instituţiilor nu va face uz de forţă împotriva deţinuţilor decît în cazul autoapărării sau în cazurile de evadare, de rezistenţă fizică activă sau pasivă la un ordin bazat pe o lege sau regulament. Personalul care este nevoit să recurgă la forţă o va face doar limitat şi va raporta de îndată incidentul directorului instituţiei.

2 — Personalului i se va asigura o pregătire tehnică specială în vederea creării unui sistem de apărare contra deţinuţilor agresivi.

3 -- Cu excepţia împrejurărilor speciale, îndeplinirea de către personal a sarcinilor care îl aduc în contact direct cu deţinuţii nu se va face purtînd arme. Mai mult, personalul nu trebuie în nici o împrejurare să fie dotat cu arme, decît dacă este pe deplin pregătit să le folosească.

LEP are următoarele articole care se referă la măsuri disciplinare şi recompense, cît şi la personal:

Secţiunea a V-a

Măsuri disciplinare şi recompense

Art. 21

Pentru încălcarea regulilor de disciplină, se poate lua împotriva condamnaţilor una din următoarele măsuri disciplinare:

a) mustrarea;

b) retragerea unuia, a mai multora, sau a tuturor drepturilor de a primi vizite, pachete, de a primi şi trimite corespondenţă, pentru perioada la care au dreptul;

c) izolarea simplă, pînă la 15 zile;

d) izolarea severă, pînă la 10 zile, numai cu avizul medicului penitenciarului;

e) transferarea pe o durată de 3 pînă la 12 luni pentru executarea pedepsei la un penitenciar unde se apică un regim restrictiv.

Măsurile prevăzute la literele a-d se iau de către comandantul penitenciarului. Izolarea severă poate fi prelungită, cu avizul medicului locului de deținere, peste 10 zile, numai cu aprobarea directorului general al Direcției generale a penitenciarelor, la propunerea comandantului.

Art. 22

Împotriva condamnaților minori nu se poate lua măsura retragerii dreptului la corespondență, izolării severe și a transferării la un penitenciar cu regim restrictiv, iar măsura izolării simple nu poate fi luată pe o durată mai mare de 10 zile.

Femeilor gravide nu li se pot apica măsurile prevăzute la art. 21 lit. c, d și e.

Art. 23

Condamnaților care dau dovezi temeinice de îndreptare, sînt disciplinați, muncesc conștiincios, îndeplinesc sau depășesc în mod obișnuit normele de producție, ori ale căror propuneri de invenții, inovații și raționalizări sînt însușite de organele competente, li se pot acorda de comandantul penitenciarului următoarele recompense:

a) suplimentarea drepturilor la pachete, vizite și corespondență;

b) ridicara unei măsuri discipinare luate anterior.

Art. 24

Comisia de prpuneri pentru liberarea condiționată poate propune pentru grațiere pe condamnații care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23, precum și pe cei care se află în una din următoarele situații:

a) au salvat ori și-au pus în pericol viața pentru a salva persoane sau bunuri proprietate socialistă de la incendii, inundații ori alte calamități;

b) au elaborat lucrări științifice, recunoscute de organele competente și care, prin aplicarea lor în practică, contribuie la dezvoltarea economiei naționale ori a științei;

c) au adus o contribuție însemnată la activitatea de reeducare a celorlalți condamnați;

d) au prevenit sau zădărnicit acțiuni ostile din partea unor condamnați, evadări, atacuri asupra persoanlului de pază sau alte asemenea fapte.

Secțiunea a VI-a

Liberarea condiționată

Art. 25

Condamnații care sînt stăruitori în muncă, disciplinați și dau dovezi temeinice de îndreptare, precum și condamnații care nu au fost folosiți niciodată la muncă ori nu mai sînt folosiți, dar dau dovezi temeinice de disciplină și îndreptare, ținîndu-se seama și de antecedentele lor penale, pot fi liberați condiționat înainte de executarea în întregime a pedepsei, în condițiile art. 59 și 60 din Codul penal.

Pentru determinarea părții din pedeapsă care poate fi considerată ca executată pe baza muncii prestate ce ține seama de starea de minoritate și de procentele de înplinire a normelor de muncă.

În vederea acordării liberării condiționate se ține seama și de munca prestată în timpul arestării preventive.

Art. 26

Pedeapsa ce poate fi considerată ca executată pe baza muncii prestate, în vederea acordării liberării condiționate, se calculează astfel:

a) pentru depășirea normei cu 5 pînă la 10%, șase zile executate pentru cinci zile muncite; pentru depășirea normei cu 10 pînă la 20%, cinci zile executate pentru patru zile muncite, pentru depășirea normei cu 20% sau mai mult, patru zile executate pentru trei zile muncite;

b) în cazul condamnaților minori, pentru îndeplinirea normei sau depășirea acesteia pînă la 5%, patru zile efectuate pentru trei zile muncite; pentru depășirea normei cu 5 pînă la 10%, trei zile executate pentru două zile muncite; pentru depășirea normei cu 10% sau mai mult, două zile executate pentru o zi muncită;

c) pentru municle productive care nu se pot norma cu șase zile executate pentru cinci zile muncite, iar în cazul condamnaților minori, patru zile executate pentru trei zile muncite;

d) pentru muncile gospodărești cu caracter permanent, necesare penitenciarului, precum și pentru supravegherea altor condamnați, cinci zile executate pentru patru zile muncite, iar în cazul condamnașilor minori trei zile executate pentru două zile muncite;

e) pentru condamnații care au elaborat lucrări științifice, sau ale căror propuneri de invenții, inovații sau raționalizări au fost însușite de organele competente, sau care au desfășurat alte activități deosebite, trei zile executate pentru două zile muncite, pe timpul afectat acestor activități.

Art. 27

În vederea liberării condiționate, funcționează la fiecare penitenciar o comisie de propuneri.

Comisia este alcătuită din președinte și patru membri.

Președintele comisiei este procurorul delegat al procuraturii județene în a cărui rază teritorială se află penitenciarul.

Comandantul penitenciarului este membru de drept în comisie. Ceilalți membri se desemnează de către comandant, din rîndul personalului subordonat care ocupă funcțiile prevăzute în regulament. Comisia are un secretar, care este șeful evidenței condamnaților.

Art. 28

Comisia prevăzută la art. 27 examinează situația fiecărui condamnat, pentru a constata dacă sînt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 59 și 60 din Codul penal, întocmind un proces-verbal în care se consemnează modul de

comportare a condamnatului în penitenciar şi la locul de muncă, date cu privire la munca prestată şi, cînd este cazul, propunerea pentru liberare condiţionată.

Procesul-verbal prin care se constată că sînt întrunite condiţiile cerute pentru liberarea condiţionatî se înaintează judecătoriei în a cîrei rază teritorială se află penitenciarul, în vederea aplicării dispoziţiilor art. 450 din Codul de procedură penală.

În cazul în care comisia constată că cel condamnat nu întruneşte condiţiile pentru a fi liberat, fixează un termen pentru reexaminarea situaţiei acestuia, termen care nu poate fi mai mare de un an. Totodată, pune în vedere condamnatului că se poate adresa direct instanţei.

Cînd condamnatul se adresează direct instanţei cerînd liberarea condiţionată, odată cu cererea se trimite şi procesul-verbal al comisiei de propuneri.

Secţiunea a VII-a

Paza condamnaţilor şi accesul liber la locurile de deţinere

Art. 29

Paza exterioară a penitenciarelor, supravegherea şi escortarea condamnaţilor se fac cu personal anume instruit, luîndu-se măsuri pentru preîntîmpinarea sustragerii condamnaţilor de la executarea pedepsei închisorii.

Art. 30

În exercitarea atribuţiilor de supraveghere, au acces în locurile de deţinere şi de muncă preşedintele tribunalului sau judecîtorului delegat de acesta şi procurorul competent potrivit legii. De asemenea, au acces delegaţii organelor cu atribuţii de control, precum şi persoanele autorizate de ministerul în acîrui subordine se găsesc locurile de deţinere.

RI are următoarele prevederi referitor la aspectele legate de personal, legăturile dintre personal şi deţinuţi, pedepse:

Capitolul VII

Relaţiile deţinuţilor

[...]

c) Cu cadrele penitenciarului:

Deţinuţii au obligaţia ca atunci cînd se prezintă în faţa personalului penitenciarului să folosească următoare formulă de raport: „Bună (dimineaţa, ziua, seara), domnule ... (gradul)".

În relaţiile cu deţinuţii, cadrele penitenciarului vor folosi după caz formule „domnule deţinut" sau „deţinut ..." (numele)

La deschiderea camerelor de deţinere, după atenţionare, deţinuţii se vor încolona în spaţiile libere existente, adoptînd o poziţie decentă, cu faţa către cel intrat. (excepţie apelul de dimineaţă şi seara).

În relaţie cu cadrele penitenciarului deţinuţii mai au următoarele obligaţii:

- să stea descoperit cu boneta (căciula) în mîna dreaptă lăsată lîngă corp în poziţia de drepţi, pe timpul cît raportează şi la 3 paşi de cel căruia îi raportează;

- să răspundă pe scurt cînd este întrebat, fără a gesticula şi fără a se abate de la subiectul întrebării;

- să aibă o ţinută corespunzătoare, îngrijită şi încheiată la toţi nasturii, în toate cazurile, cînd se prezintă în faţa personalului penitenciarului;

- în timpul servitului mesei, deţinuţii la intrarea unui salariat al administraţiei penitenciarului, ori organ de control, cel care a văzut primul din persoanele indicate prevesteşte pe ceilalţi deţinuţi cu cuvîntul „ATENŢIUNE" la care toţi deţinuţii încetează orice acitivitate, fără a se ridica de la masă;

- după ce li se dă permisiunea se continuă servitul mesei;

- dacă una din persoanele indicate se apropie de un deţinut care stă la masă şi li se adresează cu o întrebare, deţinutul se ridică în picioare, după care răspunde pe scurt la întrebare;

- la sosirea unui cadru la infirmerie sau spital deţinuţii bolnavi aflaţi în paturi, vor rămîne în poziţia în care se găsesc şi vor răspunde numai dacă sînt întrebaţi;

- deţinuţii sînt obligaţi să salute cadrele penitenciarului şi organele de control în toate împrejurările cînd se întîlnesc cu aceştia, atît în incinta penitenciarului cît şi la punctul de lucru descoperindu-se şi rostind formula „BUNĂ ZIUA".

Nerespectarea acestor reguli de ordine interioară atrage după sine şi aplicare măsurii disciplinare corespunzătoare.

Capitolul XII

Atribuţiile deţinuţilor cu responsabilităţi

Atribuţiile şefului de detaşament

-este obligat să urmărească respectarea organizării interioare în cadrul detaşamentului şi locului de muncă;

- organizarea activităţilor productive pe echipe şi indivizi la punctele de lucru;

- urmăreşte în permanent prezenţa deţinuţilor la locul de muncă şi orice intenţie sau pregătire de evadare, o raportează supraveghetorului;

- urmăreşte respectarea N. T. S. şi P. S. I.;

- urmăreşte ca deţinuţii să folosească în mod raţional utilajele, uneltele şi materia primă, prevenind distrugerea şi uzura anormală a acestora;

- asigură folosirea la maximum a posibilităţilor de economisire a energiei eletrice, calorice, a apei, precum şi a altor materii prime;

- să susţină iniţiativele a deţinuţilor, iniţiative creatoare în folosul procesului de producţie;

- să raporteze supraveghetorului de la punctul de lucru, cînd constată că unii deţinuţi păstrează obiecte interzise, asupra lor, stabilesc diferite legături, sau încearcă să comită abateri disciplinare, ori acte antisociale;

- în activitatea sa este ajutat de deţinuţii şefii de echipă şi deţinuţii cu alte responsabilităţi;

Atribuţiile şefului de cameră

- şeful de cameră este numit de comandantul penitenciarului (secţiei), şi se subordonează direct supraveghetorului de serviciu; (cînd şeful de cameră este numit şi şef de detaşament va îndeplini şi atribuţiile acestuia); în activitatea sa este ajutat de şeful de echipă;

- şeful de cameră răspunde de efectuarea şi menţinerea curăţeniei şi respectarea regulilor de ordine interioară în camera de deţinere, urmînd ca toţi deţinuţii din cameră să se încadreze în activitatea ordonată prin programul zilnic. Şeful camerei este obligat să poarte permanent ecusonul stabilit de comandantul penitenciarului;

a) Activităţi desfăşurate dimineaţa

- la semnalul „DEŞTEPTAREA" ia măsuri ajutat de şefii de echipă, ca toţi deţinuţii să coboare din paturi şi să se echipeze sumar;

- după echiparea sumară ia măsuri ca deţinuţii să treacă pe echipe la desfăşurarea activităţilor de dimineaţă (spălarea, echiparea totală, aranjatul paturilor, ridicarea alimentelor personale de la camera de alimente şi a altor obiecte necesare în timpul zilei);

- şeful de cameră urmăreşte ca fiecare echipă să îşi desfăşoare activitatea în ordinea stabilită în aşa fel încît să nu se creeze aglomeraţie la spălător, grupul sanitar, camera de alimente sau în alte locuri, trecerea echipelor de la o activitate la alta se efectuează la ordinul supraveghetorului;

- la semnalul supraveghetorlui, anunţă şefii de echipă să treacă la pregătirea pentru masă, ia în primire de la supraveghetor vasele şi cuţitele şi le distribuie la cameră la şefii de echipă;

- după introducerea hranei la cameră urmăreşte ca aceasta să fie împărţită corect deţinuţilor de către echipa de serviciu, şeful de cameră începe să servească masa, după ce hrana a fost distribuită tuturor deţinuţilor;

- ia măsuri pentru strîngerea veselei, ridică cuţitele de la şefii de echipă şi le predă supraveghetorului;

- după servitul mesei verifică modul în care se efectuează curăţenia şi ia măsuri pentru efectuarea remedierilor necesare;

- atrage atenţia deţinuţilor din cameră să nu aibă asupra lor echipament în plus peste cel prevăzut în normele de ordine interioară;

- raportează supraveghetorului dacă sînt deţinuţi bolnavi şi care solicită vizită medicală;

- transmite deţinuţilor ordinul de a se pregăti în vederea deplasării la locul de muncă;

- în cazul deţinuţilor care nu muncesc, şeful camerei urmăreşte ca deţinuţii să se încadreze, pe echipe în activităţile ordonate de cadrele penitenciarului şi să păstreze ordinea, disciplina şi curăţenia pe timpul acestor activităţi;

b) Activităţi desfăşurate după terminarea programului de muncă.

- imediat după sosirea de la punctul de lucru şi intrarea în cameră de deţinere, şeful de cameră asigură desfăşurarea programului conform ordinelor supraveghetorului de serviciu, urmărind curăţirea echipamentului şi respectarea igieniei individuale;

- în vederea servirii mesei de seară, execută aceleaşi activităţi ca pe timpul mesei de dimineaţă;

- la ordinul supraveghetorului de la camere, pregăteşte deţinuţii pentru activităţi cultural-educative şi urmăreşte ca acestea să se desfăşoare în ordine şi în timpul stabilit de administraţia penitenciarului;

- să ia măsuri ca toţi deţinuţii să se încadreze în activitate ordonată, le atrage atenţia să nu aibă alte preocupări şi raportează imediat supraveghetorului neregulile constatate;

- cînd activităţile cultural-educative se desfăşoară la club asigură respectarea ordinei şi disciplinei de către deţinuţii din cameră;

- la semnalul „Pregătire pentru apel" ia măsuri ca deţinuţii să fie în ţinuta corectă şi ordonată şi să ocupe locurile şi poziţiile stabilite;

- cu ocazia apelului, prezintă raportul ofiţerului de serviciu cu formula stabilită prin regulile de ordine interioară, după efectuarea apelului la camera repsectivă, raportează ofiţerului de serviciu problemele care nu suferă amînarea;

- la începerea programului administrativ, pune la dispoziţia şefilor de echipă, ace, nasturi, aţă şi celelalte materiale primite de la supraveghetor, necesare pentru repararea echipamentului şi asigură respectarea de către deţinuţii a igienei individuale

- primeşte raportul şefilor de echipă asupra echipamentului şi încălţămintei ce trebuie schimbată şi raportează supraveghetorului de la cameră;

- la semnalul „Stingerea" ia măsuri ca toţi deţinuţii să se urce în paturi şi să se culce;

c) Alte activităţi

- se trezeşte ori de cîte ori îl solicită plantonul în timpul nopţii pentru rezolvarea unor probleme urgente ca: îmbolnăviri ale unor deţinuţi, încercări de sinucidere, defectele reţelei electrice, incendii, încălcări ale ordinei şi disciplinei pe timpul nopţii sau alte evenimente deosebite, în raport cu situaţia concetă va rezolva singur problemele sau va solicita ajutorul şefilor de echipe sau a supraveghetorului în mod obligatoriu va raporta despre evenimentul produs;

- în caz de îmbolnăviri grave sau încercări de sinucidere va lua de îndată măsuri de prim ajutor împreună cu deţinutul responsabil cu problemele sanitare, special instruit de medicul penitenciarului;

- la ordinul supraveghetorului ia măsuri ca toți deținuții să facă baie și urmărește ca fiecare să ia asupra lor cele necesare pentru îmbăiat;

- în cadrul programului de tuns și bărbierit, stabilește ordinea echipelor, urmărește modul în care își desfășoară activitatea deținuții frizeri, raportînd supraveghetorului orice încălcare de către aceștia a regulrilor de ordine interioară;

- la solicitarea șefilor de echipă, pregătește deținuții care trebuie scoși la raportul supraveghetorului sau ofițerului de serviciu.

- ia măsuri pentru asigurarea integrității obiectelor de uz personal ale deținuților, depistează deținuții care încearcă să sustragă obiecte sau alimente de la alți deținuți, ori încearcă să le procure pe alte căi, raportînd supraveghetorului de la cameră;

- raportează supraveghetorului toate problemele care se ivesc în cadrul camerei;

- ori de cîte ori intră în cameră un cadru militar previne deținuții prin cuvîntul „ATENȚIUNE", la care deținuții încetează activitățile și se întorc cu fața către ușă, apoi va raporta cu formula stabilită prin regulile de ordine interioară, de asemenea va raporta și altor persoane care intră în cameră însoțite de ofițerul de serviciu;

- să urmărească ca toți deținuții, să cunoască și să resecte regurile de ordine interioară;

- să mențină ordinea și disciplină în cameră, respectînd programul stabilit de comandantul penitenciarului;

- să atenționeze deținuții la intrarea unui cadru în cameră și să dea raportul, conform formulei stabilită în R.O.I.;

- să controleze deținuții cu alte responsabilități din cameră asupra modului de îndeplinire a sarcinilor de serviciu ce le revin;

- să urmărească prezență deținuților în cameră, să prevină bătăile, jocurile de noroc, sau alte acțiuni interzise de regulament;

- să asigure încadrarea deținuților în activitățile cultural-educative și politice, programate la camere;

- scoate la raportul supraveghetorului deținuții care solicită raportul comandantului sau altor cadre;

- organizează serviciile de autogospodărie în camere;

- solicită sprijinul supraveghetorului prin folosirea mijloacelor de semnalizare, raportînd acestuia neregulile constatate;

- îi este interzisă folosirea deținuților în scopuri personale sau însușirea bunurilor acestora în schimbul diferitelor favoruri;

- răspunde de scoaterea din cameră a deținuților pentru școlarizare și calificare;

- în acitivitatea sa este ajutat de șefii de echipă și de ceilalți deținuți cu responsabilități;

Atribuțiile șefului de echipă

- șeful de echipă este numit de comandantul penitenciarului (secției) și răspunde față de cadrele penitenciarului, (de respectarea regulilor de ordine interioară de către toți deținuții din echipă), poartă ecusonul stabilit din ordinul comandantului penitenciarului;

a) Activități executate în cameră în cursul dimineții

- la semnalul „Deșteptarea" urmărește ca toți deținuții din echipă să coboare din paturi cu excepția celor scutiți medical și să se încadreze în programul ordonat;

- urmărește echiparea sumară (pînă la brîu) a deținuților din echipă, spălarea, aranjatul paturilor, echiparea totală, ridicarea alimentelor personale de la camera de alimente și a altor obiecte personale necesare în cursul zilei pe punctul de lucru;

- asigură pregătirea deținuților pentru servirea mesei;

- urmărește distribuirea hranei, primește cuțitele de la șeful de cameră și le dă deținuților pentru tăiatul alimentelor;

- după servitul mesei predă cuțitele șefului de cameră și strînge vesela în vederea scoaterii ei din cameră;

- repartizarea fiecărui deținut sarcinile ce îi revin echipei cu ocazia efectuării curățeniei de dimineață;

- după efectuarea curățeniei, șeful de echipă urmărește modul în care deținuții își ocupă locurile în formație în vederea ieșirii la muncă, dacă aceștia sînt echipați cu ținuta ordonată și raportează șefului de cameră dacă sînt deținuți care solicită vizită medicală;

b) Activitățile desfășurate pe timpul deplasării la punctele de lucru

- după deplasarea pe locul de efectuarea percheziției individul le urmărește ca toți deținuții din echipă să se pregătească pentru percheziție la apelul de dimineață;

- urmărește ca toți deținuții să se îmbrace în ordine în mijloacele de transport, să-și ocupe locurile stabilite și să respecte obligațiile ce le revin pe timpul transportului;

- la ordinul supraveghetorului punctului de lucru primește de la șeful detașamentului materialele, sculele, uneltele și le repartizează deținuților din echipă;

- urmărește ca fiecare deținut să se încadreze în programul de muncă ordonat, raportînd șefului de detașament toate cazurile de nerespectarea programului;

- mobilizarea deținuților la muncă, în primul rînd prin exemplu personal;

- urmărește în permanență prezența deținuților la locul de muncă, raportînd șefului de detașament toate cazurile de folosire a locului de muncă fără aprobare;

- permite deplasarea deținuților pe rînd pentru necesități fiziologice, urmărind să nu plece de la locul de muncă mai mulți deținuți în același timp și înapoierea acestora;

- la terminarea lucrării repartizate, ia măsuri ca deținuții din echipă să aştepte în ordine venirea supraveghetorului punctului de lucru;

- urmăreşte ca deținuții din echipă să discute, folosind expresii civilizate şi să nu angajeze discuții contradictorii între ei sau cu personalul beneficiarului;

- cînd se execută lucrări în apropierea zonei interzise a punctului de lucru se urmăreşte ca nici un deținut să nu intre fără aprobare în zonă neînsoțit, raportînd imediat şefului de detaşament;

- este interzis ca şeful de echipă să ordone sau să permită executarea de către deținuți a altor lucrări în afara celor stabilite de şeful punctului de lucru;

- urmăreşte respectarea de către deținuți a normelor de protecție, în caz de accident în muncă ia măsuri de acordare a primului ajutor şi raportează de îndată supraveghetorului punctului de lucru;

- urmăreşte deținuții din echipă să nu stabilească relații cu personalul beneficiarului să nu solicite acestuia bani, țigări sau diverse obiecte sau servicii, şeful de echipă este obligat să raporteze de îndată orice încălcare a interdicțiilor stabilite pentru deținuți;

- pe timpul lucrului ia măsuri ca deținuții din echipă să efectueze lucrări de bună calitate, asigurînd respectarea procesului tehnologic de producție, de asemenea ia măsuri pentru folosirea judicioasă a timpului de lucru;

- la semnalul pentru pauza de masă, asigură depunerea sculelor şi uneltelor la locul stabilit şi se deplasează cu formația spre locul de servire a mesei;

- după servirea mesei ia măsuri ca toți deținuții să predea vesela şi tacîmurile, în timpul rămas pînă la terminarea pauzei urmăreşte ca echipa să se odihnească la locul stabilit şi nu permite deținuților să se deplaseze în alte locuri;

- la ordinul de începere a lucrului, încolonează deținuții şi se deplasează la locul de muncă;

- la terminarea programului de lucru, organizează curățenia locului de muncă, pregăteşte materialul necesar pentru ziua următoare, asigură strîngerea sculelor şi se deplasează cu echipa la magazia de scule unde predă sculele şi uneltele, urmărind ca să nu rămînă asupra deținutului unelte, materiale sau bunuri care aparțin beneficiarului;

- după predarea sculelor se deplasează cu echipa la locul de adunare în vederea apelului;

- ia măsuri pentru respectarea de către deținuții din echipă a obligațiilor stabilite pe timpul transportului de la punctul de lucru la penitenciar;

c) Activitățile desfăşurate în cameră după programul de muncă

- după sosirea de la punctele de lucru şi intrarea în cameră, la ordinul şefului de cameră se încadrează împreună cu deținuții din echipă în programul de seară, începînd cu curățenia îmbrăcămintei şi igienei individuale;

- în ordinul supraveghetorului transmis de şeful camerei se deplasează cu deținuții din echipă la camera de alimente pentru ridicarea alimentelor, apoi pregăteşte echipa pentru masă, aşteptînd distribuirea veselei, tacîmurile şi a hranei;

- după servitul mesei ia măsuri pentru strîngerea veselei şi tacîmurilor şi predă cuțitele şefului de cameră;

- pe timpul desfăşurării activităților cultural-educative în cameră, urmăreşte ca toți deținuții să se încadreze în programul ordonat şi nu le permite să doarmă sau să aibă alte preocupări raportînd orice nereguli şefului de cameră;

- cînd activitățile cultural-educative cu deținuții din echipă se desfăşoară la club, urmăreşte ca aceştia să păstreze ordinea şi disciplina;

- la semnalul „Pregătirea pentru apel" urmăreşte ca deținuții să fie echipați regulamentar, să-şi ocupe locul în formație pentru apel, şi le atrage atenția să respecte ordinea şi disciplina pe timpul apelului;

- în timpul programului administrativ verifică ținuta deținuților şi urmăreşte ca deținuții să efectueze micile reparații la echipament, raportează şefului de cameră deținuții cărora trebuie să li se înlocuiască îmbrăcămintea sau încălțămintea;

- la ordinul supraveghetorului transmis prin şeful de cameră conduce echipa la rastele special amenajate pentru a-şi aranja echipamentul şi încălțămintea, urmînd ca după semnalul „Stingerea" toți deținuții să se afle în paturi;

- şeful de echipă trebuie să cunoască toate problemele personale ale deținuților din echipă şi să raporteze şefului de detaşament pentru a-i prezenta la raportul supraveghetorului sau ofițerului de serviciu, atunci cînd situația impune:

- se subordonează şefului de detaşament şi răspunde de menținerea ordinei şi disciplinei, activitatea productivă şi prezența deținuților în cadrul echipei sale;

- organizează activitatea productivă în cadrul punctului de lucru, urmărind ca deținuții din echipă să folosească la maximum timpul de lucru, şi să respecte procesul tehnologic;

- nu permite deținuților să părăsească locul de muncă, unde au fost repartizați;

- urmăreşte ca deținuții din echipă să-şi păstreze locul în formație atît pe timpul deplasării la punctul de lucru cît şi în camera de deținere;

- în timpul cît se află în cameră, urmăreşte ca deținuții din echipa sa, să respecte programul de cameră şi să nu se ocupe cu activități interzise de regulament, antrenîndu-i în activități politico-educative şi culturale ordonate în cameră sau în orice alte locuri;

- toate neregulile constatate le va aduce la cunoştința şefului de detaşament, sau şefului de cameră;

- cunoaşte, îndrumă, controlează şi ajută deținuții cuprinşi în cursurile de şcolarizare şi calificare;

- pe timpul cît se află în activități politico-educative şi culturale, să ocupe locul în cadrul echipei sale, urmărind ca aceasta să păstreze ordinea şi disciplina;

- urmăreşte menținerea igienei personale, şi colective, atît la locul de muncă cît şi în cameră;

- previne şi combate abaterile din partea deţinuţilor din cadrul echipei sale;

- urmăreşte ca deţinuţii din echipă să respecte normele N. T. S. şi P. S. T;

- la ieşirea din cameră să-şi încoloneze echipa urmărind ca aceştia să aibă o ţinută regulamentară, dînd comenzi regulamentare (echipă drepţi, după mine marş, sau pas alergător);

- în mijloacele de transport va ocupa un loc de unde va putea urmări activitatea tuturor deţinuţilor din echipa sa;

- este interzis să folosească deţinuţii în scopuri personale, pretinderea din partea acestora a unor bunuri în schimbul unor favoruri;

Responsabil cultural de cameră

Deţinutului responsabil cultural de cameră în îndeplinirea responsabilităţilor sale, execută ordinele educatorului unităţii şi supraveghetorului de serviciu.

Responsabilul cultural de cameră are următoarele obligaţii:

- urmăreşte ca deţinuţii care au primit cărţi să le citească;

- urmăreşte modul în care deţinuţii păstrează cărţile împrumutate, verificînd starea lor atît la primire cît şi la restituire;

- ia măsuri ca în afara timpului afectat în programul pentru lectură, cărţile să se păstreze numai la locul stabilit în biblioteca de cameră;

- atrage atenţia deţinuţilor să nu rupă filele din cărţi, să scrie ori să deseneze pe cărţi;

- raportează supraveghetorului de serviciu prin şeful de cameră toate cazurile în care deţinuţii nu respectă regulile stabilite pentru folosirea şi păstrarea cărţilor;

- primeşte şi distribuie presa în cameră precum şi abonamentele deţinuţilor;

- în timpul special afectat în programul zilnic, citeşte cu voce tare articolele din presă stabilite de educator;

- raportează educatorului problemele care nu au fost înţelese din articolele citite în colectiv sau individual;

- restituie supraveghetorului de serviciu materialele de presă, după ce au fost citite;

- organizează circulaţia cărţilor, astfel ca să ajungă la fiecare deţinut;

- înainte de ora stingerii adună cărţile de la citiori şi le afişează în biblioteca de cameră;

- face popularizarea cărţilor noi apărute în bibliotecă deţinuţilor;

- raportează supraveghetorului sau educatorului, ori de căte ori constată că deţinuţii au rupt paginile sau au deteriorat cărţile pentru a se lua măsuri de imputare pentru cei vinovaţi;

- îşi aduce aportul la realizarea unor recenzii şi seri literare, articole de gazetă volantă pentru deţinuţii la dispoziţia şi îndrumarea educatorului;

- organizează concursuri de şah pe cameră astfel ca toţi deţinuţii să fie cuprinşi în această activitate;

- antrenează deţinuţii din cameră la această activitate, respectînd programul camerei;

- răspunde de integritatea pieselor de şah şi planifică jocul de şah în cameră, astfel ca să evite monopolizarea şahului de către unii deţinuţi;

- să nu permită folosirea tabelelor de şah pentru alte jocuri;

- să nu permită jocul de şah după ora stingerii;

- să raporteze supraveghetorului sau educatorului, toate neregulile care apar în legătură cu desfăşurara acestei activităţi;

- să prevină şi să combată abaterile în rîndul celorlalţi deţinuţi atît la cameră cît şi la locul de muncă;

Plantonul numit pe timpul nopţii

- răspunde de păstrarea liniştei şi ordinei pe timpul nopţii;

- nu permite deţinuţilor ca pe timpul nopţii să aibă alte preocupări (să fumeze, să joace şaj, să vorbească, să se adune în grupuri);

- să preîntîmpine furturile de alimente şi ţigări sau alte obiecte;

- în caz de îmbolnăvire a unui deţinut, să anunţe supraveghetorului prin bătăi în uşa camerei;

- să trezească plantonul care îl schimbă, atunci cînd i se ordonă;

- nu are voie să stea jos, să citească, să doarmă, să cînte, să fluiere şi în general să se ocupe cu alte îndeletniciri sau activităţi care duc la dezordine şi evenimente pe timpul nopţii;

- să prevină evadările, sinuciderile sau alte acţiuni neregulamentare din partea celorlaţi deţinuţi;

- să raporteze supraveghetorului, că s-a efectuat schimbarea şi numai cu aprobarea acestuia să se dezechipeze şi să se culce;

Atribuţiile responsabilului igienico-sanitar

Responsabilul cu probleme igienico-sanitare, în îndeplinirea atribuţiilor sale, se subordonează medicului unităţii, supraveghetorului de serviciu.

Capitolul XIII.

Măsuri disciplinare şi recompense

I. Pentru încălcarea regulilor de disciplină se poate lua împotriva condamnaţilor una din următoarele măsuri disciplinare:

a) mustrare

b) retragerea unuia, a mai multora, sau a tuturor drepturilor de a primi vizite, pachete, de a primi şi trimite corespondenţă, pentru perioada la care au dreptul;

c) izolarea simplă, pînă la 15 zile;

d) izolarea severă, pînă la 10 zile, numai cu avizul medicului penitenciarului;

e) transferarea pe o durată de 3 pînă la 12 luni pentru executarea pedepsei la un penitenciar unde se aplică un regim resctrictiv.

Măsurile prevăzute la lit. a-d se iau de către comandantul penitenciarului. Izolarea severă poate fi prelungită, cu avizul medicului locului de deținere, peste 10 zile, numai cu aprobarea directorului general al Direcției generale a penitenciarelor, fără a depăși în total 20 de zile. Transferarea la un penitenciar cu regim restrictiv se dispune de către directorul general al Direției generale a penitenciarelor, la propunerea comandantului.

II. Împotriva condamnaților minori nu se poate lua măsura retragerii dreptului la corespondență, izolării severe și a transferării la un penitenciar cu regim restrictiv, iar măsura izolării nu poate fi luată pe o durată mai mare de 10 zile.

III. Condamnaților care au dovezi temeinice de îndreptătate, sînt disciplinați, muncesc conștiincios, îndeplinesc sau depășesc în mod obișnuit normele de producție, ori ale căror propuneri de invenții, inovații și raționalizări sînt însușite de organele competente, li se poate acorda de comandantul penitenciarului următoarele recompense:

a) suplimentarea drepturilor la pachete, vizite și corespondență

b) ridicarea unei măsuri disciplinare luate anterior.

IV. În cazurile excepționale, ministerul justiției, la propunerea comandantului, poate acorda învoire din penitenciar pe o durată de cel mult 5 zile condamnaților care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23 pentru rezolvarea unor situații grave, familiale sau de altă natură.

V. Comisia de propuneri pentru liberarea condiționată poate propune pentru grațiere pe condamnații care îndeplinesc condițiile prevăzute în art. 23, precum și pe cei care se află în una din următoarele situații:

a) au salvat ori si-au pus în pericol viața pentru a salva persoane sau bunuri proprietate națională de la incendii, inundații, ori alte calamități;

b) au elaborat lucrări științifice, recunoscute de organele competente și care, prin aplicarea lor în practică, contribuie la dezvoltarea economiei naționale ori a științei;

c) au adus o cotribuție însemnată la activitatea de reeducare a celorlalți condamnați;

d) au prevenit sau zădărnicit acțiuni ostile din partea unor condamnați, evadări, atacuri asupra personalului de pază sau alte asemenea fapte.

Tabelul comparativ arată o serie de diferențe majore dintre prevederile internaționale și cele interne:

Prevederi	**Documente internaționale**	**Documente interne**
Alegerea atentă a personalului	**REP**, r. 54, al. 1 **ARM**, IX–X; XII; XIV	
Personal bine pregătit, cu statut de funcționar public	**REP**, r. 54, al. 2 **ARM**, IV—V	
Caracterul civil al personalului	**ARM**, VII	
Reglementarea portului armelor	**ARM**, VIII	
Salarii și condiții atractive	**REP**, r. 54, al. 2 **ARM**, VI	
Pregătire continuă	**REP**, r. 55 **ARM**, XI; XVI–XXIV	
Comportament exemplar	**REP**, r. 56	
Angajarea specialiștilor	**REP**, r. 57; 61 **ARM**, II	
Instituție condusă de un director	**REP**, r. 58 **ARM**, XIII	
Cooperare în cadrul personalului	**REP**, r. 59 **ARM**, III	
Majoritatea personalului să vorbească limba deținuților	**REP**, r. 60	
Angajarea femeilor pentru supravegherea deținuților de sex feminin	**ARM**, XV	
Încurajarea angajării celor de sex opus	**REP**, r. 62	
Informarea continuă a opiniei publice despre importanța instituției	**REP**, r . 53 **ARM**, I. 2	
Limitarea uzului de forță	**REP**, r. 63	
Respectarea fermă a ordinii și disciplinei	**ARM**, art 27	

Prevederi	Documente internaţionale	Documente interne
Folosirea deţinuţilor în spaţii disciplinare	**REP**, r. 34 **ARM**, art 28	**RI**, cap. XII
Regulamentul să aibă prevederi clare asupra pedepselor	**REP**, r. 35 **AP**, p. 30, al. 1 **ARM**, art 29	**RI**, cap. XIII, al. I–II **LEP**, art. 21–22
Pedeapsă numai dacă este prevăzută de o lege sau un regulament	**REP**, r. 36, al. 1 **ARM**, art 30, al. 1	
O singură pedeapsă pentru o singură abatere	**ARM**, art 30, al. 1	
Purtarea negativă consemnată în rapoarte	**REP**, r. 36, al. 2	
Dreptul la apărare al deţinutului	**REP**, r. 36, al. 3 **AP**, p. 30, al. 2 **ARM**, art 30, al. 2	
Interpret la nevoie în apărare	**REP**, r. 36, al. 4 **ARM**, art 30, al. 3	
Dreptul la recurs înaintea de a aplica măsura disciplinară	**AP**, p. 30, al. 2	
Interdicţia pedepselor colective	**REP**, r. 37	
Interdicţia pedepselor corporale, inumane, degradante	**REP**, r. 37 **ARM**, art 31	
Pedepsele care pot afecta sănătatea deţinutului aplicate doar cu acordul medicului	**REP**, r. 38 **ARM**, art 32	**RI**, cap. XIII, art I, pct. d **LEP**, art. 21, al. 2
Interdicţia folosirii lanţurilor şi fiarelor	**REP**, r. 39 **ARM**, art 33	
Interdicţia folosirii căilor de constrîngere drept pedeapsă	**REP**, r. 39 **ARM**, art 33	
Cazurile cînd pot fi folosite cătuşe, cămăşi de forţă; maniera de folosire	**REP**, r. 39–40 **ARM**, art. 33–34	
Recompense	**ARM**, art. 70	**RI**, cap. XIII, al. III–V **LEP**, art. 24–28
Raporturile personalului faţă de deţinuţi similare cu ale ofiţerilor faţă de soldaţi		**RI**, cap. VII, pct. c

În ciuda reglementărilor şi a practicii internaţionale, în România personalul penitenciar, deşi intră în subordinea Ministerului Justiţiei, este militarizat.* De aici decurg o serie de diferenţe dintre practica internaţională şi cea internă, deţinuţii fiind trataţi de personal (ofiţeri şi subofiţeri) ca şi cum ar fi soldaţi subordonaţi.

RI acordă atribuţii largi unor deţinuţi numiţi în diferite funcţii (cap. XII), între care şi supravegherea ordinii şi disciplinei, această categorie de deţinuţi avînd obligaţia de a raporta orice abatere. Ei nu au însă putere disciplinară, ci doar personalul căruia i s-a raportat problema. Atît **ARM**, cît şi **REP** limitează sistemul pe bază de autoguvernare, dar afirmînd că *nu se va împiedica buna funcţionare a aranjamentelor în care activităţile sociale, educaţionale sau sportive şi responsabilităţile sînt realizate sub stricta supraveghere a deţinuţilor* (**ARM**, art. 34. al. 2), dar această încredinţare trebuie să fie *sub control* (**REP**, art. 28, al. 2). Deşi activitatea şefilor de cameră, a şefilor de echipă etc. uşurează mult munca personalului, pentru evitarea unor abuzuri, activitatea lor trebuie în permanenţă supravegheată.

În domeniul pedepselor, nici **LEP**, nici **RI** nu clarifică toate aspectele lor, formulînd prea general: *pentru încălcarea regulilor de disciplină **se poate lua** împotriva condamnaţilor **una** din următoarele măsuri disciplinare...* (**LEP**, art. 21, **REP**, cap. XIII — s.n.). Măsurile disciplinare trebuie să fie formulate clar, cu înşirarea abaterilor şi pedeapsa prevăzută pentru fiecare în parte. Nu se prevede dreptul la apărare şi la recurs a deţinutului pedepsit. Doar persoana care poate hotărî aplicarea pedepsei este clar definită.

Izolarea severă, ca pedeapsă nu poate fi aplicată decît în cazul în care medicul aprobă această măsură, dar nu se prevede vizita zilnică de către medic a celui izolat.

---

* Conform declaraţiilor Ministrului Justiţiei, Valeriu Stoica, făcute încă în cursul lunii ianuarie 1997, personalul din penitenciare va fi demilitarizat.

Unele aspecte privind respectarea drepturilor universale în penitenciare

1. Dreptul la viaţă

Conform **CADO**, art. 2:

1. Dreptul la viaţă al oricărei persoane este proteguit de lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenţionat, decît în executarea unei sentinţe capitale pronunţate de un tribunal în cazul cînd infracţiunea este sancţionată cu această pedeapsă prin lege.

2. Moartea nu este considerată cauzată cu încălcarea acestui articol în cazul în care ea ar rezulta din recurgerea la forţă dovedită absolut necesară:

a. pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenţei nelegale;

b. pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deţinute.

România a semnat şi **Protocolul adiţional nr. 6 la CADO**, este valabil şi art. 1 din acest document:

Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă şi nici executat.

Garantarea dreptului la viaţă nu înseamnă doar interdicţia de a lua viaţa cuiva, ci şi stabilirea cauzei morţii de către un specialist independent, şi, în cazul în care este posibil ca moartea să fi fost provocată de o altă persoană, lansarea urmăririi penale şi condamnarea celui vinovat.

Deşi documentele internaţionale prevăd o anchetă medicală independentă de personalul penitenciarului în cazul în care decedează un deţinut, cele interne nu au nici o referire la acest aspect, prevăzînd doar latura moştenirii bunurilor deţinutului (**LEP**, art. 42: *În caz de moarte a unui condamnat, lucrurile, actele şi banii acestuia aflate la penitenciar se predau familiei. Dacă aceste bunuri nu au fost reclamate în termen de un an de la încunoştinţarea familiei sau în cazul cînd nu se cunoaşte nici un membru al familiei, după împlinirea unui an de la deces, trec în proprietatea statului.*)

Infracţiunile contra vieţii, integrităţii corporale şi sănătăţii sînt pedepsite conform **CP**, titlul II, capitolul I (art. 174–185).

CPP stabileşte obligativitatea constatării medico–legale:

Art. 114. Constatarea medico–legală

În caz de moarte violentă, de moarte a cărei cauză nu se cunoaşte ori este suspectă, sau cînd este necesară o examinare corporală asupra învinuitului ori persoanei vătămate pentru a constata pe corpul acestora existenţa urmelor infracţiunii, organul de urmărire penală dispune efectuarea unei constatări medico–legale şi cere organului medico–legal, căruia îi revine competenţa potrivit legii, să efectueze această constatare.

Exhumarea în vederea constatării cauzelor morţii se face numai cu încuviinţarea procurorului.

Art. 118. Procedura expertizei

[...]

Expertul este numit de organul de urmărire penală sau de instanţa de judecată, cu excepţia expertizei prevăzute în art. 119 alin. 2.

Fiecare dintre părţi are dreptul să ceară ca un expert recomandat de ea să participe la efectuarea expertizei.

Art. 119. Experţi oficiali

[...]

Cînd expertiza urmează să fie efectuată de un serviciu medico–legal, de un laborator de expertiză criminalistică sau de orice institut de specialitate, organul de urmărire penală ori instanţa de judecată se adresează acestora pentru efectuarea expertizei.

Ca urmare, rudele decedatului nu pot cere expertiză, ci numai organele de urmărire penală sau instanţa de judecată. În cazul în are loc o expertiză, părţile au dreptul doar de a cere participarea unui expert recomandat de ei, nu se garantează automat dreptul la un expert din afara sistemului medico–legal.

Obligativitatea anchetării cauzei morţii pentru un deţinut este prevăzut în **AP**, p. 34.

2. Dreptul la tratament uman

CADO, art. 3 prevede:

Nimeni nu poate fi supus torturii nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Deoarece termenul de *tratament inuman ori degradant* poate fi interpretabil, o serie de reglementări internaţionale stabilesc condiţiile minime de detenţie (**AP**, **ARM**, **REP**), considerînd că nerespectarea acestor prevederi intră în sfera tratamentului inuman. A se vedea capitolul ***Reguli minime pentru tratamentul persoanelor deţinute şi arestate***.

3. Interdicţia muncii forţate

Munca forţată, prin definiţie, este o formă a sclaviei. Conform **CADO**, art. 4, al. 3, pct a. nu se consideră însă muncă forţată *munca impusă în mod normal unei persoane supuse detenţiei*. Această muncă, conform tuturor prevederilor (atît internaţionale cît şi interne) trebuie remunerată, în afara lucrărilor din gospodăria penitenciarului, care se consideră a fi *muncă sau serviciu ce face parte din obligaţiile civice normale* (**CADO**, art. 4, al. 3, pct. d — ca o altă excepţie, care nu se poate considera muncă forţată).

4. Dreptul la libertate

Poate fi restrîns, cu respectarea legilor, în urma unei condamnări, reţinerii pe timpul anchetei penale, pentru supravegherea unui minor, prevenirea răspîndirii unei boli etc. A se vedea capitolul ***Ce este arestarea, detenţia şi încarcerarea, cum pot fi ele efectuate?***

5. Dreptul la o judecare echitabilă

Este un drept inalinabil, nu poate fi restrîns sub nici un pretext. Acest drept include prezumţia de nevinovăţie (*orice persoană acuzată de o infracţiune este prezumată nevinovată pînă ce vinovăţia sa va fi legal stabilită* — **CADO**, art. 6 al. 2), informarea asupra acuzaţiilor (*orice acuzat are dreptul* [...] *să fie informat în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înţelege şi în mod amănunţit, asupra naturii şi cauzei acuzaţiei aduse împotriva sa* — **CADO**, art. 6, al. 3, pct. a), dreptul la un apărător (*orice acuzat are dreptul* [...] *să se apere el însuşi sau să fie asistat de un apărător ales de el şi, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a-l plăti, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cînd interesele justiţiei impun acest lucru* — **CADO**, art. 6, al. 3, pct. c) şi dreptul la recurs (*orice persoană declarată vinovată de o infracţiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declaraţiei de vinovăţie sau a condamnării, de către o jurisdicţie superioară* — **CADO, Protocolul nr. 7**, art. 2, al. 1). Totodată *nimeni nu poate fi condamnat pentru o acţiune sau o omisiune care, în momentul cînd a fost săvîrşită, nu era considerată infracţiune* (**CADO**, art. 7 al. 1)

Acest drept trebuie aplicat şi în cazul pedepselor aplicate în penitenciare: înainte de hotărîrea unei pedepse, se va acorda deţinutului dreptul de a se apăra.

Nu se pot aplica pedepse, dacă persoanelor în cauză nu li se oferă posibilitatea de a cunoaşte propriile lor drepturi şi obligaţii. Din acest motiv, este deosebit de important ca fiecare deţinut să primească aceste informaţii în momentul arestării sale.

6. Neamestecul autorităţilor în viaţa intimă, familială; secretul corespondenţei

CADO, prin art. 8, prevede:

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieţii sale private şi de familie, a domiciliului său şi a corespondenţei sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorităţi publice decît în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege şi dacă acesta constituie o măsură care, într-o societate democratică este necesară securităţii naţionale, siguranţei publice, bunăstării economice a ţării, apărării ordinii şi prevenirii faptelor penale, protecţiei sănătăţii sau a moralei, ori protecţiei drepturilor şi libertăţilor altuia.

Evident, atît limitarea corespondenţei, cît şi citirea sa sînt limitări ale acestui drept. Limitările pot avea un raţionament (*siguranţa publică*), dar ele trebuie *prevăzute de lege* (şi nu de simple regulamente sau comunicări verbale), şi trebuie să fie *măsuri necesare într-o societate democratică* pentru protejarea altora.

7. Libertatea de exprimare

Conform art. 10, al. 1 din **CADO**:

Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie şi libertatea de a primi sau de a comunica informaţii ori idei fără să poată exista vreun amestec al autorităţilor publice şi fără a ţine seama de frontiere.

Acest articol, prin al. 2, prevede aceleaşi restricţii ca şi la art. 8. Astfel orice cenzură, orice limitare a corespondenţei sau a vizitelor (ca procedeu pentru schimb de informaţii) trebuie să fie prevăzută de lege. În absenţa unei astfel de legi, orice limitare a acestui drept este abuzivă.

8. Libertatea de gîndire şi a religiei

CADO defineşte acest drept în articolul 9, al. 1:

Orice persoană are dreptul la libertatea de gîndire, de conştiinţă şi de religie; acest drept presupune libertatea de a schimba religia sau convingerea, cît şi libertatea de a-şi manifesta religia sau convingerea în mod individual sau colectiv, în public sau în particular, prin cult, învăţămînt, practici şi îndeplinirea riturilor.

Alineatul 2. prevede restricţii similare cu cele existente la art. 8.

În cadrul penitenciarelor trebuie să existe condiţii pentru practicarea religiei şi îndeplinirea riturilor.

9. Dreptul de asociere

Art. 11, al. 1 din **CADO** prevede:

Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire paşnică şi la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alte persoane sindicate şi de a se afilia unor sindicate pentru apărarea intereselor sale.

Restricţiile referitoare la acest drept, prevăzute la al. 2 sînt cele similare cu art. 8.

Conform acestui principiu, nu există nici un imediment ca un deținut să devină membrul unei asociații, unui sindicat, sau chiar să formeze, conform prevederilor legale, diferite asociații.

10. Dreptul de a întemeia o familie

Conform **CADO**, art. 12, al. 1:

Începînd cu vîrsta nubilă, bărbatul şi femeia au dreptul de a se căsători şi de a întemeia o familie conform legilor naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.

Nu există nici o restricție privind căsătoria deținuților, astfel acest drept poate fi practicat şi de ei, iar penitenciarul are obligația de a garanta respectarea acestui drept.

11. Dreptul la proprietate

Acest drept este garantat de **CADO** prin art. 1 al **Primului protocol adițional**:

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de prorietatea sa decît pentru cauză de utilitate publică şi în condițiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internațional.

Dreptul la proprietate este inalienabil, însă există condiții, cînd posedarea acestei proprietăți poate fi suspendată. Astfel în penitenciare sînt prevăzute acele obiecte care pot fi utilizate de deținut, iar celelalte obiecte trebuie să fie clar inventariate, şi redate proprietarului în momentul eliberării, cum prevede **ARM** prin art. 43 sau **REP** prin art. 48.

12. Dreptul la instruire

CADO, prin art. 2 al **Primului protocol adițional**, prevede:

Nimănui nu i se poate refuiza dreptul la instruire.

Acest drept nu poate fi limitat de nici o circumstanță, cum ar fi vîrsta persoanei în cauză.

Obligaţiile persoanelor deţinute şi încarcerate

Reglementările internaţionale din domeniul drepturilor omului recunosc necesitatea de a impune anumite obligaţii tuturor categoriilor de cetăţeni, dar nu le definesc, lăsînd posibliltatea fiecărei ţări de a le hotărî. Aceste obligaţii însă nu pot contravine principiilor universale ale drepturilor omului, a celor enunţate în diferite documente.

Obligaţiile şi programul zilnic definite în **RI** sînt următoarele:

Capitolul III

Programele zilnice ale activităţilor ce se desfăşoară cu deţinuţii

1. Programul zilnic pentru minori:

05.00 - - Deşteptarea;
05.00 - 06.00 - Program administrativ de dimineaţă (echipare, spălare, aranjatul paturilor);
06.00 - 06.30 - Servitul mesei de dimineaţă;
06.30 - 07.30 - Curăţenia în camere şi pregătirea pentru apelul de dimineaţă;
07.30 - 08.00 - Apelul de dimineaţă;
08.00 - 12.00 - Activităţi educative şi culturale conform orarului;
12.00 - 13.00 - Servitul mesei de prînz;
13.00 - 15.00 - Acordarea dreptului de plimbare, vizite medicale, de a petiţiona;
15.00 - 18.00 - Activităţi educative şi culturale conform orarului;
18.00 - 18.30 - Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;
18.30 - 19.00 - Servitul mesei de seară;
19.00 - 19.30 - Pregătirea pentru executarea apelului de seară;
19.30 - 20.00 - Executarea apelului de seară;
20.00 - 20.45 - Activităţi educative şi culturale (cititul presei);
20.45 - 20.55 - Activităţi administrative gospodăreşti;
20.55 - 21.00 - Pregătirea pentru stingere;
21.00 - - Stingerea.

Sîmbătă

05.00 - - Deşteptarea;
05.00 - 06.00 - Program administrativ de dimineaţă;
06.00 - 06.30 - Servitul mesei de dimineaţă;
06.30 - 07.30 - Curăţenia în camere şi pregătirea pentru apelul de dimineaţă;
07.30 - 08.00 - Executarea apelului de dimineaţă;
08.00 - 12.00 - Activităţi educative şi culturale;
12.00 - 13.00 - Servitul mesei de prînz;
13.00 - 18.30 - Activităţi cultural educative;
18.30 - 19.00 - Servitul mesei de seară;
19.00 - 19.30 - Pregătirea pentru executarea apelului de seară;
19.30 - 20.00 - Executarea apelului de seară;
20.00 - 20.45 - Activităţi educative şi culturale;
20.45 - 20.55 - Pregătire pentru stingere;
21.00 - - Stingerea.

Duminică

- Se va executa programul ce se desfăşoară în cursul săptămînii.

Nota

*- Săptămînal în fiecare zi de **joi** deţinuţilor minori li se vor acorda drepturile de vizite, pachete şi corespondenţa de la orele 12.00 - 16.00*

- În fiecare zi de vineri, de la orele 17.00 - 18.30 - program administrativ (baie, curăţatul cazarmamentului, curăţenie generală).

2. Programul zilnic pentru deţinuţii care muncesc şi cei care nu muncesc;

05.00 - - Deşteptarea;
05.00 - 06.15 - Program administrativ de dimineaţă (echipare, spălare, aranjatul paturilor);
06.15 - 06.45 - Servitul mesei de dimineaţă;
06.45 - 07.00 - Curăţenia în camere şi pregătirea pentru a ieşi la muncă;
07.00 - 07.30 - Scoaterea deţinuţilor la munci exterioare şi interioare;
07.30 - 12.00 - Program de lucru;
07.00 - 07.30 - Pregătirea deţinuţilor rămaşi în camere pentru apelul de dimineaţă si curăţenia pe secţii;
07.30 - 08.00 - Executarea apelului de dimineaţă;
12.00 - 12.30 - Servitul mesei de prînz;
12.30 - 16.30 - Program de lucru;
16.30 - 17.30 - Reîntoarcerea deţinuţilor de la muncă, introducerea lor în camere, curăţenia ţinutei şi pregătirea pentru activităţi educative şi culturale, conform orarului stabilit în acest sens;
17.30 - 18.30 - Desfăşurarea unor activităţi eductive şi culturale conform orarului;

- *Acordarea unor drepturi: vizite medicale, pachete,vizite, corespondenţă şi petiţii;*
- *Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;*

18.30 - 19.00 - *Servitul mesei de seară;*
19.30 - 20.00 - *Executarea apelului de seară;*
20.00 - 21.30 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului la camere;*
21.30 - 21.40 - *Introducerea tuturor deţinuţilor în camere şi închiderea camerelor;*
21.40 - 21.55 - *Cusutul şi repararea echipamentului la camere;*
- *numirea şi instruirea plantoanelor;*

21.55 - 22.00 - *Pregătirea pentru stingere;*
22.00 - - *Stingerea;*

Notă:

1. Deţinuţii care din diferite motive nu sînt scoşi la munci, vor executa în perioada în care ceilalţi deţinuţi sînt la munci, activităţi educative şi culturale, li se vor acorda dreptul la plimbare, vizită medicală, pachete, vizită, corespondenţă şi petiţii.

2. Activităţile cu caracter gospodăresc necesare pentitenciarului se vor executa prin rotaţie conform unei planificări aprobate de locţiitorului comandant pentru pază şi regim.

3. ***Sîmbătă*** *nu se lucrează la nici un punct de lucru, iar programul deţinuţilor va fi următorul:*

05.00 - - *Deşteptarea;*
05.00 - 06.15 - *Program administrativ de dimineaţă (echipare, spălare, aranjatul paturilor);*
06.15 - 06.45 - *Servitul mesei de dimineaţă;*
06.45 - 07.00 - *Curăţenia în camere;*
07.00 - 07.30 - *Pregătirea pentru apelul de dimineţă;*
07.30 - 08.00 - *Executarea apelului de dimineaţă;*
08.00 - 12.00 - *Program administrativ (scuturatul cazarmamentului, baie, curăţenie generală);*
12.00 - 13.00 - *Servitul mesei de prînz;*
13.00 - 18.30 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului; desfăşurarea de activ. ad-tiv gospodăreşti şi acordarea dreptului la P.V.C.;*
- *Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;*

18.30 - 19.00 - *Servitul mesei de seară;*
19.00 - 19.30 - *Pregătirea pentru apelul de seară;*
19.30 - 20.00 - *Executarea apelului de seară;*
20.00 - 21.30 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului la camere;*
21.30 - 21.40 - *Introducerea tuturor deţinuţilor în camere şi închiderea camerelor;*
21.40 - 21.55 - *Cusutul şi repararea echipamentului la camere;*
- *Numirea şi instruirea plantoanelor;*

21.55 - 22.00 - *Pregătirea pentru stingere;*
22.00 - - *Stingerea;*

4. ***Duminica*** *se va executa următorul program:*

05.00 - - *Deşteptarea;*
05.00 - 06.00 - *Program administrativ de dimineaţă;*
06.00 - 06.30 - *Servitul mesei de dimineaţă;*
06.30 - 07.00 - *Repetarea obligaţiilor şi interdicţiilor, a regurilor de ordine interioară;*
07.00 - 07.30 - *Pregătirea pentru apelul de dimineţă;*
07.30 - 08.00 - *Executarea apelului de dimineaţă;*
08.00 - 12.00 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului şi acordarea dreptului la P.V.C. şi petiţionare.*
12.00 - 13.00 - *Servitul mesei de prînz;*
13.00 - 18.30 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului;*
- *Scoaterea alimentelor de la camera de alimente;*
- *Executarea unor reparaţii la echipament;*

18.30 - 19.00 - *Servitul mesei de seară;*
19.00 - 19.30 - *Pregătirea pentru apelul de seară;*
19.30 - 20.00 - *Executarea apelului de seară;*
20.00 - 21.30 - *Desfăşurarea unor activităţi educative şi culturale conform orarului la camere;*
21.30 - 21.40 - *Introducerea tuturor deţinuţilor în camere şi închiderea camerelor;*
21.40 - 21.55 - *Numirea şi instruirea plantoanelor;*
21.55 - 22.00 - *Pregătirea pentru stingere;*
22.00 - - *Stingerea;*

Capitolul II

Despre obligaţiile ce trebuie respectate de către toţi deţinuţii şi minorii pe întreaga periodă de deţinere

Preambul

Ca în orice colectivitate umană, viaţa în penitenciar îşi are propriile sale reguli de comportare obligatorii pentru toate categoriile de deţinuţi. Aceste reguli nu sînt specifice numai penitanciarelor ci şi şcolilor, întreprinderilor,

armatei. Respectarea lor este condiția esențială care asigură menținerea sănătății fizice, morale pentru fiecare membru al colectivității.

Executarea unei pedepse private de libertate impune și respectarea unor norme de conduită specifice vieții de detenție și anume:

a) să îndeplinească în mod conștiincios și în bune condiții muncile la care au fost repartizați;

b) să respecte regulile de ordine interioară stabilite de comandantul penitenciarului, disciplina la locul de muncă și să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului;

c) să aibă atitudine cuviincioasă în toate împrejurările față de personalul penitenciarului și față de oricare altă persoană;

d) să se supună percheziției care se face la primirea în penitenciar, precum și în cursul deținerii ori de cîte ori este necesar;

e) să poarte costumul penitenciar, cu excepția celor prevăzuți în art. 42, alin. 3;

f) să respecte regulile de igienă personală și colectivă, prescripțiile medicului penitenciarului și să-l informeze despre toate bolile transmisibile de care au suferit;

g) să se comporte cu grijă față de bunurile prorpietatea statului.

Capitolul IX

Reguli de ordine interioară pe timpul detenției

Obligațiile condamnaților

a) să îndeplinească în mod conștiincios și în bune condiții muncile la care au fost repartizați;

b) să respecte regulile de ordine interioară stabilite de comandantul penienciarului, disciplina la locul de muncă și să execute dispozițiile date de personalul penitenciarului;

c) să aibă atitudine cuviincioasă în toate împrejurările față de personalul penitenciarului și față de oricare altă persoană;

d) să se supună percheziției care se face la primirea în penitenciar, precum și în cursul deținerii, ori de cîte ori este necesar;

e) să poarte costumul penitenciar cu excepția celor prevăzuți în art. 42, alin. 3;

f) să respecte regulile de igienă personală și colectivă, prescripțiile medicului penitenciarului și să-l informeze despre toate bolile transmisibile de care au suferit;

g) să se comporte cu grijă față de bunurile societății.

Condamnaților le este interzis

a) să se adune în grupuri după ora stingerii;

b) să facă schimb ori să vîndă lucruri sau alimente;

c) să fumeze în camerele de deținere de la ora stingerii pînă la deșteptare;

d) să trimită sau să primească corespondență ori alte obiecte în afară de cele la care au dreptul și pe alte căi decît cele admise;

e) să confecționeze și să dețină obiecte interzise;

f) să ia legătura cu membri de familie sau cu alte persoane, fără autorizarea comandantului penitenciarului și în alte condiții decît cele prevăzute în prezentul regulament;

g) să ia legătura cu condamnații din alte camere sau secții, cu excepția cazurilor cînd sînt repartizați pe puncte de lucru în aceași grupă;

h) să îndemne pe alți condamnați să săvîrșească acte de indisciplină;

i) să practice jocuri de noroc pe profit;

j) să folosească materialele primite în alte scopuri decît cele pentru care au fost date sau să le aducă modificări;

k) să ascundă în cameră, la punctele de lucru sau în alte locuri medicamente de orice natură;

l) să folosească alți condamnați pentru servicii personale;

m) să se deplaseze fără pază sau supraveghere în incinta penitenciarului sau la punctele de lucru, în afară de cazurile cînd muncesc în condințiile care dau dreptul să se deplaseze neînsoțiți

În conformitate cu art. 3. lit. b., din Regulamentul privind executarea unor pedepse și a măsurii arestării preventive se stabilesc următoarele reguli de ordine interioară, pe care deținuții din Penitenciarul Tg. Mureș sînt obligați să le cunoască și să le respecte pe tot timpul executării pedepsei închisorii, măsurii arestării preventive și a sancțiunii cu închisoare contravențională.

I. Obligațiile deținuților

1. Cu ocazia primirii în penitenciar

- să dea răspunsuri exacte referitoare la identitatea sa și să răspundă corect la toate întrebările ce i se pun de personalul penitenciarului;

- să asculte cu atenție și să rețină indicațiile ce i se dau cu privire la comportarea pe timpul detenției;

- să execute toate dispozițiile primite cu privire la măsura percheziției;

- să declare toate bunurile, obiectele și sumele de bani și să dea lămuriri necesare cu privire la obiectele personale cît și cu privire la cele care au fost descoperite ascunse și nedeclarate;

- să semneze documentele de evidență ce se întocmesc cu ocazia percheziției, după ce s-a convins că au fost înregistrate toate bunurile, valorile declarate, să semneze fișa de cameră și orice alt act ce se întocmește cu ocazia primirii în penitenciar;

- să se supună tuturor măsurilor de igienă care se execută la primirea penitenciar (baie, deparazitare, tuns, bărbierit);

2. Pe timpul carantinei

- să respecte cu strictețe toate indicațiile și recomandările făcute de medic supunîndu-se la efectuarea vaccinării și la examenele medicale obligatorii în vederea stabilirii stării de sănătate și a capacității de muncă;

- să declare medicului penitenciarului cu sinceritate toate bolile sau afecțiunile de care suferă sau a suferit;

- să se supună controlului medical zilnic și să respecte regulile de igienă individuală și colectivă (spălat, îmbăiat, curățenia în cameră, aranjatul paturilor și inventarului de cameră, păstrarea obiectelor și alimentelor personale în ordine, respectarea programului zilnic etc.);

- să se adreseze cadrelor folosind formulele de raport stabilite în aceste sens;

- să nu producă pagube prin spargere, degradări, ori deteriorări a bunurilor unității sau a celor puse la dispoziție de beneficiar (materiale de protecție), scule, etc.

- să nu discute cu ceilalți deținuți cu privire la modul în care s-a comis infracțiunea și să raporteze cadrelor din supraveghere, dacă ceilalți deținuți discută asemenea probleme;

3. În camerele de deținere

- să stea în patul în care a fost repartizat și să nu se mute în alt pat decît la ordin;

- să respecte indicațiile și dispozițiile șefului de echipă și de cameră;

- să se achite cu conștiinciozitate de sarcinile gospodărești încredințate și să acționeze pentru păstrarea ordinei și curățeniei;

- să păstreze liniștea în cameră, să prevină certurile, scandalurile și bătăile între deținuți;

- să nu deschidă ferestrele decît cu aprobarea șefului de cameră;

- să nu deterioreze obiectele de inventar din cameră, pereți, dușumele, tavanul, ferestrele sau ușa camerei de deținere prin lovire, scriere sau murdărie;

- să nu comunice cu deținuții din alte camere verbal, prin semne sau semnale, bilete sau alte mijloace folosite în ascuns;

- să prezinte cadrelor penitenciarului ori de cîte ori se cere bunurile primite în folosință, pentru a fi controlate;

- să folosească și să dețină în mod corespunzător instalațiile sanitare, de încălzit și iluminat raportînd ori de cîte ori constată defecțiuni în buna funcționare a acestora;

- să aranjeze patul conform ordinelor primite, iar de la ora deșteptării și pînă la ora stingerii dacă se găsește în cameră să fie culcat în pat, cu excepția cazurilor cînd prin indicația medicului penitenciarului și aprobarea comandantului este permis acest lucru;

- să păstreze patul și cazarmamentul din dotare în perfectă stare de curățenie, iar înainte de stingere să depună echipamentul și încălțămintea la locul stabilit, după ce în prealabil a executat curățenia lor;

- să execute cu conștiinciozitate serviciul de planton, interzicînd deținuților din cameră să fumeze, să se adune în grupuri după ora stingerii, să practice jocuri de noroc sau să se ocupe de alte activități care ar perturba liniștea și ordinea interioară, de a raporta imediat supraveghetorului de la cameră toate neregulile constatate în timpul serviciului său;

- să respecte programul stabilit pentru acces la camerele, locul de păstrare al alimentelor și obiectelor personale și să țină în permanență alimentele separat de celelalte bunuri;

- să predea după consumul alimentelor, ambalajele acestora (cutii, borcane, pungi, hîrtii, etc.);

- să respecte regulile cu privire la orele și locul unde este permis fumatul;

- să participe la activitățile cultural-educative, organizate în comun, respectînd întocmai programul acestora;

- să nu comercializeze, schimbe sau însușească bunurile date în folosință sau aparținînd altor condamnați;

- să nu se culce echipat;

- după ora stingerii să nu poarte discuții cu alți deținuți, să cînte ori să vociferere, să se deplaseze de la un pat la altul, ori să se îndeletnicească cu alte activități.

- la deschiderea camerelor de deținere, după atenționare, deținuții se vor încolona în spațiile libere existente, adoptând o poziție decentă, cu fața către cel intrat;

- să raporteze comandantului penitenciarului și celorlalte cadre în mod corect și demn la datele și orele stabilite problemele personale care îl frămîntă, așteptînd disciplinat modul de soluționare a celor solicitate;

4. Cu ocazia scoaterii la plimbare

- să se supună percheziției individuale ce se execută cu ocazia scoaterii sau introducerii în cameră;

- să se deplaseze în coloană cîte unul sau cîte doi conform ordinului primit, în liniște, fără să vorbească sau să comunice cu alți deținuți sau să fumeze;

- să fie echipat regulamentar în raport de anotimp;

- să execute plimbarea în ordine și disciplină în formația stabilită de supraveghetor, să nu stea jos sau să aibă alte îndeletniciri decît cele care se ordonă;

- să nu lase obiecte sau bilete în curțile de plimbare respectînd întocmai dispozițiile primite;

- să nu părăsească curtea de plimbare sau pe parcurs să se abată de la itinerarul stabilit;

- să păstreze în condiții bune curățenia în curțile de plimbare;

5. La vizita medicală și pe timpul internării în infirmerie și spitale

- să se prezinte la vizita medicală ori de cîte ori aceasta se execută de către medicul penitenciarului, sau la cererea sa cînd este bolnav ori urmează un tratament medical;

- să meargă în coloană sub supraveghere, aşteptînd rîndul în linişte, fără să comunice cu alţi deţinuţi;

- în infirmerie sau spitalele penitenciarului să respecte regulile stabilite pentru deţinuţii din camere cît şi cele la care este obligat pe cale medico-sanitară.

- să urmeze cu reguralitate tratamentul prescris, să nu arunce medicamentele şi să nu refuze efectuarea analizelor medicale prescrise;

- în spitalele civile să se supună ordinelor primite de la subofiţerii escortei, să nu se deplaseze fără aprobarea acestora neînsoţit şi să comunice cu diverse persoane în afara de personalul medico-sanitar stabilit, ori să trimită şi să primească pachete, scrisori, etc.

- să nu stabilească ori să primească de la acestea diverse obiecte, scrisori, alimente, etc.;

- să respecte personalul medico-sanitar, cu care vine în contact şi să urmeze întocmai prescripţiile acestora;

- să raporteze orice problemă subofiţerului de serviciu de la spital;

6. Cu ocazia plecării ori sosirii de la muncă şi pe timpul desfăşurării activităţii productive

- să se pregătească pentru plecarea la muncă, echipîndu-se în ţinută ordonată în raport de anotimp, luînd asupra sa numai echipamentul aprobat, alimentele necesare pentru o gustare, numărul de ţigări pentru ziua respectivă şi bidonul (cana) pentru apă, prosop şi săpun pentru îngrijirea igienei corporale;

- să se prezinte la adunare în locul şi formaţia stabilită şi să se supună percheziţiilor ce se execută atît la plecare cît şi la sosire;

- să răspundă la apelul nominal care se execută înainte de plecarea la muncă şi să ocupe locul stabilit în formaţie sau mijlocul de transport, păstrînd ordinea şi liniştea, executînd fără comentarii ordinele date de cadrele penitenciarului precum şi regulile stabilite pe timpul deplasării;

- să coboare din mijloacele de transport la comandă şi în ordine, ocupînd locul de formaţie, ascultînd cu atenţie şi să execute întocmai indicaţiile şi ordinele date de cadrele penitenciarului cu privire la comportarea şi activitatea pe care o s-o desfăşoare la locul de muncă;

- să depună interes pentru executarea lucrărilor încredinţate în cantitatea şi calitatea cerută, îndeplinind şi depăşind normele de producţie;

- să păstreze şi să folosească cu grijă sculele, uneltele şi maşinile încredinţate, pentru executarea lucrărilor, raportînd cadrelor de supraveghere, toate cazurile cînd alţi deţinuţi sau persoane le-au deteriorat sau distrus;

- să folosească în întregime şi cu maximum de randament timpul de muncă, să facă economii la materialele şi materiile prime şi să păstreze ordinea şi curăţenie la locul de muncă;

- să respecte cu stricteţe normele şi regulile de protecţia şi tehnica securităţii muncii, să prevină încălcarea acestora de către alţi deţinuţi, iar cînd alte persoane sau deţinuţi nu respectă aceste norme să raporteze imediat supraveghetorului punctului de lucru. În cazul producerii unor accidente de muncă, să dea de îndată primul ajutor victimelor în cauză;

- să respecte timpul acordat pentru servirea mesei, odihnei precum şi regulile de igienă individuală;

- să consume apă potabilă numai de la sursele stabilite şi autorizate de medicul penitenciarului;

- să se prezinte de îndată la locul de adunare stabilit şi să execute întocmai şi la timp ordinele date de personalul penitenciarului din supraveghere şi paza punctului de lucru;

- să raporteze imediat cadrelor din supraveghere sau de la locul său de muncă intenţiile de evadare sau stabilirea unor legături nepermise;

- să pună în ordine sectorul său de muncă, să cureţe şi să depoziteze sculele şi uneltele la terminarea programului de muncă la locul stabilit şi să se deplaseze rapid la locul de adunare cu ţinuta pusă la punct, executînd întocmai ordinele ce se dau cu privire la deplasarea şi îmbarcarea în mijloacele de transport;

- să aibă o comportare cuviincioasă şi să manifeste politeţe faţă de personalul tehnic sau muncitorii beneficiarului, cu care vine în contact şi să raporteze supraveghetorului punctului de lucru orice încercare a altor deţinuţi de a lua legătura cu persoane străine sau încercările unor cetăţeni din exterior de a intra în contact cu deţinuţii;

- să nu părăsească formaţia sau locul de muncă, ori să se deplaseze fără aprobarea supraveghetorului punctului de lucru;

- să nu confecţioneze atît pentru sine cît şi pentru alte persoane, obiecte nepermise sau să ia de la punctele de lucru materiale, materii prime, scule, unelte, sau orice alte obiecte, raportînd imediat cadrelor penitenciarului cînd află despre asemenea situaţii;

- pe timpul lucrului să nu-şi dezbrace haina penală;

- să nu primească sau să transmită diverse obiecte, scrisori, bani sau să consume băuturi alcoolice;

- pe timpul deplasării de la şi la penitenciar, să nu vorbească, să nu cînte, să nu facă scandal, sau să se întoarcă către exterior, să arunce obiecte sau scrisori, ori să atragă atenţia în vreun mod asupra persoanei sale;

- în relaţiile cu salariaţii penitenciarului, să respecte următoarele reguli:

- să se adreseze cu formula „Domnule";

- să nu poarte discuţii cu salariaţii în afara celor aprobaţi de supraveghetorii punctului de lucru;

- să nu discute probleme în afara celor legate strict de procesul muncii;

- în atelierul întreprinderii sau orice alt loc de muncă unde s-a instituit ecusonul:

- *să poarte întotdeauna ecusonul prins numai în locul stabilit;*
- *să nu dezbrace sau să abandoneze echipamentul pe care este fixat ecusonul;*
- *să nu schimbe ecusonul cu alţi deţinuţi;*

• *să nu circule în alte sectoare de producție în afara celor unde are acces, conform ecusonului pe care îl poartă;*

- în toate împrejurările deținuții sînt obligați să respecte regulile și normele P. C. I.;

7. Pe timpul vizitelor sau primirii pachetelor

- să se prezinte la sectorul vizite numai însoțit de un cadru al penitenciarului cu ținuta îngrijită, tuns și bărbierit;

- să poarte numai discuții privitoare la viața de familie, în afară de cazurile cînd este vizitat de avocatul său, cu care poate vorbi numai problemele ce se referă la situația sa juridică;

- să aibă o comportare respectuoasă față de persoanele venite la vizită;

- să respecte cu strictețe ordinele personalului de supraveghere, privind încetarea vizitei, conduita, problemele discutate;

- să asiste la controlul alimentelor și a obiectelor primite de la familie, să semneze de luarea în primire și să le depună la camerele pentru păstrarea alimentelor, sau în locuri, adecvate, să nu comercializeze alimentele, țigările sau obiectele date spre folosință;

- condamnații internați în infirmerie sau spital ori cei cărora li s-a prescris regim alimentar, pot comunica familiilor să le trimită în cadrul drepturilor alimentele și medicamentele indicate de medic și aprobate de comandantul penitenciaurului;

8. Cu privire la programul zilnic

- să se scoale și să se culce la orele stabilite în program;

- să-și facă patul, să participe la curățenia camerelor și a sectoarelor, să se spele de fiecare dată cînd servește masa, în fiecare seară înainte de culcare;

- să se prezinte la locul stabilit pentru apelul de seară și de dimineață, echipat corespunzător și în perfectă disciplină;

- să participe la toate activitățile organizate de penitenciar, păstrînd ordinea și disciplina cea mai desăvîrșită;

- să-și curețe îmbrăcămintea și încălțămintea după întoarcerea de la lucru, să raporteze atunci cînd este necesar a fi reparat la atelierul unității sau să și le repare;

- să participe prin rotație la munci cu caracter gospodăresc în interiorul locului de deținere;

- să acorde toate atenția activităților cultural-educative la care participă în orele destinate acestora;

- să respecte întrutotul programul stabilit;

9. Pe timpul executării pedepsei cu izolare

- să poarte echipamentul stabilit pentru executarea pedepsei disciplinare cu izolare;

- să fie disciplinat, ordonat și să execute toate ordinele date de personalul de supraveghere, acordînd respectul cuvenit;

- să respecte programul stabilit de comandantul penitenciarului și să nu se îndeletnicească cu alte activități nepermise (jocuri de noroc, scandal, bătăi cu alți condamnați, lovituri în uși sau pereți, automutilări, etc.);

- să raporteze situațiile cînd alți deținuți săvîrșesc abateri pe timpul executării pedepsei cu izolare;

- să nu aducă înjurii cadrelor de supraveghere, iar în cazul că este nemulțumit de măsura luată, să raporteze comandantului penitenciarului;

- obligațiile de mai sus revin și deținuților pedepsiți cu izolare simplă, pe timpul cît se află în izolator, în rest continuînd programul stabilit pentru categoria din care fac parte;

10. La instanțe de judecată sau la organele de urmărire penală

- să se pregătească în vederea prezentării la instanță, la organul de urmărire penală, îmbrăcînd lenjeria și echipamentul penal pus la dispoziție, să fie tuns, bărbierit;

- să execute întocmai ordinele date de șeful de escortă și măsurile luate de conducerea penitenciarului atît la îmbarcarea în mijlocul de transport, cît și pe timpul deplasării;

- să se deplaseze la camera de arest în fomație ordonată, fără a purta discuții și a ieși din formație, ori să încerce să stabilească legături cu persoane străine sau rude precum și cu altele care ar contraveni prevederile regulamentare;

- să aibă o comportare disciplinată pe timpul executării ședințelor, să vorbească numai atunci cînd i se permite răspunzînd concis la întrebările ce i se pun și să nu părăsească locul ce i s-a stabilit, fără aprobare și neescortat;

- să vorbească cu avocatul său, rudele, numai în prezența președintelui instanței sau a organului de urmărire penală precum și în prezența escortei;

- să nu părăsească sala de ședințe sau camera de anchetă decît la dispoziția organului competent și sub escortă;

- să nu primească alimente, bani sau alte obiecte, de la persoane străine sau rude, decît în condițiile stabilite în regulament și numai la penitenciar;

- să nu poarte discuții cu ceilalți deținuți pe timpul cît se găsesc în sala de ședințe, sau în camera organului de urmărire penală și să producă dezordine;

11. În sălile pentru desfășurarea activităților cultural-educative

(calificare, școlarizare, consfătuire de producție, audiții radio, vizionări de filme, program TV, analize, etc.)

- să păstreze ordinea și disciplina pe timpul desfășurii activităților;

- să-și ocupe locul stabilit, să descopere, să nu fumeze, să nu părăsească sala decît la ordin, să nu poarte discuții în mod neorganizat;

- să păstreze inventarul sălii, să nu deterioreze mobilierul și celelalte materiale;

- să nu umble la aparatele de dotare a sălii (televizor, aparat radio, picup, magnetofon, etc);

- în cazul în care la aceste activităţi urmează să participe un cadru al penitenciarului sau din afară la intrarea acestuia în sală se strigă „ATENŢIUNE", deţinuţii se ridică în picioare, iar deţinutul stabilit prezintă raportul utilizînd formula „Domnule" (gradul, s-au inspector dacă este civil), deţinuţii stabiliţi sînt pregătiţi pentru începerea programului, raportează deţinutului desemnat.

Pe timpul desfăşurării cursurilor de şcolarizare, calificare şi alte activităţi, ce impune însuşirea unor noţiuni, deţinuţii sînt obligaţi să manifeste maximum de atenţie, să depună interes, să nu distragă pe ceilalţi, iar la terminarea cursurilor să predea creioanele şi orice materiale primite ce nu pot rămîne asupra lor.

12. Pe timpul transportului cu vagonul penitenciarului

- să răspundă corect şi concis la toate întrebările puse de şeful vagonului;

- să predea toate obiectele cu privire la care i se precizează că este interzis a le avea asupra lui pe timpul transportului;

- să-şi ocupe locul stabilit de şeful vagonului, să nu-l părăsească decît cu aprobarea acestuia şi să-l întreţină în perfectă ordine şi curăţenie;

- să păstreze liniştea în compartiment, să nu discute cu voce tare, să nu provoace certuri, sau dezordine pe timpul transportului şi să raporteze despre asemenea manifestări din parte celorlalţi deţinuţi;

- să nu încerce să stabilească legături cu deţinuţii din alte compartimente, să nu bată în uşi şi să nu deterioreze obiectele de inventar la care are acces;

13. La camera de liberare

- să execute întocmai programul prevăzut;

- să studieze cu atenţie toate materialele puse la dispoziţie (cărţi, ziare, reviste);

- să-şi pregătească obiectele de îmbrăcăminte şi încălţăminte cu care urmează a se libera şi să-şi pună la punct ţinuta (bărbierit, îmbăiat);

- să păstreze toate articolele ce le are în primire, pentru a le preda în bună stare;

- să nu schimbe sau să încredinţeze altor deţinuţi obiecte personale sau primite de la locul de deţinere;

- să raporteze comandantului penitenciarului problemele deosebite ivite pe întreaga perioadă de deţinere.

Tabelul comparativ prezintă obligaţiile deţinuţilor prevăzute în reglementările interne şi prevederile prin care aceste obligaţii nu pot fi impuse:

Prevederi	**Documente interne**	**Interdicţii de aplicare**
Rsspectarea unui program riguros	**RI**, cap. II; cap. IX	
care prevede doar 7 ore de somn	**RI**, cap. II	
limitează vizitele la o singură zi din săptămînă	**RI**, cap. II	
Informarea persoanului asupra datelor referitoare la identitate	**RI**, cap. IX	
Însuşirea şi respectarea regulilor de ordine interioară	**RI**, cap. IX	
Atitudine cuviincioasă faţă de personal	**RI**, cap. IX	
Respectarea ordinelor primite de la personal	**RI**, cap. IX	
Respectarea apelului	**RI**, cap. IX	
Respectarea indicaţiilor şi dispoziţiilor şefului de echipă şi de cameră	**RI**, cap. IX	**REP**, r. 34 **ARM**, art 28
Să nu se deschidă ferestrele fără acordul şefului de cameră	**RI**, cap. IX	
Încolonarea în spaţiile libere a deţinuţilor la atenţionare	**RI**, cap. IX	
Deplasarea în coloană la plimbare, respectarea ordinii la urcare sau coborîre la mijloacele de transport	**RI**, cap. IX	
Declararea bunurilor	**RI**, cap. IX	
Supunerea la perchiziţie	**RI**, cap. IX	
Să nu se dea, să nu se schimbe sau să nu se vîndă bunuri, alimente	**RI**, cap. IX	
Să nu se deţină obiecte interzise	**RI**, cap. IX	
Păstrarea în bune condiţii a bunurilor primite, folosirea lor doar în scopurile pentru care au fost date, prezentarea lor spre verificare	**RI**, cap. IX	
Folosirea în mod corespunzător a instalaţiilor	**RI**, cap. IX	
Aranjarea patului pe timpul zilei	**RI**, cap. IX	
Purtarea costumului penitenciar, conform anotimpului	**RI**, cap. IX	**REP**, r. 95, al. 1 **ARM**, art. 88

Prevederi	Documente interne	Interdicţii de aplicare
Respectarea regulilor de igienă şi de sănătate	**RI**, cap. IX	
Respectarea prevederilor referitoare la tuns şi bărbierit	**RI**, cap. IX	
Să nu se adune în grup după ora stingerii	**RI**, cap. IX	
Respectarea orelor destinate somnului	**RI**, cap. IX	
Respectarea orelor şi spaţiilor destinate fumatului	**RI**, cap. IX	
Să nu se mute în alte paturi decît cele repartizate	**RI**, cap. IX	
Să nu se trimită sau să se primească corespondenţă pe alte căi decît cele stabilite	**RI**, cap. IX	
Să nu se realizeze alte legături cu membri familiei decît cele autorizate	**RI**, cap. IX	
Să nu se comunice cu salariaţi la locul de muncă decît cu aprobare, şi numai despre muncă	**RI**, cap. IX	**CADO**, art. 10, al. 1
Să nu se comunice cu condamnaţii din alte camere	**RI**, cap. IX	**CADO**, art. 10, al. 1
Să nu se discute despre modul de săvîrşire a infracţiunilor	**RI**, cap. IX	**CADO**, art. 10, al. 1
Să se discute cu membri familiei numai despre viaţa de familie	**RI**, cap. IX	**CADO**, art. 10, al. 1
Să se discute cu avocat numai despre situaţia juridică	**RI**, cap. IX	**CADO**, art. 10, al. 1
Supravegherea disciplinei	**RI**, cap. IX	**REP**, r. 34 **ARM**, art. 28
Să nu se îndemne alţi condamnaţi la săvîrşirea actelor de indisciplină	**RI**, cap. IX	
Să nu se practice jocuri de noroc pe profit	**RI**, cap. IX	
Să nu fie folosiţi alţi condamnaţi la servicii personale	**RI**, cap. IX	
Să nu se deplaseze fără voie în incinta penitenciarului	**RI**, cap. IX	
Respectarea sarcinilor gospodăreşti	**RI**, cap. IX	
Îndeplinirea muncii cu toate condiţiile impuse	**RI**, cap. IX	
Raportarea problemelor	**RI**, cap. IX	

Există unele obligaţii, care, chiar dacă nu sînt în flagrantă contradicţie cu tratatele internaţionale cu privire la drepturile omului, nu sînt conforme cu principiile generale: limitarea orelor de somn la 7 ore, a vizitelor la o singură zi din săptămînă (zi în care eventual potenţialul vizitator este ocupat), interzicerea schimbării bunurilor (care limitează dreptul la proprietate).

Alte obligaţii limitează drepturi clar exprimate: cel al dreptului de a schimba informaţii, fără ingerinţă (de ex. obligaţia de a discuta cu memebri familiei doar despre viaţa de familie). **RI** prevede ca deţinutul *să se pregătească în vederea prezentării la instanţă, la organul de urmărire penală, îmbrăcînd lenjeria şi echipamentul penal pus la dispoziţie*, fără a permite deţinutului prezenţa la tribunal în haine civile. Totodată purtarea uniformei de detenţie este obligatorie şi deţinuţilor preventivi, încălcînd astfel prevederile **REP**, **ARM** şi **LEP**.

Supravegherea disciplinei de către deţinuţi, puterea acordată şefului de cameră şi şefului de echipă de a da indicaţii şi dispoziţii obligatorii contravine prevederilor care dispun ca deţinuţii să nu aibă putere discipliară asupra altor deţinuţi. Această putere acordă posibilităţi de abuz.

Declarațiile deținuților despre situația din Penitenciarul Tîrgu-Mureș

TÍMÁR György (n. 1960): *Am fost arestat la data de 18 iunie 1996 în urma transformării unei amende contravenționale în închisoare. Cei 100.000 lei au fost convertiți în 6 luni de închisoare. Polițistul, care m-a arestat, mi-a spus motivul pentru care s-a luat această măsură. Am fost dus la arestul Poliției din Tîrgu-Mureș, de unde, peste 3 ore, am fost transferat la Penitenciarul din Tîrgu-Mureș. Am stat 21 de zile în carantină, împreună cu unii care se aflau în arest preventiv, iar alții au fost deja condamnați. După aceste trei săptămîni, am fost dus într-o cameră, pe baza faptei pentru care am fost arestat. În Tîrgu-Mureș asta este regimul: cei arestați sînt împărțiți în camere conform faptei. Am cerut să fiu audiat din partea Parchetului Militar (am considerat că amenda contravențională mi s-a aplicat în mod abuziv, deoarece am fost bătut de polițistul care m-a amendat, iar această măsură a fost o răzbunare din partea lui), dar înainte să fiu chemat în audiență, am fost transferat la Bistrița. Între 2 septembrie și 25 decembrie am fost ținut în Penitenciarul din Bistrița. După ce am revenit în Tîrgu-Mureș, la data de 9 ianuarie am fost audiat. Am cerut să se recalculeze transformarea amenzii în închisoare conform noilor prevederi. Astfel nu 300 de lei să se echivaleze cu o zi, ci 10.000 de lei. Judecătoarea mi-a zis că oricum doar cîteva zile au mai rămas din pedeapsă, nu înțelege de ce sînt nerăbdător. Deși trebuia să fiu eliberat după 6 luni, am fost reținut în continuare pe baza unui mandat de arestare întocmit pe numele de Gheorghe Tímár. Am cerut un avocat, s-a clarificat, că eu nu sînt identic cu persoana pe al cărei nume s-a întocmit mandatul de arestare, iar cu 10 zile după ședința din 4 februarie am fost eliberat.*

În penitenciar nu sînt probleme deosebite cu gardienii. Unii însă se adresează jignitor la adresa deținuților. Subofițerul Botezatu, care lucrează în domeniul medical, este alcoolic, și îi bate pe cei care se prezintă la medic cu unele probleme. „Te doare burta?" — întreabă, și te lovește în burtă. Unul dintre medici face totul pentru deținuți. Celălalt, „cel cu pipă", cum l-am numit noi, este alcoolic și nu-i primește pe bolnavi. Mai este și o femeie, care își exprimă permanent superioritatea.

Sînt mai multe probleme cu ceilalți deținuți. Mulți dintre ei sînt analfabeți, lipsiți totalmente de cultură. Dacă ei au fost violenți, au fost îndepărtați din celulă, ținuți separat o perioadă de timp. Dacă nici în continuare nu au învățat cum să se compoarte, i-au mutat într-o altă celulă. Gardienii au încercat să explice că există anumite reguli, care trebuie respectate. „Mapa camerei", Regulamentul interior al penitenciarului exista în fiecare cameră, dar puțini s-au uitat în ea.

Există probleme grave în jurul urmăririi penale efectuate de Poliție. Mulți, dintre cei care sînt în arest preventiv, sînt maltratați în timpul anchetei, ca să recunoască și alte fapte, pe lîngă cele comise. Astfel se rezolvă toate cazurile: dacă cineva a comis un act de tîlhărie, toate actele similare îi sînt atribuite, și Poliția și-a îmbunătățit statistica. Nici nu-i interesează, că astfel se pedepsesc persoane nevinovate, iar vinovații nu sînt identificați, pentru că se închide urmărirea penală.

Condițiile în Penitenciarul din Tîrgu-Mureș și Bistrița sînt total diferite. La Bistrița conducerea este mai severă, dar drepturile sînt mai respectate. La Tîrgu-Mureș, deși conducerea este corectă, mai sînt uneori abateri. La Bistrița, cei care aveau bani, puteau să-și cumpere cele necesare, la Tîrgu-Mureș nu. La Bistrița medicii ne asigurau medicamente, la Tîrgu-Mureș am primit doar vitamine. La Bistrița plimbarea zilnică a durat între o jumătate de oră pînă la o oră, la Tîrgu-Mureș durează 10 minute. La Tîrgu-Mureș uneori dorm 5 persoane în două paturi, există rîie, nu se schimbă lenjeria, nu se spală hainele, baia săptămînală durează doar cîteva minute, la Bistrița fiecare deținut are un pat, săptămînal se schimbă lenjeria și hainele, există o baie comună o dată la săptămînă, dar am avut duș în cameră, și de trei ori pe săptămînă se asigura apă caldă. La Tîrgu-Mureș WC-urile nu sînt dezinfectate, nu au aerisire, cînd cineva din cameră își face treaba, mirosul este insuportabil. În camere nu este lumină corespunzătoare, zi și noapte arde neonul.

Am lucrat timp de trei luni (am pus gresie și faianță), pentru care am primit suma totală de 7520 de lei. Nu am fost forțați la lucru, gardienii ne spuneau să lucrăm ca și în viața civilă, pentru că din penitenciar trebuie să ieșim sănătoși, ne mai așteaptă viața.

În timpul liber puteam să ne uităm la televizor, să ascultăm casetofonul (eu nu sînt de acord cu această măsură, pentru că îi deranjează pe deținuții cărora nu le place respectivul gen de muzică), să citim cărți, reviste și ziare (biblioteca peniteciarului este bogată, conține o serie de cărți bune), să jucăm șah. La Bistrița era și teren de tenis.

Perioda de detenție a fost deosebit de grea pentru mine. Din punct de vedere psihic am fost epuizat — din acest motiv am primit medicamente la Bistrița. Viața mea familială s-a distrus, iar, după eliberare, mi s-a refuzat angajarea, cu motivul că vin din penitenciar. Doar cu intervenția comandantului Parchetului Militar și a prefectului am reușit să fiu acceptat la un concurs pentru post. Ce pot să fac, dacă nu sînt angajat? Să-mi tai venele în centrul orașului, sau să-mi dau foc? Ce vină am eu, după ce mi-am ispășit pedeapsa? Am stat, pe vremea lui Ceaușescu, peste patru ani în închisoare. Am fost condamnat la 10 ani pentru omucidere. După patru ani a fost identificat făptașul adevărat, iar eu am fost eliberat. Am stat la Brăila, în triunghiul morții, la vîrsta de 20 de ani. Am pierdut cei mai frumoși ani din viață. Iar acum, am mai stat pentru o amendă contravențională...

***P. I:** Cele mai neplăcute amintiri din perioada în care am fost deținut se leagă de scrisorile pe care nu le-am putut primi, și au fost trimise înapoi la familie, de acele momente în care mama, venită de la mare distanță, nu putea să mă viziteze deoarece în luna respectivă m-a vizitat deja soția, și de alte ocazii, în care aveam nevoie sufletească de a-mi vedea, auzi familia, dar datorită restricțiilor, acest lucru a fost imposibil. Simțeam că înnebunesc cu ocazia*

vizitelor, cînd nu aveam voie să-i ating pe cei dragi. Contactele cu familia sînt atît de importante, nu înțeleg, de ce sînt acestea limitate.

***R. J.:** Am fost arestat la Timişoara, şi am stat în perioada detenției preventive la Penitenciarul Timişoara. Condițiile de acolo erau mult mai inumane, decît la Tîrgu-Mureş. Dormeam uneori mai mulți în pat (chiar şi cîte patru), eram plini cu rîie, ploşnițe. Nu se putea igieniza penitenciarul datorită supraaglomerării. Dar nu doar asta a fost problema. Mamei nu i s-a permis să vorbească cu mine în limba maghiară; de multe ori, cînd a venit la mine în vizită, i s-a zis că sînt la lucru şi nu are dreptul să mă viziteze, deşi nu eram la lucru; nu s-a acordat un pachet suplimentar cu ocazia Paştelui catolic, ceea ce a existat la Mureş etc. Detenția era mult mai restrictivă — şi inutil restrictivă. Nu mă mir, că protestul deținuților din ianuarie a fost violent la Timişoara. Aici, la Tîrgu-Mureş, chiar dacă condițiile mai lasă de dorit, măcar comportamentul gardienilor şi al conducerii penitenciarului este uman.*

Concluzii şi propuneri

După schimbările politice, intervenite în urma alegerilor din noiembrie 1996, România parcurge al doilea val de mari schimbări din ultimii şapte ani. Aceste schimbări vor aduce într-un viitor apropiat modificări şi cu privire la situaţia persoanelor deţinute şi încarcerate. În acelaşi timp, Penitenciarul Tîrgu-Mureş se află în reconstrucţie, la finalizarea căreia condiţiile de detenţie se vor îmbunătăţi semnificativ.

Este greu de realizat un studiu asupra unei probleme care se află în plină modificare, dezvoltare. Este şi mai greu de a concluziona pe baza unor date şi informaţii care nu sînt fixe. Totuşi, se conturează cîteva idei, care sînt cunoscute şi de cei care elaborează noua lege a executării pedepselor — ca urmare, îmbunătăţirile necesare vor fi efectuate.

1. Respectarea prezumţiei de nevinovăţie

Nimeni nu poate fi considerat vinovat de comiterea unei infracţinui, pînă la rămînerea definitivă a unei hotărîri judecătoreşti imparţiale care stabileşte vinovăţia.

Deşi acest drept este prevăzut şi protejat de **CR** şi de toate tratatele internaţionale din domeniul drepturilor omului, în practică se încalcă în multiple moduri:

a) în penitenciare deţinuţii preventivi au o situaţie mai restrictivă decît cei condamnaţi;

b) vinovaţii prezumtivi sînt arestaţi, doar foarte rar se oferă inculpaţilor posibilitatea de a se apăra în libertate;

c) anchetele penale, procesele judecătoreşti durează ani de zile, timp în care inculpaţii sînt trataţi ca vinovaţi.

Soluţiile ar fi:

a) instaurarea unui regim special în penitenciare pentru deţinuţii preventivi conform **ARM** (art. 84–93) şi **REP** (art. 91–98);

b) modificarea **CP** şi **CPP**, prin care judecătorul să fie persoana care decide luarea măsurii de arest preventiv, şi nu procurorul; persoana arestată să fie condusă imediat în faţa instanţei judecătoreşti care va decide asupra menţinerii detenţiei;

c) modificarea art. 140 al. 2 din **CPP**, prin care detenţia arestatului preventiv se poate prelungi pînă la jumătatea maximului pedepsei prevăzute de lege.

2. Îmbunătăţirea condiţiilor de detenţie

Condiţiile de detenţie sînt într-o oarecare concordanţă şi cu posibilităţile economice ale ţărilor. Astfel nu ne putem aştepta, ca în penitenciarele din România să existe exact aceleaşi condiţii ca în cele din Elveţia. Totuşi, nu se poate permite, ca în penitenciare, din motive financiare, să se tolereze condiţii inumane de viaţă. Scopul acestor instituţii nu este doar de a-i pedepsi pe delincvenţi, ci mai ales de a-i reeduca. Pentru un deţinut, care nu are propriul lui pat, care este chinuit de insecte şi de foame, acest scop nu este realizabil.

Posibilităţile, care în practică există deja (biblioteci, asistenţă religioasă etc) trebuie legiferate. Practica este mult mai favorabilă în acest domeniu, decît prevederile interne.

Trebuie modificate acele prevederi restrictive, care nu necesită investiţii: cele privitoare la corespondenţă, pachete, folosirea hainelor civile proprietate personală. Totodată ar fi util să se efectueze inspecţii regulate şi ocazionale, de către persoane abilitate, între care şi reprezentanţii unor organizaţii neguvernamentale cu activităţi în domeniul drepturilor omului. Penitenciarele trebuie să manifeste o deschidere maxim posibilă faţă de reprezentanţii presei şi ai societăţii civile, pentru a înlătura orice îndoială în legătură cu tratamentul corect al deţinuţilor.

La lucrările de modernizare a penitenciarelor este necesar să participe şi deţinuţii. Cheltuielile „pierdute" la realizarea unor condiţii mai favorabile pot fi recîştigate de societate dacă prin ele se realizează o educaţie civică a deţinutului. (Nu se poate trece cu vederea, că în România nu numai unele dintre penitenciare se află într-o stare deplorabilă, dar şi şcolile sau instituţiile medicale. Prioritatea absolută, pe plan naţional, nu este realizarea unor penitenciare „lux"; comandanţii locali, din fondurile disponibile şi disponibizabile trebuie să găsească soluţiile necesare de a îmbunătăţii condiţiile detenţiei.)

3. Profesionalizarea personalului

În urma declaraţiei Ministrului de Justiţie, tema demilitarizării personalului din penitenciare a fost dezbătută şi combătută în diferite forme. Indiferent dacă ei vor deveni civili sau vor rămîne într-un cadru militar, profesionalizarea continuă şi eliminarea celor care nu reuşesc să înţeleagă sensul modern al detenţei are o importanţă deosebită.

Pentru a atrage un personal bine pregătit sau capabil de a fi bine pregătit, trebuie asigurat un nivel de salarizare favorabil, cît şi alte avantaje (de ex. locuinţe de serviciu, concedii mai lungi).

Specialiştii (psihiatri, psihologi, activişti sociali) — angajaţi sau voluntari — pot soluţiona la nivel înalt o serie de probleme, uşurînd semnificativ munca personalului şi oferind deţinuţilor soluţii optime.